

แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว
เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน
ตำบลกี้ต๊าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐกานต์ บุญหล้า

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2563

แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว
เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน
ตำบลกี้ต๊าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐกานต์ บุญหล้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

สำนักบริหารและพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว
เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน
ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐกานต์ บุญหล้า

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.ปานแพร เขาวนประยูร อุดมรักษาทรัพย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รักษาการแทนรองอธิการบดี ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวณัฐกานต์ บุญหล้า
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ผาณิตย์ นาขยัน

บทคัดย่อ

แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนชุมชนกีดช้าง และชุมชนแม่ตะมาน กระบวนการสร้างยุวชนนำเที่ยวโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบทของชุมชน 2 แห่ง ได้แก่ บ้านเมืองกีดช้าง ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แตง พื้นที่ส่วนมากเป็นป่าไม้และภูเขาสูง จึงมีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ อันเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ส่วนแม่ตะมานมีทรัพยากรการท่องเที่ยวโดดเด่นในด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การเดินศึกษาธรรมชาติเส้นทางอนุรักษ์พันธุ์พืช การแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน และการศึกษาพืชพันธุ์สมุนไพรท้องถิ่นเรียนรู้วัฒนธรรมการดื่มชาของชาวอาข่า และประเพณีไล่ชิงช้าของชนเผ่าในชุมชน 2) ด้านการพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว พบว่า กระบวนการสร้างยุวชนนำเที่ยว ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนา อันประกอบด้วย (1) กิจกรรมละลายพฤติกรรม (2) อบรมความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยว (3) ฝึกทักษะการนำเที่ยว (4) การศึกษาดูงาน แบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะการสร้างโปรแกรมนำเที่ยว (5) การศึกษาดูงาน แบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำทัวร์นำร่อง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมพัฒนาแล้วผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้และทักษะผ่านกิจกรรมทัวร์นำร่อง ผลการทดสอบความรู้ของกลุ่มยุวชนนำเที่ยวด้านการพัฒนากิจกรรมและโปรแกรมนำเที่ยว พบว่าในภาพรวม ยุวชนบ้านเมืองกีดในภาพรวมมีทักษะการให้บริการในระดับ “ปานกลางพอใช้” (ค่าเฉลี่ย 1.96) ส่วนบ้านแม่ตะมาน มีทักษะการให้บริการในระดับ “ปานกลางพอใช้” (ค่าเฉลี่ย 2.00) 3) สำหรับแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนพบว่าการเสริมความรู้ทั้ง 4

ด้านได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม (2) ด้านองค์กรชุมชน (3) ด้านการจัดการ (4) ด้านการเรียนรู้กิจกรรมท่องเที่ยวกระบวนการพัฒนากลุ่มชุมชนนำเที่ยว จะทำให้ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนตนเอง และมีทักษะในการปฏิบัติสามารถนำเที่ยวตามบริบทพื้นที่ตนเองได้ สามารถสรุปได้ว่าการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ ทำให้เยาวชนเข้าใจถึงสถานการณ์และสภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 ด้านที่ชุมชนมีอยู่ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ความช่วยเหลือองค์กรชุมชน การจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้กิจกรรมท่องเที่ยว

คำสำคัญ : ชุมชนนำเที่ยว, การจัดการการท่องเที่ยว, กระบวนการสร้างกลุ่ม

Title	THE DEVELOPMENT OF YOUTH GUIDES FOR SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT GUEDCHANG SUB-DISTRICT, MAE TAENG DISTRICT, CHIANGMAI
Author	Miss Natthakarn Boonlar
Degree	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Phanit Nakayan

ABSTRACT

The purposes of research were to: (1) explore the community context and community based tourism management (2) develop the process of creating youth guides; and (3) propose guidelines to develop the youth guides for sustainable tourism by community management of Guedchang and Mae Ta Man community. The samples used in this research were the youth at Ban Mueang Gued and Ban Mae Ta Man, Guedchang sub-district, Mae Taeng district, Chiang Mai and they were obtained.

The findings revealed that (1) Ban Gued Chang was located in Mae Taeng National Reserved Forest. Therefore, it had plenty of natural resources, environments and landscape contributing to tourism. Ban Mae Ta Man had an outstanding tourism in local life and culture, including nature trails, product processing, local herbs, Akha tea and Akha swing festival. (2) The process of creating youth guides; the researcher practiced them by ice breaking, educating about tourism, training skills and creating touring program. After finishing the activities, the samples were tested by touring guideline programs. It was found that the average of the services of Ban Mueang Gued was 1.96 and Ban Mae Ta Man was 2.00 that meant a moderate level. (3) Regarding guidelines for sustainable tourism management the youth must be enhanced in 4 aspects of knowledge tourism which were natural resources and

culture, community organization, management and tourism activities learning.

Keywords : youth guide, tourism management, group creating process

กิตติกรรมประกาศ

งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่าน คือ อาจารย์ ดร.ผาณิตย์ นาขยัน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย และอาจารย์ ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร อุดมรักษาทรัพย์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจ ใส่ใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยรวมถึงขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง คุณอรุณี คนว่อง ที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในพื้นที่และที่เอื้อต่อการทำงานวิจัย และขอขอบคุณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง หมู่ 2 คุณพัชรภรณ์ บุญตัน เอื้อเฟื้อสถานที่ ทำกิจกรรมและประสานงานกับกลุ่มเยาวชนในชุมชนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบใจกลุ่มเยาวชนในชุมชนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดามารดาที่สนับสนุนและให้กำลังใจตลอดงานงานวิทยานิพนธ์สำเร็จ ด้วยดีคุณค่าและ ประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดาและ บูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดและเป็น กำลังใจสำคัญที่ทำให้การศึกษาระดับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อยสำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ อาจเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามา ศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

ณัฐกานต์ บุญหล้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร.....	7
หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9.....	7
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	13
การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	16
ยุวชน.....	17
กระบวนการสร้างกลุ่ม.....	19
บทบาทและหน้าที่มีคุเทศก์.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26

กรอบแนวคิดงานวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	35
สถานที่ดำเนินงานวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือวิจัย	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิจัย	40
บริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	40
การพัฒนากระบวนการพัฒนาชุมชนนำเที่ยว	55
แนวทางการพัฒนากลุ่มชุมชนนำเที่ยว	92
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์กลุ่มด้านบริบทพื้นที่ศึกษา	107
ภาคผนวก ข แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังด้านการเป็นผู้นำเที่ยว	109
ภาคผนวก ค แบบประเมินศักยภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนำเที่ยว	112
ภาคผนวก ง ข้อมูลทรัพยากรและการจัดการการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนนำเที่ยว	115
ประวัติผู้วิจัย	124

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	36
ตารางที่ 2 พื้นที่รับผิดชอบและจำนวนครัวเรือน ตำบลกีดช้าง.....	44
ตารางที่ 3 สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม ตำบลกีดช้าง	45
ตารางที่ 4 สถานที่ต่าง ๆ ทั้งราชการและเอกชนที่สำคัญในตำบลกีดช้าง	46
ตารางที่ 5 กลุ่มต่าง ๆ ของชุมชน ตำบลกีดช้าง	49
ตารางที่ 6 แสดงจุดแข็ง จุดอ่อนการจัดการท่องเที่ยวบ้านเมืองกีด	50
ตารางที่ 7 แสดงจุดแข็ง จุดอ่อนการจัดการท่องเที่ยวบ้านแม่ตะมาน.....	52
ตารางที่ 8 แสดงลักษณะส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 2 พื้นที่.....	57
ตารางที่ 9 ระดับความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเที่ยว	58
ตารางที่ 10 กำหนดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนนำเที่ยว	59
ตารางที่ 11 กำหนดการเรียนรู้ของชุมชนนำเที่ยว	76
ตารางที่ 12 ศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	87
ตารางที่ 13 ระดับความรู้ก่อนและหลังการเป็นผู้นำเที่ยว.....	91

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	34
ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอแม่แตง.....	42
ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเนื้อที่ของตำบลกี้ดช้าง.....	42
ภาพที่ 4 แผนที่ภูมิประเทศพื้นที่ป่า.....	43
ภาพที่ 5 แผนที่ภูมิประเทศพื้นที่ลุ่มน้ำ.....	43
ภาพที่ 6 การสนทนากลุ่มกับชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านเมืองกี้ด.....	55
ภาพที่ 7 การสนทนากลุ่มกับชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านแม่ตะมาน.....	56
ภาพที่ 8 กิจกรรมตามมือตามจำนวนผลที่ได้รับ.....	61
ภาพที่ 9 กิจกรรมทดสอบประสาทสัมผัสผลของกิจกรรม.....	61
ภาพที่ 10 กิจกรรมจับคู่ปะทะคารมผลของกิจกรรม.....	62
ภาพที่ 11 กิจกรรมปมมนุษย์.....	62
ภาพที่ 12 กิจกรรมเกมนับขา.....	63
ภาพที่ 13 กิจกรรมซื่อปิ้งเกม.....	64
ภาพที่ 14 กิจกรรมสุดคว่า.....	65
ภาพที่ 15 กิจกรรม Communication.....	66
ภาพที่ 16 ภาพการเรียนรู้ทำแผนที่เดินดิน.....	68
ภาพที่ 17 สิ่งที่ควรระวังในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว.....	69
ภาพที่ 18 เอกสารบรรยายวิชาความปลอดภัยโดย อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์.....	70
ภาพที่ 19 เอกสารการบรรยายด้านบุคลิกภาพผู้นำเที่ยวโดย อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์.....	71
ภาพที่ 20 แสดงบทบาทสมมุติพฤติกรรมที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติ.....	71
ภาพที่ 21 การระดมสมองกิจกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน.....	72

ภาพที่ 22	การถ่ายภาพสื่อความหมาย.....	73
ภาพที่ 23	เอกสารการบรรยายด้านขั้นตอนการนำเที่ยวโดย อาจารย์ ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์	74
ภาพที่ 24	การคิดคำนวณค่าทัวร์	75
ภาพที่ 25	กิจกรรมเกมคำศัพท์ท่องเที่ยว	75
ภาพที่ 26	บ้านแม่สม คำรังสี แหล่งรวมพันธุ์พืชผัก	78
ภาพที่ 27	บ้านของแม่อารี ใจวงศ์ ศูนย์การเรียนรู้เรื่องการทอผ้าด้วยกี่	79
ภาพที่ 28	ฐานการเรียนรู้สานตีบข้าวจากใบตาล	80
ภาพที่ 29	เลี้ยงอาหารกลางแบบขันโตก	80
ภาพที่ 30	ฐานเรียนรู้การทำขนมขี้แมว	81
ภาพที่ 31	ภาพอ่างเก็บน้ำห้วยลาน.....	82
ภาพที่ 32	โปรแกรมทดลองนำเที่ยวบ้านเมืองก๊ิด และ บ้านแม่ตะมาน	83
ภาพที่ 33	การวางแผนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มยุวชนนำเที่ยว.....	83
ภาพที่ 34	การวางแผนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มยุวชนนำเที่ยว.....	84
ภาพที่ 35	กิจกรรมทัวร์นำร่องบ้านเมืองก๊ิด	85
ภาพที่ 36	กิจกรรมทัวร์นำร่องบ้านแม่ตะมาน.....	86
ภาพที่ 37	แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว.....	92

บทที่ 1

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (tourism industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และทางอ้อม รวมถึงธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ ที่สนับสนุนการซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะถือได้ว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่เรามองไม่เห็นด้วยสายตา (invisible export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราที่มาจากต่างประเทศ การผลิตสินค้า คือ การบริการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อจะต้องมีการลงทุนซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้จะตกอยู่ในประเทศ และจะช่วยให้เกิดงานที่สร้างอาชีพต่าง ๆ อีกหลายแขนง ซึ่งจะทำให้เกิดการหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจในด้านประโยชน์สังคม การท่องเที่ยวนับเป็นการพักผ่อนที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด พร้อมกับการได้เรียนรู้ในวัฒนธรรมที่มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมักเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นได้สามารถเก็บทรัพยากรท้องถิ่นของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่บ้านประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านและขายเป็นของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552)

ธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้หลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานทั้งทางตรง และทางอ้อมให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก (เสถียร ใจคำ และคณะ, ม.ป.ป.) แต่แท้จริงแล้วผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่เกือบทั้งหมดกลับเป็นภาคเอกชนจากภายนอกชุมชนซึ่งมีเงินทุน ซึ่งเป็นผู้ใช้ ที่ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาผลกำไรโดยที่ประชาชนในชุมชนส่วนหนึ่งอยู่ในสภาพ “ลูกจ้าง” และประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้ามาของผู้ประกอบการในลักษณะบริษัททัวร์เหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เกิดการซื้อขายที่ดินให้กับคนภายนอกชุมชน คนส่วนหนึ่งในชุมชนอาจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างงาน แต่สิ่งที่สูญเสียไป คือ “ที่ดิน” ที่คนในชุมชนเคยเป็นเจ้าของ ดังนั้นทรัพยากรจึงกลายเป็นของคนนอกชุมชน ผลกระทบเชิงลบคนในชุมชน ทำให้ไม่เกิดความรักและหวงแหนถิ่นเกิดของตนเองอีกทั้งยังเกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นเกิดขีดจำกัดของพื้นที่จากข้อมูลเบื้องต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลก๊ิดช้าง พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สวยงาม อาทิ อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง แม่น้ำแม่แตง แก่งก๊ิด

ป่าข้าวหลาม ปางช้าง จนทำให้มีนักท่องเที่ยวหลงใหลมาากเกินขีดจำกัดที่จะรองรับได้ ทำให้ระบบการท่องเที่ยวในก๊ัดช้างไม่เป็นระเบียบ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงทั้งทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ นอกจากนั้น ยังสร้างปัญหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนเป็นอย่างมาก เกิดค่านิยมในเรื่องของเงินตรา วัตถุนิยม วิธีการดำเนินชีวิต การอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนไปเป็นการพึ่งพาเงิน การฟื้นฟูจะต้องใช้เวลาและงบประมาณจากปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากการขาดบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ปัญหาการวิจัย

ตำบลก๊ัดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในอดีตเป็นชุมชนที่ทำอาชีพการเกษตรเป็นหลักแต่ด้วยที่เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์มีภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีแม่น้ำแม่แตงไหลผ่านมีแก่งหินสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเมื่อก๊ัดเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยว ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายมีทั้งบ้านพัก รีสอร์ท โฮมสเตย์ ปางช้าง ล่องแก่ง แพไม้ไผ่ โหนสลิง ขับรถเอทีวี ปั่นจักรยาน เดินป่า ทำให้บริบทพื้นที่เกิดการเปลี่ยนคนในชุมชนก๊ัดช้างเกิดการเปลี่ยนวิถีจากเกษตรเป็นการท่องเที่ยวและทำอาชีพเกษตรที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว เช่นปลูกอ้อย กล้วย เงาะ ปลูกผลไม้ขายให้นักท่องเที่ยว ปลูกสมุนไพร ทำลูกประคบสมุนไพร และบางครั้งครัวได้ทำโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวในด้านแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แบ่งเป็น 8 เขตหมู่บ้าน พื้นที่เป็นป่าไม้และภูเขาสูง มีทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ตำบลก๊ัดช้างมีเขตอาณาติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งภายในตำบลยังมีความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่นำเข้าไปเรียนรู้และสัมผัส สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลก๊ัดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วมีความน่าสนใจ และความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว จึงทำให้หลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวสิ่งที่สามารถสร้างงานทางตรง และทางอ้อมได้ แต่แท้จริงแล้วผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่เกือบทั้งหมดกลับเป็นภาคเอกชนที่มาจากภายนอกชุมชนเป็นผู้ใช้ ผู้ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาผลกำไรโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์ จากการเข้ามาของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เกิดการซื้อขายที่ดินให้กับคนภายนอกชุมชน ทำให้คนในชุมชนอาจมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่สิ่งที่สูญเสียไป คือ “ที่ดิน” ที่คนในชุมชนเคยเป็นเจ้าของ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ และคุณค่าของวัฒนธรรมในชุมชนหายไป สิ่งเหล่านี้คือจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ทำให้กลุ่มเยาวชนในชุมชนบางส่วนอพยพเข้าไปทำงานในเมืองเพื่อประกอบอาชีพ และ

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังขาดการส่งเสริมและการพัฒนาทักษะในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน จากปัญหาดังกล่าวทำให้พบเจอปัญหาที่หลากหลายใน ด้านของพื้นที่ทำกิน ปัญหาด้านรายได้ประจำ และด้านความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีทรัพยากรการท่องเที่ยวโดดเด่นในด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การท่องเที่ยววิถีกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปี คือ กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติเส้นทางอนุรักษ์พันธ์พืช กิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน และกิจกรรมศึกษาพืชพันธ์สมุนไพรท้องถิ่น ชุมชนมีความโดดเด่นด้านเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ชมพืชผักสวนครัว และสวนชา ทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม สภาพบริบทชุมชน ศึกษาการพัฒนาการกลุ่มยุวชนนำเที่ยวในชุมชนและตลอดจน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อให้ผลการศึกษามีความครอบคลุม

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะหาคำตอบเชิงประจักษ์ในการตอบคำถามดังนี้

1. บริบทชุมชน และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร
2. กระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร
3. แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ในเชิงวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

1.2 ผลการศึกษาข้อมูล และแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการในการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวในชุมชน

1.3 ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับกลุ่มยุวชนสามารถรวมกลุ่มและเป็นความรู้สร้างจิตสำนึก

2. ประโยชน์ในเชิงพัฒนา

2.1 การจัดสร้างและพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวสามารถทำให้ชุมชนเรียนรู้คุณค่าโดยการลงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ

2.2 การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่น และทุนเดิมคือด้านทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการใส่ใจในการอนุรักษ์ท้องถิ่น

2.3 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนา กลุ่มยุวชนเป็นแกนนำของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ยุวชนนำเที่ยวเกิดการร่วมมือกันจนกลายเป็นกลุ่มสามารถหาแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว และสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีขอบเขตของการทำงาน ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงสภาพบริบทชุมชน ตำบลกีดช้าง เพื่อพัฒนากระบวนการในการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวและศึกษาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน

1.1 ในการศึกษาบริบทชุมชน ตำบลกีด ได้ศึกษาครอบคลุมทรัพยากรท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสามารถแยกได้ตามหลัก Community Base Tourism (CBT)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้

1.2 ในการพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว โดยมีหลักสูตรกิจกรรมนันทนาการ กลุ่ม และหลักสูตรการจ้ดนำเที่ยว เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยน เจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์รวมไปถึงการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ

1.3 แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แนวทางในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ดีขึ้น ทศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกให้มีการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจเรียกว่าได้ว่าการพัฒนานั้นเอง

2. ขอบเขตพื้นที่

บ้านเมืองก๊ัด หมู่ 1 และบ้านแม่ตะมาน หมู่ 2 ตำบลก๊ัดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1) กลุ่มยุวชนนำเที่ยวในชุมชนบ้านเมืองก๊ัด หมู่ 1 จำนวน 7 คน และบ้านแม่ตะมาน หมู่ 2 จำนวน 8 คน ตำบลก๊ัดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากจำนวนผู้นำเยาวชนที่มีความสมัครใจในการร่วมกิจกรรมและมีการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและชั่วโมงการอบรมและทำกิจกรรมเกินร้อยละ 80

2) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติโดย เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ชาวไทย 3 คน และชาวต่างชาติ 2 คน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเป้าหมายที่พักอาศัยในโฮมสเตย์ของชุมชน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ยุวชนนำเที่ยว หมายถึง เด็กและเยาวชนในพื้นที่หมู่ 1 บ้านเมืองก๊ัด หมู่ 2 บ้านแม่ตะมาน จำนวน 15 คน อายุตั้งแต่ 12-19 ปี

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การดำเนินการท่องเที่ยวบ้านก๊ัดช้าง โดยเด็กเยาวชนในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในตัวเอง

กระบวนการสร้างกลุ่ม หมายถึง ขั้นตอนการพัฒนาชุมชนนำเที่ยวโดยการเข้าอบรม เรียนรู้ ขั้นตอนการนำเที่ยวในการนำเที่ยวการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเมืองก๊ิดและแม่ตะมาน

แนวทางการพัฒนากลุ่มชุมชน หมายถึง แบบการปฏิบัติของกลุ่มชุมชนนำเที่ยวซึ่งประกอบด้วย ศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กระบวนการสร้างกลุ่มชุมชนนำเที่ยว แนวทางในการพัฒนากลุ่มชุมชนนำเที่ยว

หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 หมายถึง หลักการที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการพัฒนากลุ่มชุมชนนำเที่ยว โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การอบรมความรู้และทักษะ รวมถึงการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย 1) เศรษฐกิจพอเพียง 2) ภูมิสังคม 3) องค์กรรวม 4) ยึดประโยชน์ส่วนรวม 5) การมีส่วนร่วม 6) เข้าใจความต้องการของประชาชน 7) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 8) การพึ่งตนเอง 9) พออยู่พอกิน 10) ปลุกป่าในใจคน 11) รู้-รัก-สามัคคี 12) การเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน 13) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน และ 14) ส่งเสริมคนดีและคนเก่ง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวตำบลกุดช้างอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

หลักการทรงงาน 23 ประการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นหลักการที่พระองค์ท่านทรงใช้และทรงปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการทรงงาน โดยเฉพาะในการดำเนินการโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ของพระองค์ ผู้เขียนจะขอน้อมนำมาเขียนเพื่อเป็นแนวทางให้ท่านทั้งหลายนำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2540)

การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ : ก่อนที่พระองค์ท่านจะทรงดำเนินการโครงการพระราชดำริโครงการใดก็ตาม พระองค์จะทรงศึกษาหาความรู้และทรงค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละเอียด พร้อมกันนั้นยังเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ทรงงานเพื่อทำการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการจากหน้างาน และทรงพบปะประชาชนในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำมาซึ่งการเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ สามารถตัดสินใจและวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง หลังจากนั้นจึงพระราชทานหลักการและนโยบายในการปฏิบัติงานนั้นลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน

1) ระเบิดจากข้างใน : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคนก่อนจะทำอย่างอื่นเพื่อให้ได้ทีมงานที่ดีมีคุณภาพ พร้อมทั้งจะรับการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ต่อไป โดยพระองค์ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” ซึ่งหมายความว่า หากท่านจะทำงานอะไรก็ตาม ท่านต้องพัฒนาบุคลากรของท่านเองก่อน โดยให้บุคลากรของท่านมีความพร้อม เชื่อมมั่นและศรัทธา รวมทั้งมีความเข้มแข็งเสียก่อน เมื่อ “ข้างใน” ของ

แต่ละคนในทีมมีความพร้อม จากนั้นจึงมาสร้างทีมให้เป็นทีมที่มีความเข้มแข็ง เมื่อคนพร้อม ทีมพร้อม ต่อมาท่านก็พัฒนาโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ท่านมีและต้องการลงไป

2) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก : พระองค์ทรงใช้หลักการในการที่พระองค์จะทรงมองปัญหาใหญ่ในภาพรวม (macro) ให้ชัดเจนก่อนเสมอ เพราะพระองค์จะต้องมีข้อมูลเพื่อทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมใหญ่ รวมทั้งเห็นถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่จะมีหรือเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหา แต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหา พระองค์จะทรงเริ่มต้นด้วยการแก้ไขปัญหาในจุดเล็ก ๆ (micro) ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่คนอื่นมักมองข้ามก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อย ๆ ทีละจุด เพราะคนทั่วไป (ข้าราชการ) มักชอบมองและทำอะไรใหญ่ ๆ ก่อนเลยทีเดียว แต่การทำใหญ่ก่อนมักทำไม่สำเร็จและเสียค่าใช้จ่ายเยอะ อีกทั้งเมื่อทำไม่สำเร็จก็หยุดทำ ความเสียหายมากมายก็เกิดตามมา ปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วทันสถานการณ์ ต่างกับการทรงงานของพระองค์ท่านที่เมื่อพระองค์ทรงเข้าไปดำเนินการก็แก้ไขตรงจุดเสมอ อย่างรวดเร็วและทันเวลา มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า แต่ได้ผลสำเร็จสูง ทำให้ปัญหาของประชาชนได้รับการแก้ไขให้ผ่อนคลายความตึงเครียดลงได้ จนกระทั่งเกิดการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่น ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

3) ทำตามลำดับขั้น : พระองค์ท่านทรงใช้หลักการทรงงานในข้อนี้ด้วยการเริ่มต้นทำในสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชนก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งทีจำเป็นรองลงมาลำดับต่อไป (โดยพิจารณาความจำเป็นจากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์) เช่น การพัฒนาและการดูแลในเรื่องสาธารณสุข เพราะเมื่อประชาชนมีสุขภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรง ก็จะสามารถทำการพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ได้สำเร็จต่อไป ตัวอย่างเช่น การสร้างถนน การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้ทำการเกษตรและการบริโภคในหน้าแล้ง เมื่อมีถนนที่ดี พอผลผลิตในการเพาะปลูกออกมา ประชาชนก็สามารถนำผลผลิตใส่รถเพื่อเดินทางไปจำหน่ายได้ ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดีขึ้นตามรายได้ เมื่อความเป็นอยู่ดี ประชาชนก็ไม่เข้าไปบุกรุกแผ้วถางป่าหรือทำลายธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล การเพาะปลูกก็สัมฤทธิ์ผล ต่อมาก็มีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ประชาชนมีการจัดการเกษตรแบบผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) ได้ผลสำเร็จ ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เจริญและมั่นคงขึ้นตามไป จนทำให้เกษตรกรทุกคนรอบคร้วมีความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขกันตลอดไป

4) ภูมิสังคม : ก่อนจะทำการพัฒนาเรื่องใดในองค์กรหรือหน่วยงาน ท่านต้องคำนึงถึงภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ของพื้นที่ที่ท่านจะทำการพัฒนาก่อน โดยต้องทำการศึกษาลงไปในรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจถึงหลักการทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยของคนหรือพนักงาน/ลูกค้าว่ามีอุปนิสัยเป็นเช่นไร วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมที่มีอยู่เดิมของบุคคลในแต่ละกลุ่มในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง และในแต่ละพื้นที่ที่จะทำการพัฒนานั้นมีความเหมือน คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร หลังจากนั้นจึงนำทั้งข้อดีและข้อเสียของข้อมูลที่ดี

ได้มาจากสภาพโดยรวมมาทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ แยกแยะเอาสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีออกมา เพื่อนำหลักการและวิธีการใหม่ที่ดีเข้าไปพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง

5) องค์รวม : ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จะทรงจัดทำโครงการใด ๆ พระองค์จะทรงมองภาพโครงการของพระองค์แบบองค์รวมอย่างรอบด้านว่า โครงการของพระองค์มีความเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำโครงการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ที่พระองค์ทรงมองภาพในองค์รวมว่าประชาชนของพระองค์ถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยประมาณ 10-15 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินเหล่านั้นจะต้องมีแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการทำการเกษตร หากในที่ดินไม่มีแหล่งน้ำก็จะไม่สามารถทำประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ ดังนั้นเมื่อประชาชนของพระองค์มีที่ดินแล้ว พระองค์จึงจำเป็นต้องสร้างหรือจัดทำแหล่งน้ำในที่ดินเหล่านั้นขึ้นมาด้วย เพื่อให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเห็นได้ว่าในทุกโครงการของพระองค์จะมีการสำรวจและจัดทำแหล่งน้ำควบคู่กันไปด้วยเสมอ ทั้งแหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (ที่ต้องเข้าไปดูเรื่องการบริหารจัดการน้ำและกักเก็บน้ำ) และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นเองในที่ดิน (ไร่นาสวนผสม) เมื่อดินมีแหล่งน้ำ การทำการเกษตรก็จะได้ผลผลิตที่ดี สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร หลังจากนั้น เมื่อเกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตแล้ว เกษตรกรก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการตลาดและการจัดการการผลิตของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้มีความสามารถในการสร้างรายได้และพัฒนารายได้ให้เพิ่มมากขึ้นในแบบยั่งยืน รวมถึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องอำนาจการต่อรองทางการตลาด เพื่อที่จะทำให้มีอำนาจในการควบคุมและต่อรองตลาดของตนเองได้อีกด้วย จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกษตรกรเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ จนกลายมาเป็น “สหกรณ์การเกษตร” ซึ่งช่วยสร้างพลังอำนาจให้แก่เกษตรกรในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและต่อสู้กับกลไกตลาดตามหลักการดำเนินธุรกิจ

6) ไม่ติดตำรา : หลักการทรงงานข้อที่ 7 นี้หมายความว่า ในการดำเนินงานทุกโครงการพระราชดำริของพระองค์ พระองค์จะทรงอนุโลมตามปัจจัยสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติในแต่ละแห่งที่พระองค์ทรงทำโครงการ ทรงออมขอมกับธรรมชาติตามสภาพที่โครงการสามารถดำเนินงานอยู่ได้ โดยไม่ทรงยึดติดในหลักการหรือทฤษฎีจากตำราทางวิชาการมากเกินไป แต่ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่หน้างาน และปรับไปตามปัญหาที่ทรงพบระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้โครงการพระราชดำริของพระองค์ประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์สูงสุด ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยชุมชนเอง ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานปัจจัยของทรัพยากรต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่ในพื้นที่นั้น และตามวิถีชีวิตของประชาชนที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการนั้น

7) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด : หลักการทรงงานข้อนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงทำให้ประชาชนของพระองค์ดูเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด ตั้งแต่เรื่องยาสี

พระทนต์ของพระองค์ที่ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนเรื่องฉลองพระองค์และของใช้ส่วนพระองค์ต่าง ๆ ที่พระองค์จะทรงใช้งานจนคุ้มค่าที่สุด ด้วยความประหยัด เรียบง่าย ทั้งนี้ในการทำโครงการพระราชดำริของพระองค์หรือการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชน ทรงนำหลักการ “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” เข้ามาใช้ ด้วยการจัดหาวัสดุ สิ่งของ ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นของภูมิภาคนั้นมาประยุกต์ใช้ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือต้องไปซื้อหามาจากต่างประเทศ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีก็จะไม่ทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากซับซ้อน แต่จะทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย สะดวก เหมาะสมกับการนำมาใช้งานในท้องถิ่นนั้น

8) ทำให้ง่าย : จากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ทรงทำการประดิษฐ์คิดค้น และพัฒนาประเทศด้วยโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาปากท้องของประชาชนในถิ่นทุรกันดารนั้น พระองค์จะทรงดำเนินการในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศที่มีอยู่

9) การมีส่วนร่วม : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย โดยพระองค์จะทรงนำหลักการ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหารงาน/บริหารโครงการของพระองค์เสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน เจ้าหน้าที่ และสาธารณชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนแต่ละโครงการ ซึ่งพระองค์จะทรงรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและความต้องการของสาธารณชน ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้โครงการต่าง ๆ ของพระองค์ล้วนสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและตอบโจทย์ของปัญหาที่ทำให้ประชาชนของพระองค์ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างตรงจุดและตรงความต้องการอยู่เสมอ

10) ประโยชน์ส่วนรวม : การปฏิบัติพระราชกรณียกิจในแต่ละครั้งและการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ความช่วยเหลือพสกนิกรที่ได้รับความยากลำบากและเดือดร้อนนั้น พระองค์จะทรงคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ในการทรงงานแต่ละครั้งพระองค์จะทรงพิจารณาและเลือกการปฏิบัติภารกิจในการแปรพระราชฐานในแต่ละครั้ง แต่ละปี เพื่อทรงเยี่ยมเยือนราษฎร พร้อมทั้งบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้การช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความยากจน ความยากลำบากในการประกอบอาชีพของประชาชนของพระองค์ให้มีการอยู่ดีกินดี โดยการจัดทำโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งล้วนจัดทำเพื่อยังประโยชน์และแก้ไขปัญหาของส่วนรวมแบบยั่งยืนตลอดไป

11) การบริการรวมที่จุดเดียว : หรือ One Stop Service คือการรวมบริการมาไว้ที่จุดเดียว เป็นรูปแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกในระบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้ “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เป็นต้นแบบในการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวเพื่อประโยชน์ของ

ราษฎร เมื่อมาขอใช้บริการจากภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินการเรียบร้อยได้เสร็จสิ้นในทีเดียว ซึ่งเป็นการประหยัดเงิน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐในการทำงาน ทำให้มีการประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว ภารกิจและการดูแลช่วยเหลือประชาชนก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็วทันเวลานั่นเอง

12) ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ : การที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงมีความเข้าใจธรรมชาติ ในส่วนนี้พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนของพระองค์มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับธรรมชาติด้วยเช่นกัน เพราะหากประชาชนมีความเข้าใจธรรมชาติและมองธรรมชาติได้อย่างละเอียดแล้ว จะทำให้สามารถนำธรรมชาติมาใช้แก้ไขปัญหามาจากธรรมชาติด้วยกันได้ เช่น ในการแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติกันเอง เช่น โครงการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นต้น

13) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มาเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบสภาวะปกติ เช่น โครงการการนำน้ำดีมาขับไล่ น้ำเสียหรือมาเจือจางน้ำเสียให้กลับมาเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงของน้ำตามธรรมชาติ และการบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติให้มาดูดซึมซับสิ่งสกปรกและปนเปื้อนในน้ำออกไป ตามพระราชดำรัสที่ว่า ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

14) การปลูกป่าในใจคน : เป็นการทำการปลูกป่าลงบนผืนแผ่นดินด้วยความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่า ไม่สิ้นเปลือง เพราะในอดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยขาดจิตสำนึกเพียงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมจนเกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติ เมื่อธรรมชาติขาดความสมดุลจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆ ตามมา เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า ดินถล่ม เป็นต้น ในการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมานั้น จะต้องมีการปลูกจิตสำนึกในการรักษผืนป่าในใจคนให้ได้เสียก่อน การปลูกป่าในใจคนจึงจะเกิดขึ้นมา และทำให้มนุษย์มีความเข้าใจและความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการใชทรัพยากรธรรมชาติแบบรู้คุณค่าให้มากที่สุด

15) ขาดทุนคือกำไร : หลักการนี้ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรของพระองค์ ด้วยการให้และการเสียสละ เป็นการกระทำอันมีผลที่เป็น “กำไร” คือการอยู่ดีมีความสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนจากการที่ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

16) การพึ่งพาตนเอง : เป็นการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริเพื่อการแก้ไขปัญหามาโดยตนเองก่อนในเบื้องต้น แบบการแก้ไขเฉพาะหน้า เพื่อให้ตนเองมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้

ต่อไป แล้วขั้นตอนต่อไปก็ทำการพัฒนาให้ประชาชนมีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

17) พออยู่พอกิน : หลักการทรงงานในข้อนี้ก็เพื่อพัฒนาให้พสกนิกรทั้งหลายของพระองค์ ประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิต อันเริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรของพระองค์ทุก หมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศ ทรงทอดพระเนตรเห็นความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จนทรงเข้าพระทัยในสภาพปัญหาต่าง ๆ ของราษฎรอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในการพัฒนาของพระองค์จะ ทรงมองในภาพรวมของประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงทราบว่าไม่ใช่งานเล็กน้อย แต่เป็นงานที่ต้องใช้ ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติเข้ามาดำเนินการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนา ด้วย พระปรีชาญาณของพระองค์ในการทรงงาน ทำให้คนไทยทั้งหลายได้ประจักษ์แล้วว่าแนวพระราชดำริ และโครงการพระราชดำรินั้น เป็นโครงการที่เรียบง่ายปฏิบัติแล้วได้ผล จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะโครงการพระราชดำรินี้จะเป็นโครงการที่ทำให้ราษฎรของพระองค์มีรายได้พอยู่พอกินบน พื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงสืบไป

18) เศรษฐกิจพอเพียง : เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนะ แนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังวิกฤต พระองค์ยังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ราษฎรของพระองค์ สามารถรอดพ้นและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ของโลกที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์พระราชทานไว้นั้น มีความหมายดังนี้ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่ จะต้องมีการควบคุมกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบที่จะเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอก ที่ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนของแผนที่วางไว้ เช่น แผนรายรับ-รายจ่ายของ ครุว์เรือ แผนการทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น

19) ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน : หลักการในข้อนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 9 ทรงมีพระเมตตาสั่งสอนให้ข้าราชการ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ในองค์การระดับสูงให้มีความ เข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าหากคนเราทำงานแล้วไม่มีความซื่อสัตย์ จริ่งใจทั้งต่อตนเอง องค์การ และประเทศชาติแล้ว ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จคงเกิดขึ้นได้ ยาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้้องค์การและประเทศชาติต้องประสบปัญหาในการพัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้า ก็เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้น การทุจริตจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำลายล้างองค์การและประเทศชาติให้เสื่อม สลายไปได้ ดังนั้น เราท่านทั้งหลายจะต้องช่วยกันขจัดการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้น แม้แต่ในตัวเองและ องค์การ เมื่อไม่เกิดการทุจริตขึ้นในตัวเองหรือในองค์การแล้ว ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองสืบไป

20) การทำงานอย่างมีความสุข : พระองค์ทรงมีพระเกษมสำราญและทรงงานอย่างมีความสุขทุกครั้งที่ได้ช่วยเหลือประชาชน โดยพระองค์ทรงเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

21) ความเพียร : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้ความเพียรเป็นอย่างมากในการทำงานในโครงการพระราชดำริ โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของแต่ละโครงการที่มีอุปสรรคและความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ มากมาย มีโครงการจำนวนมากที่พระองค์ต้องทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดทำ แต่พระองค์ก็มีเคยท้อพระทัย และทรงมุ่งมั่นเดินหน้าพัฒนาเพื่อให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ อันจะช่วยให้ราษฎรของพระองค์และบ้านเมืองบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

22) รู้ รัก สามัคคี : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องรู้ รัก สามัคคี ต่อข้าราชการและประชาชนของพระองค์มาโดยตลอด ซึ่งคำ 3 คำนี้มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง สามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย รู้ - การที่เราท่านจะลงมือทำอะไร จะต้องรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหานั้น รัก - เมื่อเรารู้ ครบด้วยกระบวนการที่เราจะทำแล้ว เราจะต้องใช้ความรักในการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหานั้นให้ได้ สามัคคี การที่คนเราจะลงมือปฏิบัติงาน เราควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ แต่ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจกับคนอื่น เป็นองค์การหรือเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังในการช่วยกันแก้ไขปัญหาลงมือไปได้ด้วยดี

หลักการทรงงานทั้ง 23 ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นแนวทางที่ท่านทั้งหลายสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานหรือธุรกิจของท่านเองเพื่อสร้างความสำเร็จขององค์กร ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศเจริญเติบโตมั่นคงสืบไปด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความหมายของหลักการทรงงานทั้ง 23 ประการสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวยั่งยืน การทำงานองค์กรควมมีวิธีคิดอย่างองค์กรรวมกล่าวคือการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการเอื้อเฟื้อแก่เพื่อนร่วมงาน รวมถึงจิตสำนึกห่วงแหนทรัพยากร ธรรมชาติ วิถีชีวิตภูมิปัญญา โดยนำมาใช้ในการทำงานกับคนหมู่มากทำให้เกิดการทำงานแบบมีแบบแผนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง

คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนานั้น เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมอย่างเสมอภาคกันทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างชาญฉลาด ซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณี ให้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นไว้ให้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2540)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความหมายของ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ ความสัมพันธ์กันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสู่ความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างทางสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ด้วยการปรับวิธีการจัดการให้เข้ากับยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกอย่างมีส่วนร่วม โดยให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรม น้อยที่สุด

2. การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เกิดจากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก “Earth Summit” ในปี ค.ศ.1992 และเกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ (บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ และ นนท์ นุชหมอน, ม.ป.ป.)

- 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
- 3) กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจากกระแสการพัฒนาทั้ง 3 ด้านดังกล่าว มีผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยว และระบบการจัดการท่องเที่ยว ในการหาทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ และทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional Tourism) แบบเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา กลายเป็นแนวคิดในการนำเสนอการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่มีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Green Tourism, Bio Tourism, Sustainable Tourism, Conservation Tourism, Responsible Tourism และการจัดการท่องเที่ยวที่นิยมและแพร่หลายที่สุดในเวลานี้ คือ “Eco

tourism” หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเด่นชัดขึ้นในภาวะปัจจุบัน ธุรกิจและองค์กรสำคัญต่าง ๆ เริ่มเห็นความสำคัญของแนวคิดการจัดการและการพัฒนาแบบยั่งยืนโดย แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ธีระ อินทรเรือง (2559) กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า

- 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติชุมชนชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
- 4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 5) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (Carrying Capacity) ในการฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดถอย
- 6) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity)
- 7) ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of Experience)
- 8) ให้ผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิต (Education and understanding)
- 9) เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local architecture and local material)
- 10) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว
- 11) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว
- 12) การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

13) เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

14) ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

สรุปหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การเคารพในสังคมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีสืบสานภูมิปัญญา รู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชุมชน โดยมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism Stakeholder) นอกจากนี้ยังควรที่สร้างรายได้โดยการจ้างงานผ่านชุมชนท้องถิ่นโดยให้เกิดรายได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยให้ชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลรักษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานสามารถครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT (Community Based Tourism) เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือให้แก่ชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนองค์ประกอบหลักของ CBT (Community Based Tourism) มีอยู่ 4 ด้าน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2540) โดยสามารถแบ่งประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน

- 1) ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 2) มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
- 3) ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- 1) มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
- 2) มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- 3) มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 4) มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
- 5) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 6) มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- 7) สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ด้านการเรียนรู้

- 1) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 2) มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- 3) สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

ยุวชน

1. ความหมายของยุวชน

คำว่า "ยุว" มีต้นเค้าจากภาษาบาลี-สันสกฤต แปลว่า ชายหนุ่ม, รุ่น ต่อมาแผลงเป็น "เยาว" ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554) หมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง 13-19 ปี หรือเรียกว่าวัยรุ่น

2. การพัฒนาเยาวชน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2537) ได้กล่าวถึง พัฒนาการเยาวชนช่วงอายุ 12-18 ปีหรือเรียกว่าวัยรุ่นนี้สามารถจำแนก 3 ประเด็นดังนี้ คือ

1) พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา เด็กวัยนี้สามารถที่จะคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ จึงสนใจในปรัชญาชีวิต ศาสนา สามารถที่จะใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจสามารถคิดหาเหตุผลได้ทั้งอุปมานและอนุมาน และจะมีหลักการ เหตุผลของตนเองเกี่ยวกับความยุติธรรม ความเสมอภาคและมนุษยธรรม ดังนั้นกระบวนการในการพัฒนาเด็กวัยนี้ควรจะทำทนายให้รู้จักคิด

2) พัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่สนใจตนเอง อยากรู้ว่าตนเองคือใครซึ่งเป็นคำถามที่ตอบได้ยากเด็กวัยนี้ต้องมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และยอมรับตลอดจนต้องมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในสังคม และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหากเด็กวัยนี้สามารถรู้จักตนเองก็จะมีปัญหาในการปรับตัวจะมีความคิดเป็นของตนเอง และไม่ตามเพื่อนในทางที่ผิดแต่หากเด็กไม่รู้จักตนเองจะเผชิญกับปัญหาที่ เด็กจะสับสนในบทบาทของตนเองในสังคม มีปัญหาในการปรับตัวกับเพื่อน ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีเป้าหมายของชีวิต

3) พัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคม อารมณ์ของเยาวชนในวัยนี้ค่อนข้างรุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย ความตึงเครียดของอารมณ์บางครั้งมาจากการปรับตัวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยนี้มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านร่างกายถ้ามีวุฒิภาวะเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกายเร็วจะช่วยให้พัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคมเร็วขึ้นด้วย (Kagan et al., 1964)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ยุวชน คือวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 12-19 ปี คือช่วงวัยที่มีความสามารถในการพัฒนาได้แก่ทางเชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ การพัฒนาทางด้านอารมณ์ และการเข้าสังคม เปรี๊ยะคือเป็นวัยที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีความต้องการอิสระ การยอมรับ และการได้รับยกย่องเห็นความสำคัญกลุ่มเพื่อน มีการแสวงหาและอยากรู้ตัวเอง ควรได้ส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม โดยแสดงบทบาทเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมถึงมีความต้องการผู้ปกครองรับฟัง ให้กำลังใจ ดังนั้น เยาวชนจึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการเข้ารับการพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาการพัฒนาเยาวชนเพื่อที่ให้อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

กระบวนการสร้างกลุ่ม

1. ความหมายการสร้างกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มเป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) จุดเริ่มต้นของค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การศึกษากลุ่มคนด้านพลังกลุ่มและผู้ที่ได้เชื่อว่าเป็นบิดา ของกระบวนการกลุ่มก็คือ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) นักจิตวิทยาสังคมและนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1920 เป็นต้นมา และได้มีผู้นำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การพัฒนาบุคลิกภาพและจุดประสงค์อื่น ๆ

2. หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มก็คือ แนวคิดในทฤษฎีภาคสนาม ของ Lewin (1951) ที่กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

- 1) พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
- 2) โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการร่วมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกันและจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม
- 3) การรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ ความรู้สึก และความคิด
- 4) สมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงานโดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายของกลุ่ม

3. หลักการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มที่สำคัญ

Lewin (1951) ที่กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิดจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่การจัดการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนโดยกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนทั้งในด้านความคิด การกระทำและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2) การเรียนรู้ควรจะเป็นกระบวนการกลุ่มที่สร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานการทำงานกลุ่มที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิด มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน

โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

3) การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

4) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีระและมีขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือตอบคำถามการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวโดยสรุป

การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม คือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของแต่ละคน แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1) เป็นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

2) เป็นการเรียน ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่จะฝึกให้ผู้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้

3) เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้จัดการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และพบคำตอบด้วยตนเอง

4) เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

5. รูปแบบและขั้นตอนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) มีขั้นตอนดังนี้

1) ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเองและมีการเพื่อทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1) ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน การสอน การจัดสถานที่ การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

2.2) ขั้นสอน เป็นขั้นที่ผู้สอนลงมือสอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่นกิจกรรม เกมและเพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

2.3) ขั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แล้ว จะให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์กันในกลุ่ม ตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ขั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

2.4) ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนสรุป รวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่นประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหา ประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

2.5) ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้สมาชิกติชมหรือวิจารณ์แก่กันโดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้และจะทำให้ผู้สอนเข้าใจนักเรียนได้ อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันอันจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

6. ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่ม

การแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) เช่น

- 1) แบ่งกลุ่มตามเพศ ใช้ในกรณีมีวัตถุประสงค์ที่ชี้เฉพาะลงไป เช่น ต้องการสำรวจความระหว่างเพศหญิงและชาย ในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะคติ ค่านิยม ฯลฯ
- 2) แบ่งตามความสามารถ ใช้ในกรณีที่มีภาระงานมอบหมายให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปตามความสามารถ หรือต้องการศึกษาความแตกต่างในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำ
- 3) แบ่งตามความถนัด โดยแบ่งกลุ่มที่มีความถนัดเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน
- 4) แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ โดยให้สมาชิกเลือกเข้ากลุ่มกับคนที่ตนเองพอใจ ซึ่งทำได้แต่ไม่ควรใช้บ่อยนักเพราะจะทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลที่หลากหลาย
- 5) แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง การเจาะจงให้เด็กบางคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ให้เด็กเรียนเก่งกับเด็กที่เรียนอ่อนเพื่อให้เด็กเรียนเก่งช่วยเด็กที่เรียนอ่อนหรือให้เด็กปรับตัวเข้าหากัน
- 6) แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม ไม่เป็นการเจาะจงว่าให้ใครอยู่กับใคร
- 7) แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์ คือ การรวมกลุ่มโดยพิจารณาเด็กที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการช่วยกันวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ

7. วิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักการการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

ทิสนา แชมมณี (2545) ได้กล่าวไว้อย่างสรุป ดังนี้

- 1) การระดมความคิด เป็นการรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน และให้ทุกคนแสวงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้หลายแง่มุม ทุกความคิดเห็นได้รับการยอมรับโดยไม่มีโต้แย้งกัน แล้วนำความคิดเห็นทั้งหมดมาผสมกัน
- 2) ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นโดยให้ผู้เรียนตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีการสรุปผลในลักษณะของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ วิธีการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดความสนุกสนาน
- 3) บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกโดยใช้บุคลิกภาพประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา

4) สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนโดยการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก

5) กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ใช้การสอนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง แต่นำมาดัดแปลงเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและฝึกทักษะการแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนยิ่งขึ้น

6) การแสดงละคร เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามบทที่มีผู้เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดเข้ามาใส่ในการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีนี้จะช่วยให้มีประสบการณ์ในการรับรู้เหตุผล ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

7) เป็นวิธีการสอนโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกประมาณ 6-12 คน และมีการกำหนดให้มีผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วสรุปหรือประมวลสาระที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลหรือประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้ข้อมูล

8) วิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเหล่านี้ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายและผู้สอนอาจใช้วิธีสอนอื่น ๆ ได้อีก โดยยึดหลักสำคัญคือ การเลือกใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง

8. การประเมินผลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

ทิตนา แชมมณี (2522) ได้กล่าวถึงการประเมินการสอนแบบกลุ่มไว้ดังนี้

1) การให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้สอนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

2) การให้ผู้เรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถประเมินผลได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

2.2) การประเมินผลความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปว่า การกระบวนการสร้างกลุ่ม หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลที่ต้องมีคนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีการตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ และการปฏิบัติเพื่อประสบการณ์ตามกระบวนการพัฒนาเป็นขั้นตอนตั้งแต่ ปฏิบัติ วิเคราะห์ และ สรุป โดยนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการเรียนรู้ คือ การระดมความคิด การสร้างสถานการณ์สมมติ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างกลุ่ม ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทและหน้าที่มัคคุเทศก์

1. ความหมายของมัคคุเทศก์

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 (2551) คำว่า “มัคคุเทศก์” หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่นำผู้อื่นไปยังสถานที่ต่าง ๆ และให้คำอธิบายแนะนำเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเส้นทาง ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่น หรือสถานที่นำเที่ยวนั้น ๆ เป็นอย่างดี สามารถอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่นี้ต่อมาได้กลายเป็นอาชีพสำคัญอย่างหนึ่งในวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2. ความสำคัญของมัคคุเทศก์

พยอม ยุวระสูต (2541) ได้กล่าวว่ามัคคุเทศก์เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวค่อนข้างมากเนื่องจากมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว สามารถสร้างความไว้วางใจตลอดจนสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ง่าย มีคำกล่าวว่า มัคคุเทศก์ทำหน้าที่เหมือนกับเป็นชุด หรือเป็นผู้แทนของคนในประเทศหรือในท้องถิ่น ซึ่งก็เป็นความจริงเพราะนักท่องเที่ยวมักไม่ค่อยมีโอกาสได้ติดต่อใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นได้มากเท่ากับมัคคุเทศก์ ถ้าหากได้มัคคุเทศก์ที่ดี ความรู้สึกพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลอดจนความประทับใจในด้านต่าง ๆ ย่อมส่งผลไปถึงความรู้สึกที่ดีต่อประเทศ หรือท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้ไปเยือนในฐานะ เจ้าบ้านที่ดี ตัวแทนของท้องถิ่นที่ดี ต้องต้อนรับขับสู้

3. บทบาทของมัคคุเทศก์

รัตนชัย ดาบุตร (2559) มัคคุเทศก์ควรมีบทบาทของบุคคลหลายอาชีพรวมกัน ได้แก่ บทบาทของครู นักจิตวิทยานักแสดง และนักการทูต ซึ่งมัคคุเทศก์สามารถใช้บทบาทแต่ละอย่างนั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนดังนี้

- 1) บทบาทของครู มัคคุเทศก์ต้องทำหน้าที่อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม
- 2) บทบาทของนักจิตวิทยา มัคคุเทศก์จะต้องรู้จิตวิทยาความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 3) บทบาทของนักแสดง ในการนำเที่ยวมัคคุเทศก์จะต้องสวมบทบาทของนักแสดงในบางครั้งเพื่อสร้างบรรยากาศการนำเที่ยวให้มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น
- 4) บทบาทของนักการทูต มัคคุเทศก์ต้องรู้ว่าควรอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศหรือท้องถิ่นของตนให้นักท่องเที่ยวฟัง

4. หน้าที่ของมัคคุเทศก์

รัตนชัย ดาบุตร (2559) ในด้านหน้าที่ของมัคคุเทศก์ มีภารกิจและความรับผิดชอบ ที่ต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- 1) อำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่นักท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของตน
- 2) อธิบายนำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในรายการ โดยให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นสอดแทรกไว้ด้วย รวมทั้งการอธิบาย เรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจขณะเดินทางอยู่ในยานพาหนะ
- 3) ดูแลความปลอดภัยและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทาง

5. มารยาทและจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์

รัตนชัย ดาบุตร (2559) มัคคุเทศก์พึงมีมารยาทและจรรยาบรรณที่ต้องประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมหลายประการ ในที่นี้จะได้นำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- 1) การแต่งกายมัคคุเทศก์จะต้องแต่งกายให้เหมาะสม สวมกับศักดิ์ศรีของความเป็นมัคคุเทศก์
- 2) ความประพฤติและกิริยามารยาทมัคคุเทศก์จะต้องมีความประพฤติที่ดี และมีกิริยามารยาทสุภาพขณะปฏิบัติหน้าที่แสดงความเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยวทุกคน
- 3) ความซื่อสัตย์สุจริตมัคคุเทศก์ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อนักท่องเที่ยว ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนใด ๆ จากนักท่องเที่ยว
- 4) ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นและความเอาใจใส่ ต้องยิ้มแย้มแจ่มใสขณะปฏิบัติหน้าที่ ไม่แสดงสีหน้าบึ้งตึงหรือแสดงอารมณ์โกรธเกรี้ยวไม่ทะเลาะหรือโต้เถียงกับนักท่องเที่ยวอย่างเด็ดขาด
- 5) ให้การข้อมูลที่ถูกต้องสิ่งที่มีมัคคุเทศก์อธิบายแก่นักท่องเที่ยวต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง มิใช่เป็นข้อมูลที่ผิด ๆ หากให้ข้อมูลผิด ๆ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่อาชีพมัคคุเทศก์เป็นส่วนรวมได้

6) การตรงต่อเวลา การตรงต่อเวลาถือเป็นมารยาทที่สำคัญอย่างหนึ่งและมัดคุเทศก์ก็ควรจะต้องตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่

7) การไม่กล่าวตำหนิหรือให้ร้ายป้ายสีผู้อื่นมัดคุเทศก์พึงไม่กล่าวตำหนิติเตียน หรือให้ร้ายป้ายสีต่อการปฏิบัติงานของมัดคุเทศก์คนอื่น ๆ

6. คุณลักษณะที่ดีของมัดคุเทศก์

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัดคุเทศก์ พ.ศ. 2551 (2551) ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นมัดคุเทศก์ มีโอกาสที่จะเป็นมัดคุเทศก์ที่ดีได้ควรมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังนี้

1) มีบุคลิกดีมัดคุเทศก์ควรมีรูปร่างหน้าตาดี มีสุขภาพดี แข็งแรง และมีความเป็นผู้ร่าเริง น้ำเสียงไพเราะ พูดจาออกเสียงได้ชัดเจน ต้องหมั่นรักษาร่างกายให้สะอาดและเรียบร้อย

2) มีความรู้ดีมัดคุเทศก์ต้องมีความรู้ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนความรู้พื้นฐานในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศชาติและของท้องถิ่นควรเป็นผู้ที่หมั่นแสวงหาความรู้ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

3) มีมนุษยสัมพันธ์ดีมัดคุเทศก์ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถเข้ากับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ไว้วางใจ

4) มีจิตวิญญาณของความเป็นมัดคุเทศก์คุณลักษณะนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก จะต้องมิเฝ้ารักในอาชีพมัดคุเทศก์ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นมัดคุเทศก์ก็คล้ายคลึงกับจิตวิญญาณของความเป็นครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 2 หัวข้อใหญ่ 1) การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวชุมชน

1. การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ภาคเหนือ พบว่าการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ แกนนำกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดต่อพฤติกรรมการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม

นอกจากนี้ยัง พบว่าตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 7 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การมีพี่เลี้ยงสนับสนุน และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ 2) การอบรมและการทบทวนความรู้อย่างสม่ำเสมอ 3) การจัดการกิจกรรมศึกษาดูงาน และถอดบทเรียน 4) การทบทวนปรับโครงสร้างกลุ่มให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน 5) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม 6) กำหนดกฎระเบียบของกลุ่มให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 7) การมีเครือข่ายกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อทำงานร่วมกัน ทั้ง 7 แนวทางนี้เป็นกิจกรรมที่จะไปสนับสนุนปัจจัยเชิงเหตุทั้ง 6 ปัจจัย ส่งผลไปสร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วจะส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สวิตญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาในกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านเมืองกีดบ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร รวมถึงเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและเจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 45 รายพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิงมีอายุอยู่ในช่วง 9-64 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.44 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ยกเว้นบ้านทุ่งละครพบว่าจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งเป็นนักเรียนและนักศึกษาและเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนซึ่งมีทักษะการใช้ภาษาไทยพบว่ามีอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งด้านทักษะการพูด การอ่าน การเขียน และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีและมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

แผนที่สีเขียวใช้เป็นเครื่องมือในการร่วมรวมทุนของชุมชน ซึ่งแผนที่นี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารกันระหว่างคนต่างวัย ทำให้สามารถร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากร/ทุนที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างราบรื่น เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างสร้างสรรค์ในขณะเดียวกันก็ได้รับรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง และสิ่งที่ควรปรับปรุง/พัฒนาหรือเป็นปัญหาของชุมชน สิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจในสภาพของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้นทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี มองเห็นในสิ่งที่ชุมชนควรต้องปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมหรือสถานที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนสีเขียวหรือเป็นชุมชนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมนั้นพบว่าบ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่หรือแหล่งกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมาก รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งตามลำดับ ซึ่งหากจำแนกตามหมวดหมู่แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ได้แก่ 1) ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน ซึ่งบ้านเมืองกีดพบ 39 แห่ง แต่ในจำนวนนี้รวมพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจำนวน 5 แห่ง

ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ที่ถูกทำลายจากการตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่าพื้นที่สำหรับทั้งขยะของชุมชนแบบไม่ถูกวิธี ไม่มีการจัดการที่ดี รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมาน และ บ้านทุ่งละคร ตามลำดับสังเกตเห็นได้ว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละครไม่มีกิจกรรมทางการตลาดการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและไม่มีพื้นที่ที่ความอันตราย 2) ด้านธรรมชาติพบว่า บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีจำนวนทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน ในขณะที่บ้านทุ่งละครยังไม่พบข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ 3) ด้านวัฒนธรรมและสังคม พบว่า บ้านแม่ตะมานมีสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่ง 4) ด้านอื่น ๆ พบว่าบ้านเมืองกีดมีบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มาก รองลงมาคือบ้านแม่ตะ ส่วนบ้านทุ่งละครไม่มีบริการโฮมสเตย์ มีเพียงการให้บริการที่พักลักษณะเช่านอนรายวัน

ดังนั้นบทเรียนที่ชุมชนได้รับ คือ 1) การจัดทำแผนที่สีเขียวสามารถเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนหลายวัย และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชนในการถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนระหว่าง 2) แผนที่สีเขียวช่วยทำให้การจัดการความรู้และข้อมูลทุนชุมชนต่าง ๆ ทำได้ง่ายและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น 3) ชุมชนได้ทักษะและประสบการณ์ในการรวบรวมข้อมูลทุนของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารและสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ชุมชนทราบถึงความสำคัญในทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าอย่างยิ่ง และยังสามารถนำไปเผยแพร่อย่างภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างฐานข้อมูลอันเป็นประโยชน์ 5) ช่องทางการประชาสัมพันธ์สามารถทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น

ปานแพร เชาวน์ประยูร (2556) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homestay) บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินการจัดการท่องเที่ยวแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) บ้านเมืองแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท บ้านเมืองขอนแก่น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเมืองขอนแก่น เป็นชุมชนที่ไม่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เน้นในการเข้ามาดูงานยังเทศบาลตำบลป่าไผ่จำนวนมาก จึงทำให้กลุ่มชาวบ้านที่มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความพร้อมในการจัดการโฮมสเตย์ เพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว

พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านโคกไคร้ จังหวัดพังงา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา

การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา โดยวิเคราะห์ตามแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวทางของ Shaw and Williams (2004) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำกลุ่ม และใช้มีส่วนร่วมและการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ สปาโคลนร้อนและทรายร้อน การชมปุมตแดง การเก็บหอยตลับ การพายเรือคายัค ทั้งนี้ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพังงามุ่งเน้นการส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครมีศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร คือ ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน การรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นำชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วม ร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่

2. การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวชุมชน

ฉันทลักษณ์ อาจหาญ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ พบว่าการก่อตั้งกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในปีพ.ศ. 2539 ซึ่งสืบสานงานต่อมาจากกลุ่มครูที่มอบทุนการศึกษาในโรงเรียน โดยได้ช่วยงานระดมทุน มีกิจกรรมฝึกอบรมที่สวนโมกข์ กิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนหลาย ๆ แบบ จนถึงปี พ.ศ. 2545 กลุ่มเยาวชน สร้างสรรค์และเครือข่ายเยาวชนได้วิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งได้พบรูปแบบการสร้างสรรคการเรียนรู้ที่ทางกลุ่มดำเนินการมาโดยมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญได้แก่ การมีครอบครัวที่เข้าใจส่งเสริมการทำงานของเด็ก ๆ มีที่ปรึกษาที่ดี บรรยากาศของการเรียนรู้มีความสุข มีระบบพี่น้องภายในกลุ่มต่อจากนั้น ในปี พ.ศ. 2546 ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นด้านการพัฒนาที่เลี้ยงงานวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเยาวชน ภายใน การเผยแพร่แนวคิด หลักการกระบวนการทำงานวิจัย และพัฒนารูปแบบการสนับสนุน การดำเนินงานที่เหมาะสมการทำงานในขั้นตอนนี้ได้พัฒนาศักยภาพของที่เลี้ยงด้วยกระบวนการ ทำงานร่วมกันและเสริมกระบวนการอย่างเหมาะสมมีฐานข้อมูลกลุ่มเยาวชนภายในจังหวัดที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้จำนวนหนึ่งเกิดโครงการวิจัยที่ทาง สกว.สนับสนุนทุนจำนวน 2 โครงการ คือ โครงการศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาขยะอย่างสร้างสรรค์โดยกลุ่มเยาวชนต้นกล้าंनाใหญ่ โรงเรียนบ้านंनाใหญ่ อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีและโครงการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูคลองใน ตำบลคลองน้อย โดยกลุ่มเยาวชนคลองน้อย อ.เมือง และมีการเผยแพร่ แนวคิด หลักการ และ กระบวนการทำงานผ่านการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์งานวิจัยดังกล่าวด้วยในช่วงปีพ.ศ. 2548 ได้ติดตาม ส่งเสริมการทำงานวิจัยของกลุ่มเยาวชน 2 กลุ่ม อย่างต่อเนื่อง (ในโครงการวิจัยระยะที่ 2) โดย โครงการศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาขยะของกลุ่มเยาวชนที่โรงเรียนบ้านंनाใหญ่ อำเภอบุพผิน ได้พบแนวทางการจัดการปัญหาขยะ โดยการพัฒนากลุ่มเยาวชนเพื่อสร้างจิตสำนึกที่มีการจัดการ ปัญหาขยะตั้งแต่ต้นทาง และการนำขยะมาใช้ประโยชน์ส่วนโครงการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูคลองใน ตำบลคลองน้อย โดยกลุ่มเยาวชนคลองน้อย อำเภอบุพผิน ใช้แนวทางการฟื้นฟูคลอง และเพิ่มปริมาณ สัตว์น้ำด้วยการใช้ภูมิปัญญาที่กลุ่มเด็กได้ค้นพบในการทำงานวิจัยในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งในช่วงนี้ มีทีม วิจัยเยาวชนเพิ่มขึ้นมาอีก 1 กลุ่ม คือกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ท่าชนะซึ่งได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรในชุมชน ตั้งแต่ป่าเขา ป่ารุ ป่าชายเลน และอ่าวท่าชนะนำไปสู่โครงการวิจัยศึกษาแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในภูมิ นิเวศน์ลุ่มน้ำคันธุลี โดยมีเป้าหมายในการจัดการกระบวนการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพความ เปลี่ยนแปลงของทรัพยากรดังกล่าวอย่างครบวงจรศึกษาประเด็นการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนดำเนินการผ่านมาเพื่อกำหนดแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติใน ภูมินิเวศน์ลุ่มน้ำคันธุลี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในลำดับต่อไป ด้วยการสนับสนุนของทาง สกว. กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้จัดตั้งหน่วยประสานงานส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อส่งเสริมติดตามการทำงานของกลุ่มเยาวชนจำนวน 3 กลุ่ม พร้อมทั้ง การทำงานส่งเสริม พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนกลุ่มเป้าหมายอีกประมาณ 4-5 กลุ่ม เพื่อจะพัฒนาไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยที่เหมาะสมพร้อมด้วยการประสานเชื่อมร้อยการทำงานของ เครือข่ายเยาวชน โดยมีการยกระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นแกนหลักสำคัญจาก การเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เหมาะสมของกลุ่มเด็ก ๆ ต่างวัยต่างสภาพแวดล้อม โดยการสนับสนุน ของหลาย ๆ ฝ่ายได้ก่อให้เกิดความรู้ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในตัวของเยาวชนเองที่ได้พัฒนาวิธีคิดเชิงวิเคราะห์สังเคราะห์มีทักษะการทำงานร่วมกันมี ความผูกพันต่อท้องถิ่นมากขึ้นสามารถเชื่อมโยงยกระดับจนก่อเกิดเป็นปัญญาสะท้อนคุณค่าสิ่งที่ได้

ๆ ได้ร่วมคิดร่วมทำกันมาซึ่งได้ส่งผลในด้านการพัฒนากลุ่มเยาวชนที่มีบทบาทในระดับชุมชนและสังคม เช่น กลุ่มเยาวชนต้นกล้าขนาดใหญ่กลุ่มรักษ์คลองน้อยกลุ่มอนุรักษ์ท่าซนะ เป็นต้นนำไปสู่การสร้างสรรคการเรียนรู้ร่วมกันการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเวทีนำเสนอผลงานในระดับจังหวัดต่อเนื่องหลายครั้งพร้อมกันนี้ กลุ่มเยาวชนฯ ได้ริเริ่มงานการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบสานภูมิปัญญามาเป็นเวลา 1 ปีแล้ว โดยการสนับสนุนของวิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.) โดยได้พัฒนาการเรียนรู้ร่วมกับน้อง ๆ กลุ่มเรียนรู้ภูมิปัญญาคุณลุงศรีพัฒน์เกือบทุกสัปดาห์ ผ่านกระบวนการศึกษาประวัติคุณลุงการฝึกหัดรำโนราห์ เล่นหนังตะลุง การสื่อสาร รณรงค์ เผยแพร่ ศึกษารวบรวมผลงานของคุณลุงเพื่อสืบสานคุณค่าสิ่งที่ดีงามของชุมชนในกลุ่มเยาวชนกลุ่มใหม่ ๆ ที่มีเงื่อนไขเหมาะสมด้วยสายสัมพันธ์ดั้งเดิม

อุดมลักษณ์ ดวงลกตก (2553) การวิจัย เรื่อง “กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและพัฒนาระบบการที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร และวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนา โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีวิทยาวิจัย มีทีมวิจัยหลัก 7 คน ทีมวิจัยร่วม 15 คน และเยาวชนที่อาศัยอยู่สองฝั่งลำน้ำแม่สาร 13 หมู่บ้าน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 63 คน ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สารมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) การเรียนรู้บริบทของชุมชนและบริบทเยาวชนในแต่ละหมู่บ้าน 2) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสร้างทีมวิจัย 3) การตั้งโจทย์วิจัย 4) การเตรียมทีมวิจัยหลัก 5) การค้นหาเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ 6) การประเมินศักยภาพเยาวชนก่อนเข้าร่วมกระบวนการ 7) การวิเคราะห์ และเลือกวิธีการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม 8) การจัดค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชน 9) การฝึกปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน 10) การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความต่อเนื่อง และ 11) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน จากการประเมิน ศักยภาพของเยาวชนที่ผ่านกระบวนการ จำนวน 51 คน พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีระดับศักยภาพด้านการแสวงหาความรู้ ศักยภาพด้านการคิดและตัดสินใจ และศักยภาพด้านความเป็นผู้นำเพิ่มขึ้นเป็นระดับดี นอกจากนี้เยาวชนจำนวน 43 คน มีศักยภาพด้านการจัดการ และด้านการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นเพิ่มขึ้นเป็นระดับดีมาก ในขณะที่เยาวชน จำนวน 26 คน มีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นระดับดีมากสำหรับปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการพัฒนาระบบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร ได้แก่ ปัจจัยภายใน กล่าวคือ อายุ ทศนคติต่อกิจกรรมค่าย ประสบการณ์เดิมในการเข้าค่าย ความประทับใจต่อค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชน และทีมวิจัย ธรรมชาติของวัยรุ่นร่างกายและสติปัญญา ความสนใจ/ความถนัด ความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพ และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้จัดเงื่อนไขการเรียนรู้กิจกรรมที่ใช้ในการ

พัฒนาศักยภาพ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรม ความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ เยาวชนของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คนในชุมชน และการรวมกลุ่มของเยาวชน

ธาวีษ ถนอมจิตต์ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความรู้ ด้านการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารของเยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชร 2) ศึกษาความต้องการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร และ 3) ศึกษาแบบการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวารงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสม ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมรดกโลก จำนวน 10 ราย และเยาวชนในเขตตำบลเมืองเก่าสุโขทัย เมืองเก่าศรีสัชนาลัยและเมืองเก่ากำแพงเพชร จำนวน 400 ราย ผลการศึกษาพบว่าตัวแทนเยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวระหว่าง 60-100 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.00 มีทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.02$) มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ในหัวข้อการสร้าง ความสามัคคีในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องการกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยวิธีการบรรยายด้วยการนำเสนอความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ของวิทยากร สถานที่ใช้ในอบรม ได้แก่ โรงเรียน จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมไม่เกิน 50 คน และระยะเวลาวันในการอบรม 3 วัน สำหรับรูปแบบการเสริมสร้างความรู้ประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกระบวนการการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชน และขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง

กลุ่มสืบสานภูมิปัญญาที่หมู่บ้านทับชัน ไทรงาม กำลังศึกษาประวัติท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มชนไทยทรงดำ ร่วมกันทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อะไรและมีกลุ่มสืบสานภูมิปัญญาหลวงปู่พุทธทาสกำลังจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของท่านเพื่อจะนำมาสืบสานผ่านการปฏิบัติบูชาร่วมกับกลุ่มน้อง ๆ กลุ่มอื่น ๆ การเรียนรู้ในวิถีทางสุขภาพซึ่งเยาวชนสร้างสรรค์ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ตำบลบ้านดับเมืองเรียนรู้อยู่ที่ภาคใต้ได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม ในกลุ่มเด็กเยาวชน รวมถึง

การประสานงานกับเครือข่ายเยาวชนภาคใต้กำลังอยู่ในช่วงการสรุปงานการถอดบทเรียน โดยการสนับสนุนของทางทีมงานดับบ้านดับเมืองซึ่งจะมีการถอดบทเรียนในแง่มุมใหม่ ๆ ที่ทางกลุ่มจะนำไปพัฒนางานและเผยแพร่ได้อีก โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางในปีพ.ศ. 2549 กลุ่มมีการวางแผนที่จะสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกจังหวัดด้วยบทเรียนที่สำคัญของกลุ่ม คือ การยึดมั่นแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมในความหมายแบบเข้มที่เยาวชนมีบทบาทหลักในการดำเนินงานทุกขั้นตอนจากการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกทำให้เด็ก ๆ เกิดการพัฒนาวิธีคิดมีความสามารถหลาย ๆ ทางในกระบวนการพัฒนากลุ่มเยาวชนต่อไปอีก

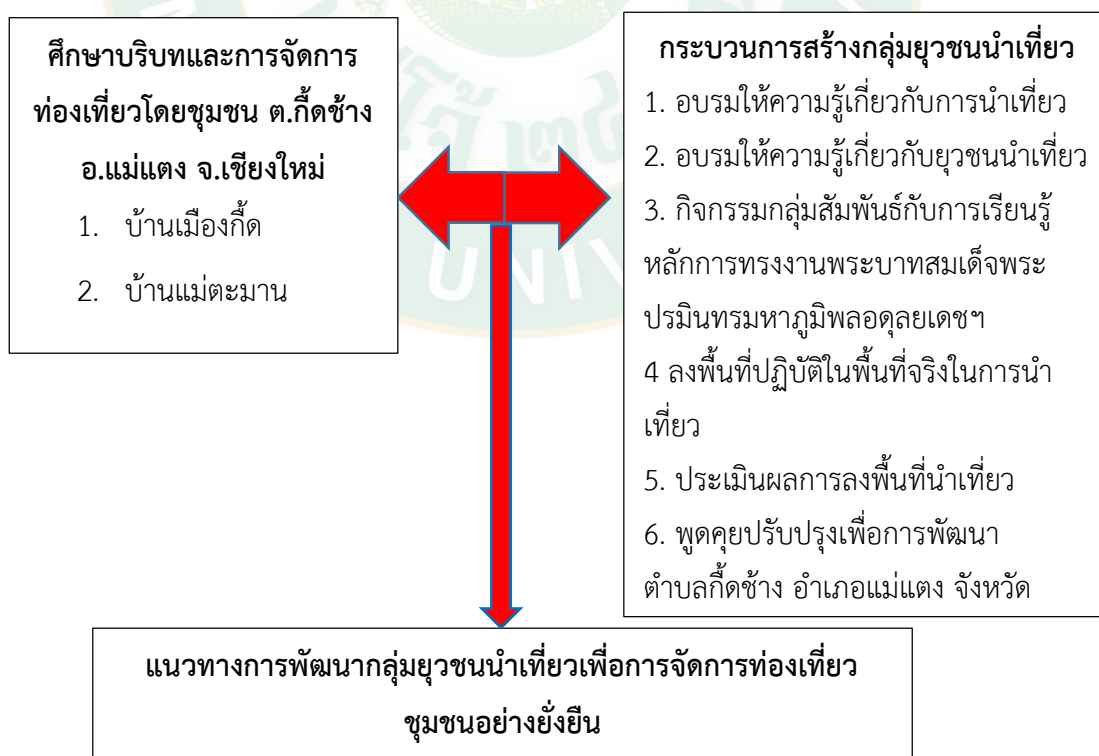
ศิริกุล ทรัพย์จันทร์ (2548) ได้ศึกษาวิจัย ทางด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง มัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ขั้นตอนการพัฒนา คือ การวิเคราะห์สถานการณ์บริบทชุมชนบ้านโป่ง บริบทโรงเรียนบ้านโป่ง และความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องมัคคุเทศก์น้อย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโรงเรียนบ้านโป่ง โดยมีการวางแผนหลักสูตรและการออกแบบหลักสูตรที่ยืดรูปแบบกิจกรรมความต้องการของชุมชนและสมรรถภาพของผู้เรียนเป็นหลัก การใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเตรียมเอกสารประกอบการสอนสถานที่แหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์หลักสูตร หลังจากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้วิทยากรท้องถิ่นและมัคคุเทศก์จากสมาคมมัคคุเทศก์ จังหวัดเชียงใหม่ร่วมสอนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนการประเมินผลหลักสูตรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย รวมทั้งประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงาน และการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนผู้ปกครองนักเรียนครูผู้สอนผู้นำชุมชนและผู้รู้ในชุมชนและพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านพุทธิพิสัยโดยรวมอยู่ในระดับดีคือร้อยละ 70.67 ด้านทักษะพิสัยโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับดีมากเท่ากับร้อยละ 90.83 และด้านจิตพิสัยโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับดีมากเท่ากับร้อยละ 83.00 ส่วนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับดีส่วนความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรฯ พบว่ามีความพึงพอใจผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สำหรับความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมปัญหาและอุปสรรคคือเรื่องของเวลาเรียนที่มีจำกัดและขาดขั้นตอนของการฝึกอบรมผู้สอนก่อนทำการสอนจึงมีผลทำให้ผู้สอนเกิดความหมายใด ในบางส่วนของเนื้อหาวิชาไม่ตรงกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลากหลายที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชน สังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ในพื้นที่ โดยใช้แนวทางตามหลักการ

ทรงงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งทั้ง 2 เครื่องมือนั้นจะคำนึงถึงองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ 1) ทางด้านเศรษฐกิจ การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 2) ความยั่งยืนในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน และ 3) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาเยาวชน ในพื้นที่ให้เกิด “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกสร้างประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการประมวลข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้างอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลกีดช้างอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวตำบลกีดช้างอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุผลคือ เป็นพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวและเป็นที่พักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มยุวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย บ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมในการให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1) รับสมัครอาสาสมัครด้วยการจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกับกลุ่มเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกัน จากนั้นรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ

2) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกิจกรรมทั้งหมด เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดี

จากกระบวนการศึกษาทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ได้ใน 2 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

หมู่บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
บ้านเมืองกีด	7
บ้านแม่ตะมาน	8
รวม	15

เครื่องมือวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย

1) การศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยกำหนดข้อความคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านบริบทพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เกี่ยวกับด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้ และการแสดงความคิดเห็น (ภาคผนวก ก)

2) การศึกษาข้อมูลจากเบื้องต้นจากข้อมูลมือสองจากหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

3) การศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการศึกษาจากสถานที่จริง โดยเลือกชุมชนท่องเที่ยว บ้านปางห้วยลาน อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

4) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลัง (Pre-test and Post-test) เพื่อวัดความรู้ด้านการเป็นผู้นำเที่ยว มี 2 ตอน ดังนี้ (ภาคผนวก ข)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ด้านการเป็นผู้นำเที่ยว มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย (1) การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี (2) บทบาทการเป็นผู้เที่ยว (3) ความปลอดภัยของลูกค้า (4) บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว (5) หลักการนำเที่ยว และ (6) ขั้นตอนการนำเที่ยว

5) แบบประเมิน (Assessment form) เพื่อประเมินศักยภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของยุวชนนำเที่ยว มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วย (1) ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว (2) ด้านการให้บริการและความมีเมตตาริจิต (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และ (4) ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว (ภาคผนวก ค)

6) เครื่องมือในการพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวกระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว

6.1) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยว
 6.2) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยุวชนนำเที่ยว
 6.3) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนรู้หลักการทรงงานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ

6.4) ลงพื้นที่ปฏิบัติในพื้นที่จริงในการนำเที่ยว

6.5) ประเมินผลการลงพื้นที่นำเที่ยว

6.6) พุดคุยปรับปรุงเพื่อการพัฒนาตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินงานวิจัยอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก เนื่องด้วยกลุ่มยุวชนพักอาศัยในพื้นที่ และการสำรวจพื้นที่และการรวบรวมงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ทบทวนวรรณกรรมจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลออนไลน์ เพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ตอบคำถามวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

2) ประสานงานหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมายเพื่อขอเข้าพื้นที่ดำเนินการวิจัย และประสานงานการนัดหมายกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

3) จัดเวทีประชุมชี้แจงกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจด้านกระบวนการวิจัย ส่งมอบแบบสอบถาม และแบบทดสอบความรู้ ให้กับอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงวางแผนนัดหมายจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

4) ดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เช่น จัดเวทีสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเพื่อศึกษาข้อมูลด้านบริบทพื้นที่ จัดกิจกรรมพัฒนายุวชนนำเที่ยว และทดสอบศักยภาพในการให้บริการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยการจัดทัวร์นำร่อง

5) วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถอธิบายการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) พิสัย (Range) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
- 2) ระดับความรู้ด้านการเป็นผู้นำเที่ยว
- 3) ระดับศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว

1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเกตและการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ด้วยหลักแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Analysis) อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ จากนั้นทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) บริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2) กระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง

ยั่งยืน

2. การแปลผลข้อมูล

มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ระดับความรู้ด้านการเป็นผู้นำเที่ยว มีจำนวน 6 ข้อคำถามแบบปลายเปิด คือ 1) การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี จำนวน 4 คะแนน 2) บทบาทการเป็นผู้เที่ยว จำนวน 4 คะแนน 3) ความปลอดภัยของลูก้า จำนวน 4 คะแนน 4) บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว จำนวน 4 คะแนน 5) หลักการนำเที่ยว จำนวน 3 คะแนน และ 6) ขั้นตอนการนำเที่ยว จำนวน 3 คะแนน โดยให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน

รวมทั้งสิ้น 22 คะแนน จากนั้นนำช่วงคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย คำนวณค่าพิสัยโดยแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 3 ช่วงเท่าๆ กัน และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>คะแนนรายข้อเต็ม 3</u>	<u>คะแนนรายข้อเต็ม 4</u>	<u>คะแนนรวมเต็ม 22</u>	<u>ระดับความรู้</u>
2.01 - 3.00	2.67 - 4.00	14.67 - 22.00	มาก
1.01 - 2.00	1.34 - 2.66	7.34 - 14.66	ปานกลาง
0.00 - 1.00	0.00 - 1.33	0.00 - 7.33	น้อย

2.2 ระดับศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยว มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว 2) ด้านการให้บริการและความมีเมตริจิต 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และ 4) ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ โดยให้ตอบคำถามแบบให้คะแนนแบบเป็นระดับ (Rating scale) ตามระดับศักยภาพรวมดังนี้

<u>คะแนน</u>	<u>ระดับศักยภาพการให้บริการ</u>
5	ดีมาก
4	ดี
3	พอใช้
2	น้อย
1	ควรปรับปรุง

จากนั้นนำช่วงคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย คำนวณค่าพิสัยโดยแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วงเท่า ๆ กัน และใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับศักยภาพการให้บริการ</u>
4.21 - 5.00	ดีมาก
3.41 - 4.20	ดี
2.61 - 3.40	พอใช้
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	ควรปรับปรุง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกุดช้าง อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกุดช้างอำเภอมะแม่งจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำบลกุดช้างอำเภอมะแม่งจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยสามารถอธิบายจำแนกประเด็นสำคัญที่ตอบตามวัตถุประสงค์ดังนี้

บริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองกุด และบ้านแม่ตะมาน ตำบลกุดช้าง อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีกระบวนการศึกษาประกอบไปด้วย บริบทชุมชนพื้นที่ตำบลกุดช้าง และบริบทพื้นที่ชุมชนที่เป้าหมาย

1. บริบทชุมชนพื้นที่ตำบลกุดช้าง

1.1 ประวัติความเป็นมา

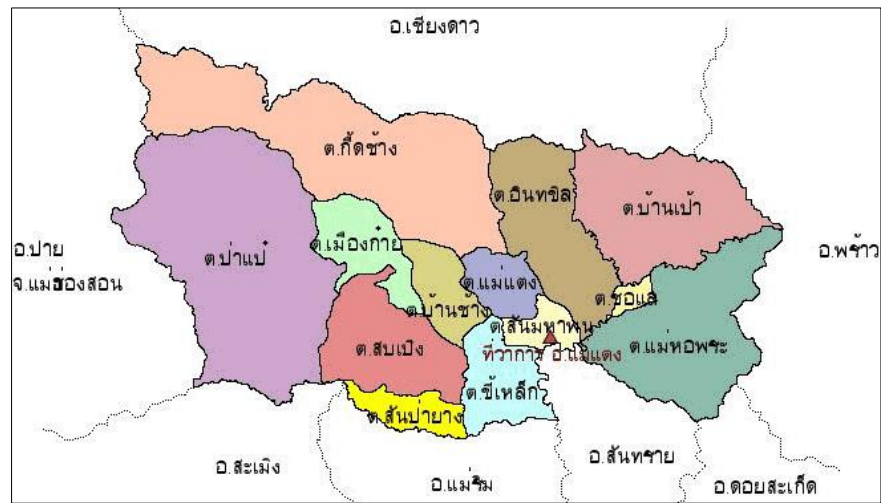
ประวัติตำบลกุดช้าง ตำบลกุดช้าง เป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอมะแม่ง เดิมเมื่อ พ.ศ. 2418 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงรับสั่งให้พระเจ้าอินทวิชยานนท์ (เจ้าหลวง) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7 จัดตั้งแขวงเมืองแกนขึ้นที่บ้านเป้า เรียกว่า แขวงบ้านเป้า เมืองแกน และแต่งตั้งท้าวแสนไชย ขึ้นเป็นผู้ปกครองแขวงเป็นคนแรก พ.ศ. 2435 ได้ย้ายไปตั้งอยู่บ้านเมืองกุดหมู่ที่ 1 ตำบลกุดช้าง เรียกว่า แขวงเมืองกุด โดยมีขุนกุด เป็นผู้ปกครองแขวง ต่อมาปี พ.ศ. 2437 ได้ย้ายไปตั้งที่บ้านวังแดงหมู่ที่ 2 ตำบลอินทขิล เรียกว่า แขวงเมืองแกน อีกครั้งหนึ่งโดยมีพ่อแคว้นพรหม (ก้านนพรหม ก้านนคนแรกของตำบลอินทขิล) เป็นผู้ปกครอง ต่อมา พ.ศ. 2439 ได้ย้ายไปตั้งที่บ้านแม่กะหมู่ที่ 3 ตำบลแม่แตง เรียกว่า แขวงแม่กะ โดยมีขุนแตง (แตง) เป็นผู้ปกครองแขวง และต่อมา พ.ศ. 2450 ได้ย้ายมาตั้งที่บ้านเหล่า (ป่าเส้า) หมู่ที่ 2 ตำบลสันมหาพน ทางมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450 เรียกว่าอำเภอสันมหาพน โดยมีนายอำเภอคนแรกชื่อ ขุนมิกสันสุรบาล และเนื่องด้วยอำเภอสันมหาพนมีที่ตั้งติดกับลำน้ำแม่แตงจึงเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอแม่แตง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2458 เป็นต้นมา และได้ย้ายที่ว่าการอำเภอออกมาตั้งอยู่ในที่ปัจจุบัน เมื่อ

พ.ศ. 2502 โดยมีนายอำเภอชื่อ ร.ต.ท. แก้ว เนตตโยธิน เป็นนายอำเภอในสมัยนั้น จนกระทั่ง พ.ศ. 2544 นายอำเภอชุมพร แสงมณี เห็นว่าที่ว่าการอำเภอหลังเก่าได้ชำรุดทรุดโทรมลงมากจึงได้ทำการเสนอของบประมาณจากทางราชการ และได้ทำการก่อสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ขึ้นแทนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2544 อำเภอแม่แตง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 ตำบล 128 หมู่บ้าน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ตำบลกี้ดช้างเป็นตำบลที่อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ส่วนมากเป็นป่าไม้และภูเขาสูง ทั้งนี้มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและอำเภอหลายแห่งซึ่งตั้งอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น ตำบลกี้ดช้างจึงมีทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์อันเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน ยังมีความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี โดยประชาชนเป็นคนพื้นที่ราบบางส่วน และเป็นชาติพันธุ์ จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ได้แก่ เผ่าลาหู่ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกอญอ เผ่าลีซอ และเผ่าอาข่า แผนที่ตั้งตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (องค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง, 2559)

1.2 ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลกี้ดช้างทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองเชียงใหม่ ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 64 กิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แตง 24 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหน่วยงานราชการ เทศบาล และอำเภอใกล้เคียง (ภาพที่ 2)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านช้าง ตำบลเมืองกาย จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลอินทิล ตำบลแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลป่าแป๋ และตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอแม่แตง

ที่มา: จากศูนย์บริการข้อมูลอำเภอแม่แตง

เนื้อที่องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง มีเนื้อที่ประมาณ 306.25 ตารางกิโลเมตรหรือ 191,406.2 ไร่ (ภาพที่ 3)

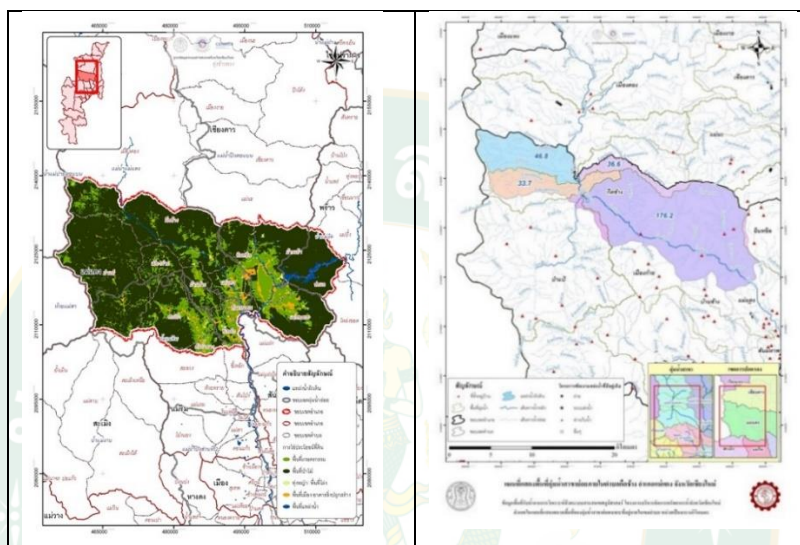

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงเนื้อที่ของตำบลกีดช้าง

ที่มา: จากระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาอยู่ในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ภาพที่ 4 มีแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำแดงซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเวียงแหงไหลผ่านอำเภอเชียงดาวและอำเภอแม่แตง โดยไหลผ่านเขตตำบลกีดช้าง รวมระยะทางประมาณและมีพื้นที่ 45 กิโลเมตร ก่อนลงสู่ลำน้ำปิง บ้านป่าจี้ ตำบลสันมหาพน ภาพที่ 4 และ 5

ภาพที่ 4 แผนที่ภูมิประเทศพื้นที่ป่า

ภาพที่ 5 แผนที่ภูมิประเทศพื้นที่ลุ่มน้ำ

ที่มา: จากระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ จังหวัดเชียงใหม่

1.4 จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองกีด บ้านแม่ตะมาน บ้านสบกาย บ้านต้นขาม บ้านห้วยน้ำดัง บ้านทุ่งละคร บ้านป่าข้าวหลาม และบ้านผาปู่จอม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่รับผิดชอบและจำนวนครัวเรือน ตำบลกีดช้าง

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	
1. บ้านเมือังกีด หมู่ 1	529	ครัวเรือน
2. บ้านแม่ตะมาน หมู่ 2	314	ครัวเรือน
3. บ้านสบกาย หมู่ 3	351	ครัวเรือน
4. บ้านต้นขาม หมู่ 4	70	ครัวเรือน
5. บ้านห้วยน้ำดัง หมู่ 5	297	ครัวเรือน
6. บ้านทุ่งละคร หมู่ 6	122	ครัวเรือน
7. บ้านป่าข้าวหลาม หมู่ 7	182	ครัวเรือน
8. บ้านผาปูน หมู่ 8	110	ครัวเรือน
รวมทั้งสิ้น	1,975	ครัวเรือน

1.5 สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของประชากรในตำบลกีดช้าง ได้แก่ ทำการเกษตร เช่น การทำนา ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และสถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม ประกอบไปด้วยปั้มน้ำมันย่อย (ปั้มหลอด) โรงสี ปางช้าง ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ท่าแพ บ้านพัก ร้านค้าปลีก รีสอร์ท โรงแรม และชิปไลน์ (องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, 2559) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม ตำบลกีดช้าง

สถานประกอบการ	จำนวนแห่ง
1. ปืมน้ำมันย่อย (ปืมหลอด)	17 แห่ง
2. โรงสี	5 แห่ง
3. ปางช้าง	12 แห่ง
4. ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์	4 แห่ง
5. ท่าแพ	11 แห่ง
6. บ้านพัก	28 แห่ง
7. ร้านค้าปลีก	124 แห่ง
8. รีสอร์ท	5 แห่ง
9. โรงแรม	1 แห่ง
10. ซิปไลน์	1 แห่ง
รวมทั้งสิ้น	208 แห่ง

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง (2559)

1.6 สภาพสังคม

พื้นที่ตำบลกีดช้างมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นอยู่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทำให้สภาพทางสังคมหลากหลาย มีสถานที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนในเขต อบต. กีดช้าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล แหล่งข้อมูลข่าวสาร สถาบัน/องค์กรทางศาสนา สำนักสงฆ์ โบสถ์คริสต์จักร สาธารณสุข สถานพยาบาล คลินิกเอกชน ป้อมตำรวจ จุดตรวจ อปพร./ชรบ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 สถานที่ต่าง ๆ ทั้งราชการและเอกชนที่สำคัญในตำบลกีดช้าง

สถานที่	จำนวนแห่ง
1. โรงเรียนในเขต อบต. กีดช้าง	8 แห่ง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	5 แห่ง
3. โรงเรียนอนุบาล	2 แห่ง
4. แหล่งข้อมูลข่าวสาร	15 แห่ง
5. สถาบัน/องค์กรทางศาสนา	6 แห่ง
6. สำนักสงฆ์	5 แห่ง
7. โบสถ์คริสต์จักร	11 แห่ง
8. สาธารณสุข	1 แห่ง
9. สถานพยาบาล	3 แห่ง
10. คลินิกเอกชน	2 แห่ง
11. ป้อมตำรวจ	1 แห่ง
12. จุดตรวจ อปพร/ชรบ	5 แห่ง
รวมทั้งสิ้น	64 แห่ง

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง (2559)

1.7 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ 5 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและกีฬา เช่น ปางช้าง ช้างชมเส้นทางธรรมชาติ การแสดงช้าง ล่องแพไม้ไผ่ นั่งเกวียน ล่องแก่งเรือยาง กิจกรรมเดินป่า ปั่นจักรยานเสือภูเขา ขับรถ ATV ซิปไลน์ 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ชมวิถีชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ วัด พระธาตุ รอยพระหัตถ์ อนุสาวรีย์พระนเรศวร 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ไร่กะหล่ำปลี สวนผลไม้เมืองหนาว ไร่ชา กาแฟ เมี่ยง ฯลฯ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ น้ำตก แก่ง กีด แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ศูนย์อภิบาลช้าง ฯลฯ 5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น หมู่บ้านสมุนไพร นวดแผนไทย อบสมุนไพรไทย นอกจากนี้ยังมีสถานที่พัก รีสอร์ท เช่น ฤกษ์ระพีรีสอร์ท วังน้ำหยาดรีสอร์ท รวิวารีรีสอร์ท บ้านอนัตตา และโฮมสเตย์ เช่น บ้านเมืองกีด บ้านป่าข้าวหลาม บ้านแม่ตะมาน บ้านทุ่งละคร เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, 2559)

2. บริบทชุมชนพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ชุมชนเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ บ้านเมืองก๊ิด หมู่ที่ 1 และบ้านแม่ตะมาน หมู่ที่ 2 สามารถอธิบายบริบทของพื้นที่ดังนี้

2.1 ลักษณะที่ตั้ง

ที่ตั้งของทั้ง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านเมืองก๊ิด 2) บ้านแม่ตะมาน ทั้ง 2 พื้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีสภาพดินฟ้าอากาศเป็นไปตามปกติของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ฤดูกาลแบ่งออกได้ตามสภาพ 3 ฤดูกาล โดยสามารถแบ่งอาณาเขต ได้ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลก๊ิดช้าง, 2559)

1) บ้านเมืองก๊ิด

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านต้นขาม หมู่ 4 ตำบลก๊ิดช้าง อำเภอเชียงดาว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านช้าง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านสบกาย ตำบลเมืองกาย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านแม่ตะมาน

2) บ้านแม่ตะมาน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 6 ตำบลก๊ิดช้าง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแม่แตง ,ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านเมืองก๊ิด หมู่ที่ 1 ตำบลก๊ิดช้าง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2.2 ประวัติความเป็นมา

1) บ้านเมืองก๊ิด

บ้านเมืองก๊ิด เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลก๊ิดช้าง เดิมที่เรียกว่า “แขวงเมืองก๊ิด” ความเป็นมาของ “เมืองก๊ิด” เล่ากันว่า เดิมมีชื่อว่า “เมืองงืด” ส่วนคำว่า งืด หรือ ก๊ิด มาจากภาษาไทยพื้นบ้าน หมายถึง แผลกประหลาด งง สงสัย ด้วยลำน้ำแม่แตงที่ไหลผ่านมาถึงบริเวณเมืองก๊ิด โดยเมื่อ พ.ศ. 2418 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงรับสั่งให้พระเจ้าอินทวิชยานนท์ (เจ้าหลวง) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7 จัดตั้งแขวงเมืองแกนขึ้นที่บ้านเป้า เรียกว่า แขวงบ้านเป้าเมืองแกน และแต่งตั้งท้าวแสนไชย ขึ้นเป็นผู้ปกครองแขวงเป็นคนแรก ต่อมา “พ.ศ. 2435 ได้ย้ายไปตั้งอยู่บ้านเมืองก๊ิด หมู่ที่ 1 ตำบลก๊ิดช้าง เรียกว่า แขวงเมืองก๊ิด โดยมีขุนก๊ิด หรือ “ขุนก๊ิดศิริวงศ์” เป็นผู้ปกครองแขวงในสมัยนั้น ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นตำบลก๊ิดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จนถึงปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลก๊ิดช้าง, 2559)

2) บ้านแม่ตะมาน

บ้านแม่ตะมาน หมู่ที่ 2 ตำบลกี้ดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานานในราวปี พ.ศ. 2302 (255 ปีที่ผ่านมา) ในอดีตบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นป่ากร้าง โดยมีชาวบ้านที่เริ่มเข้ามาอยู่ครั้งแรกคือครอบครัวพ่อหนานกัน วาณี และครอบครัวพ่ออุ้ยปวน ทิพไทแก้ว สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านแม่ตะมานนั้นเนื่องมาจากในสมัยนั้นบางพื้นที่ของเชียงใหม่ยังอยู่ในความปกครองของพม่าและที่หมู่บ้านแม่ตะมานแห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งค่ายของกองทัพพม่าตามบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำแม่แตงและลำห้วยแม่ตะมานซึ่งคนเมืองสมัยนั้นจะเรียกชาวพม่าว่า “ม่าน” ก็เลยเรียกว่าหมู่บ้านว่า “บ้านแม่ตีบม่าน” (เป็นภาษาพื้นเมือง) แปลว่าบ้านที่พักของกองทัพพม่า ต่อมาเพี้ยนมาเป็น แม่ตะมาน เพื่อเรียกให้เข้ากับลำห้วยแม่ตะมานที่ไหลผ่านหมู่บ้านและเป็นลำห้วยที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์หล่อเลี้ยงชุมชน ทั้งในด้านสาธารณสุขโภชนาการและการเกษตรกรรมจนมาถึงปัจจุบันนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง, 2559)

2.3 การรวมกลุ่มของประชาชนของพื้นที่เป้าหมาย

ตำบลกี้ดช้างเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีภูมิปัญญาชุมชนที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มนวดแผนไทย กลุ่มจักสาน หวาย ไม้ไผ่ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มกองทุนปุ๋ยและยา กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน กลุ่มเย็บผ้าชาวเขา กลุ่มทำบายศรี กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ และกลุ่มกองทุนข่าวสาร แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กลุ่มต่าง ๆ ของชุมชน ตำบลกีดช้าง

กลุ่มอาชีพ	บ้านเมืองกีด	บ้านแม่ตะมาน
1. กลุ่มนวดแผนไทย	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม
2. กลุ่มจักสาน หวาย ไม้ไผ่	-	-
3. กลุ่มโฮมสเตย์	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม
4. กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม	-	-
5. กลุ่มกองทุนปุยและยา	1 กลุ่ม	-
6. กลุ่มเลี้ยงโค	-	-
7. กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า	-	-
8. กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน	-	-
9. กลุ่มเย็บผ้าชาวเขา	-	-
10. กลุ่มทำบายศรี	-	-
11. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	-	-
12. กลุ่มกองทุนข้าวสาร	1 กลุ่ม	1 กลุ่ม
รวมทั้งสิ้น	4 กลุ่ม	3 กลุ่ม

2.4 จุดแข็ง จุดอ่อน ด้านการจัดการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย Focus group ทั้ง 2 พื้นที่โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วยยุวชนนำเที่ยว และตัวแทนแกนนำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยบ้านเมืองกีดเป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่ขับเคลื่อนเรื่องกลุ่มของยุวชนในพื้นที่ ส่วนบ้านแม่ตะมานเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านแม่ตะมาน และเป็นแกนนำขับเคลื่อนเรื่องที่พักโฮมสเตย์ในหมู่บ้าน เป้าหมายการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยครั้งนี้เพื่อทราบถึงสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อการวางแผนออกแบบการพัฒนายุวชนนำเที่ยวในพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยได้ศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนในแต่ละชุมชน ผลการศึกษาสามารถอธิบายเป็นรายพื้นที่ ดังนี้

1) บ้านเมืองกีด

ผลการศึกษาพบว่าจุดแข็งการจัดการท่องเที่ยว เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ การคมนาคมสะดวก มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีภูมิปัญญาชุมชนที่หลากหลาย มีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย จุดเด่นด้านบุคลากร มีบุคลากรในชุมชนเป็นผู้มีความรู้ มีภูมิปัญญา และมีการร่วมกลุ่มของประชาชน ในหมู่บ้านมีการร่วมกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ และผลการศึกษาพบว่าจุดอ่อนการจัดการท่องเที่ยวบ้าน เป็นแหล่งเดินทางของสิ่งผิดกฎหมายหลายชนิด ที่ดินใช้ประโยชน์บ้านเมืองกีด หมู่ที่ 1 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แตงชาวบ้านอาศัยและทำกิน อยู่ในพื้นที่เป็นเขตป่า ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ปัญหาความทับซ้อนของที่ดิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์บางส่วน ถูกขายปากเปล่าให้นายทุนต่างพื้นที่ ความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว หรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอย่างจำกัด ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจุดแข็ง จุดอ่อนการจัดการท่องเที่ยวบ้านเมืองกีด

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ การคมนาคมสะดวก มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และยังมีแม่น้ำไหลผ่าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก สร้างเศรษฐกิจที่ดีให้กับชุมชน	1. ตำบลกีดช้างมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและอำเภอหลายแห่ง ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นแหล่งเดินทางของสิ่งผิดกฎหมายหลายชนิด
2. มีภูมิปัญญาชุมชนที่หลากหลาย เช่น แกะสลัก จักสาน การทำบายศรี ฮ้องขวัญ เป็นต้น	2. ที่ดินใช้ประโยชน์บ้านเมืองกีด หมู่ที่ 1 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่แตงชาวบ้านอาศัยและทำกินอยู่ในพื้นที่เป็นเขตป่า ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่มีความมั่นคงในที่ดินทำกิน ประชาชนส่วนหนึ่งก็อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่ามาหลายชั่วอายุคน ประชาชนบางส่วนก็ขาดแคลนที่ดินทำกินและเข้ารุกที่ป่าเพื่อทำการเกษตร

ตารางที่ 6 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
3. มีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย เนื่องจากประชากรของเมืองก็คมีหลายชนเผ่า เช่น ประเพณีตำนานข้าวใหม่ ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ปี่ใหม่เมืองชนเผ่าต่าง ๆ พิธีบวงสรวงพระนเรศวร เป็นต้น	3. ปัญหาความทับซ้อนของที่ดิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์บางส่วนถูกขายปากเปล่าให้นายทุนต่างพื้นที่ แต่ทับซ้อนกับที่ดินเดิมของชาวบ้าน เช่น พื้นที่บ้านป่าเมี่ยง หรือที่ดินเอกชนบางส่วนปิดกั้นทางเข้าแหล่งทำเกษตรของประชาชน
4. จุดเด่นด้านบุคลากร มีบุคลากรในชุมชนเป็นผู้มีความรู้ มีภูมิปัญญา เป็นปราชญ์หรือผู้นำการพัฒนาชุมชน เช่น สอนดนตรีไทย ทำบายศรี แกะสลัก ทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ ปราชญ์สมุนไพร เป็นต้น	4. ความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี โดยประชาชนเป็นคนพื้นเมืองบางส่วน และเป็นชนเผ่าจำนวนมาก ซึ่งมีจำนวน 5 ชนเผ่าด้วยกันได้แก่ เผ่าละหู่ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกะญอ เผ่าลีซอ และเผ่าอาข่า
5. การร่วมกลุ่มของประชาชน ในหมู่บ้าน มีการร่วมกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ครอบคลุมงานพัฒนาในทุกด้าน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี เป็นต้น	5. การไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอย่างจำกัด จนทำให้เกิดการรุกรานทำลายทรัพยากรป่าไม้และสร้างความสกปรกในลำน้ำแม่แตง จากการขยายธุรกิจการท่องเที่ยว ก่อเกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ยังสร้างปัญหากับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

2) บ้านแม่ตะมาน

ผลการศึกษาพบว่าผลการศึกษาพบว่าจุดแข็งการจัดการท่องเที่ยวด้านบุคลากร/ภูมิปัญญา ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน การร่วมกลุ่มของ ประชาชน ด้านพื้นที่หมู่บ้านแม่ตะมาน อยู่ในตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้าน ขนาดกลาง การคมนาคมสะดวก ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สวยงามเช่น กีด ซึ่งกำลังได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งทรัพยากรที่หลากหลาย ด้านภูมิปัญญาชุมชน เช่น ชี้อ่าง ล่องแพ และแหล่งท่องเที่ยว/สถานบริการที่น่าสนใจในหมู่บ้าน และผลการศึกษาพบว่าผลการศึกษาพบว่าจุดอ่อนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้าสาธารณะไม่ทั่วถึง (ไฟกิ่ง) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาป่าไม้และธรรมชาติถูกทำลาย ปัญหาด้านเศรษฐกิจขาดการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร ปัญหาด้านสุขสาธารณสุข และปัญหาด้านสังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจุดแข็ง จุดอ่อนการจัดการท่องเที่ยวบ้านแม่ตะมาน

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. ด้านบุคลากร/ภูมิปัญญา ผู้รู้ ปราชญ์ ชาวบ้าน เช่น แต่งคำคำเมือง ฮ้องขวัญ ยาสมุนไพร นวดแผนไทย	1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน <ul style="list-style-type: none"> - ไฟฟ้าสาธารณะไม่ทั่วถึง (ไฟกิ่ง) - ถนนภายในหมู่บ้านและซอยเป็นหลุมเป็นบ่อ - ถนนในหมู่บ้านไม่มีรางระบายน้ำ
2. การร่วมกลุ่มของ ประชาชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้สูงอายุ	2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาป่าไม้และธรรมชาติถูกทำลาย - ปัญหาไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน - ปัญหาการเผาขยะในหมู่บ้านไม่ถูกวิธี - ปัญหาการจุดไฟเผาเขตป่าสงวน ทำให้เกิดหมอกควัน ทำลายสุขภาพ - ปัญหาเรื่องขยะ ไม่มีที่ทิ้งขยะ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<p>3. ด้านพื้นที่หมู่บ้านแม่ตะมาน อยู่ในตำบล กี้ดซ่าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้าน ขนาดกลาง การคมนาคมสะดวก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ป่าไม้ การประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สวยงามเช่น กี้ดซ่างกำลังได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ มีปางช้าง โรงแรม รีสอร์ท</p> <p>4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น แหล่งน้ำห้วยน้ำหยาด แหล่งน้ำออกสู่น้ำห้วยแม่ตะมาน</p> <p>5. ด้านภูมิปัญญาชุมชน เช่น ชีซ่าง ล่องแพ นั่งเกวียน นวดแผนไทย</p> <p>6. แหล่งท่องเที่ยว/สถานบริการที่น่าสนใจในหมู่บ้าน</p>	<p>3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร - ชาวบ้านขาดอาชีพเสริม เนื่องจากความคุ้นเคยกับการหาเช้ากินค่ำ - ฝักอาชีพแก่ชาวบ้าน <p>4. ปัญหาด้านสุขสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาเรื่องโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน - คริวเรือนกินอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยและไม่ได้มาตรฐาน เช่น การทานอาหารสุกๆดิบๆ รวมทั้งการไม่ใช้ช้อนกลาง - ประชาชนไม่ออกกำลังกาย - การดื่มสุรา <p>5. ปัญหาด้านสังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน - เยาวชนไม่ค่อยเข้าวัด ทำบุญ ฟังเทศน์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จุดแข็ง และ จุดอ่อนด้านการจัดการท่องเที่ยวและปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อการวางแผนออกแบบการพัฒนาชุมชนนำเที่ยวในพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.5 ชุมชนนำเที่ยวในพื้นที่

ชุมชนนำเที่ยวในพื้นที่ที่มีความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี โดยชุมชนนำเที่ยวเป็นคนพื้นเมืองบางส่วน และเป็นชาติพันธุ์จำนวนมาก ซึ่งมีจำนวน 5 ชาติพันธุ์ด้วยกันได้แก่ เผ่าลาหู่ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกอญอ เผ่าลีซอ และเผ่าอาข่า ทำให้วัฒนธรรม ประเพณี การใช้ชีวิตมีบทบาทสำคัญและเป็นจุดเด่นของกลุ่มชุมชนนำเที่ยว กลุ่มชุมชนนำเที่ยวตำบลกีดช้างที่เข้าร่วมการอบรม แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ 1 บ้านเมืองกีด หมู่บ้านที่ 2 แม่ตะมาน ทั้งสองหมู่บ้านกลุ่มชุมชนนำเที่ยวมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมโดยชัดเจน หมู่บ้านที่ 1 บ้านเมืองกีด กลุ่มชุมชนนำเที่ยวเป็นชาติพันธุ์อาข่า นับถือศาสนาคริสต์ชุมชนนำเที่ยวกลุ่มนี้มีพื้นฐานและชุมชนมีความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวในระดับหนึ่งชุมชนนำเที่ยวเองมีทักษะการนำเที่ยวจากเข้าร่วมโครงการของคริสจักรในชุมชนจึงทำให้กลุ่มชุมชนนำเที่ยวบ้านเมืองกีดมีความพร้อมทักษะพื้นฐานกลุ่มที่ 2 กลุ่มชุมชนนำเที่ยวเป็นแม่ตะมาน กลุ่มชุมชนนำเที่ยวเป็นคนพื้นเมืองบางส่วน และชาติพันธุ์ไทยใหญ่ซึ่งการใช้ชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี นับถือศาสนาพุทธ ใกล้เคียงกับคนเมือง ชุมชนนำเที่ยวกลุ่มที่ 2 ชาติในเรื่องทักษะการนำเที่ยว แต่มีความชอบด้านการท่องเที่ยว และเห็นความสำคัญของการนำเที่ยวในพื้นที่ชุมชนของตนเอง จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มชุมชนนำเที่ยวของทั้ง 2 หมู่บ้าน จึงได้ข้อสรุปแบบแผนในการดำเนินงานวิจัยโดยการกำหนดเป็นสองหมู่บ้านคือ บ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน เข้าร่วมเนื่องจากความแตกต่าง วัฒนธรรม วิถีชีวิต และด้านทักษะการนำเที่ยวของทั้งสองหมู่บ้าน และทั้งสองหมู่บ้านมีพื้นที่ติดกับสถานที่ท่องเที่ยว (องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง, 2559)

การพัฒนากระบวนการพัฒนายูชนำเที่ยว

การพัฒนากระบวนการสร้างกลุ่มยูชนำเที่ยว ของพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยูชนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีกระบวนการศึกษาประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล 2) ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรม 3) กระบวนการพัฒนายูชนำเที่ยว 4) การทดสอบศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และ 5) การเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ด้านการนำเที่ยว

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมทำความเข้าใจเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมและค้นหาอาสาสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม พูดคุยในรูปแบบที่รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ การสนทนากลุ่มเหมาะสำหรับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลาย การค้นหาประเด็นในครั้งนี้ต้องการข้อมูล ที่ไม่มีความรู้มาก่อน (Exploratory) ต้องการหาคำอธิบายสำหรับเรื่องราว และการนัดหมายกลุ่มเป้าหมาย (ภาพที่ 6 - 7)

ภาพที่ 6 การสนทนากลุ่มกับยูชนในพื้นที่หมู่บ้านเมืองกีด

ภาพที่ 7 การสนทนากลุ่มกับชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านแม่ตะมาน

จากนั้นผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนนำเที่ยวที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน จากบ้านเมืองกีด จำนวน 7 คน และบ้านแม่ตะมาน จำนวน 8 คน สามารถอธิบายผลการศึกษแยกตามพื้นที่ดังนี้ (แสดงในตารางที่ 8)

1.1 บ้านเมืองกีด

พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 มีอายุสูงกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมามีอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.86 โดยมีอายุเฉลี่ย 14.57 อายุสูงสุด 15 ปี และอายุต่ำสุด 14 ปี และระดับการศึกษาทั้งหมด คือ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 100 ดังแสดงในตารางที่ 8

1.2 บ้านแม่ตะมาน

พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีอายุสูงกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และมีอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีอายุเฉลี่ย 14.38 อายุสูงสุด 17 ปี และอายุต่ำสุด 13 ปี และระดับการศึกษาทั้งหมด คือ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 100 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงลักษณะส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 2 พื้นที่

ลักษณะส่วนบุคคล	บ้านเมืองกีด (n=7)		บ้านแม่ตะมาน (n=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ				
หญิง	4	57.14	4	50.00
ชาย	3	42.86	4	50.00
อายุ				
ต่ำกว่า 15 ปี	3	42.86	4	50.00
สูงกว่า 15 ปี	4	57.14	4	50.00
อายุเฉลี่ย	14.57		14.38	
สูงสุด	15		17	
ต่ำสุด	14		13	
ระดับการศึกษา				
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	100.00	8	100.00

2. ระดับความรู้ด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้ก่อนด้านการนำเที่ยวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับชุมชนนำเที่ยว บ้านเมืองกีด จำนวน 7 คน และบ้านแม่ตะมาน จำนวน 8 คน ซึ่งประกอบไปด้วย การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี บทบาทการเป็นผู้เที่ยว ความปลอดภัยของลูกค้า บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว หลักการนำเที่ยว และขั้นตอนการนำเที่ยว ผลแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระดับความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยว

ระดับความรู้ก่อน	คะแนน	เมืองกัต (n = 7)		แม่ตะมาน (n = 8)	
	เต็ม	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี	4	2.71	มาก	2.63	ปานกลาง
2. บทบาทการเป็นผู้เดี่ยว	4	2.43	ปานกลาง	2.50	ปานกลาง
3. ความปลอดภัยของลูกค้า	4	1.29	น้อย	1.25	น้อย
4. บุคลิกภาพที่ดีของผู้เดี่ยว	4	3.14	มาก	2.50	ปานกลาง
5. หลักการนำเดี่ยว	3	1.86	ปานกลาง	1.63	ปานกลาง
6. ขั้นตอนการนำเดี่ยว	3	1.57	ปานกลาง	1.88	ปานกลาง
รวม	22	13.00	ปานกลาง	12.38	ปานกลาง

หมายเหตุ :

ช่วงคะแนนเฉลี่ย			ระดับความรู้
<u>คะแนนเต็ม 3</u>	<u>คะแนนเต็ม 4</u>	<u>คะแนนเต็ม 22</u>	
2.01 - 3.00	2.67 - 4.00	14.67 - 22.00	มาก
1.01 - 2.00	1.34 - 2.66	7.34 - 14.66	ปานกลาง
0.00 - 1.00	0.00 - 1.33	0.00 - 7.33	น้อย

2.1 บ้านเมืองกัต

ในภาพรวมพบว่ามีความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 13.00) โดยความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “มาก” ในด้านบุคลิกภาพที่ดีของผู้เดี่ยว และการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.14 และ 2.71) ตามลำดับ รองลงมาความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “ปานกลาง” ในด้านบทบาทการเป็นผู้เดี่ยว หลักการนำเดี่ยว และขั้นตอนการนำเดี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.43, 1.86 และ 1.57) ตามลำดับ ส่วนความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “น้อย” ในด้านความปลอดภัยของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 1.29)

2.2 บ้านแม่ตะมาน

ในภาพรวมพบว่ามีความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 12.38) โดยความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเดี่ยวในระดับ “ปานกลาง” ในด้านการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี บทบาทการเป็น

ผู้เที่ยว บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว และหลักการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.63, 2.50, 2.50, 1.88 และ 1.63) ตามลำดับ ส่วนความรู้ก่อนการเป็นผู้นำเที่ยวในระดับ “น้อย” ในด้านความปลอดภัยของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 1.25)

3. กระบวนการพัฒนาเยาวชนนำเที่ยว

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนนำเที่ยว ตามกรอบหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2540) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีเวลาเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของชั่วโมงกิจกรรมทั้งหมด มีกิจกรรมหลักดังนี้ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 กำหนดกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนนำเที่ยว

ครั้งที่	กรอบหลักทรงงานที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรม
ครั้งที่ 1	1) ยึดประโยชน์ส่วนรวม 2) การมีส่วนร่วม 3) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4) รู้-รัก-สามัคคี 5) การเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน	กิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่ม 1) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2) กิจกรรมค้นหาตัวตน
ครั้งที่ 2	6) ภูมิสังคม 7) ความซื่อสัตย์ สุจริต 8) ส่งเสริมคนดีและคนเก่ง	อบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยว 1) การทำแผนที่เดินดินและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การเป็นผู้นำเที่ยว 3) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว 4) บุคลิกภาพผู้พำนักในชุมชน 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน 6) การพูดเพื่อสื่อความหมาย 7) ขั้นตอนการนำเที่ยว 8) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและการคิดราคา 9) ศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ครั้งที่	กรอบหลักทรงงานที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรม
ครั้งที่ 3	9) เศรษฐกิจพอเพียง 10) องค์กรควมมีวิถีคิดอย่างองค์กรวม 11) เข้าใจความต้องการของประชาชน 12) การพึ่งตนเอง 14) พออยู่พอกิน 14) ปลุกป่าในใจคน	ศึกษาดูงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการพัฒนายุชนำเที่ยวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ และทักษะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ดังนั้น จึงออกแบบกิจกรรมและกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว สามารถอธิบายผลการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่ม

กระบวนการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแสดงความเป็นตัวเอง ทำความรู้จัก ผ่อนคลาย ลดอคติ ความรู้สึกกังวลไม่ปลอดภัยและเปิดเผยตัวเองออกมาให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้นกิจกรรมละลายพฤติกรรมจึงเป็นเครื่องมือให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาส ทำความรู้จักโดยการทำกิจกรรมร่วมกัน และเปิดเผยความเป็นตัวเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรได้เร็วกว่าการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ซึ่งกระบวนการละลายพฤติกรรม ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก่อนเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการอบรมสัมมนา, Walk Rally สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) กิจกรรมละลายพฤติกรรม

การทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมการร่วมกันทำงานของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันในการทำงานทำทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกันการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญและประสิทธิผลของการบริหารงานการทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดีกิจกรรมนี้คือกระบวนการเชิงจิตวิทยาที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเปิดใจ ทำลายกำแพงกันความสุขของการอยู่ร่วมกัน แสดงความเป็นตัวเอง แสดงตัวตน

ทำความรู้จักเพื่อนใหม่และเปิดเผยตัวเองออกมาให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้นทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังภาพที่ 8 - 12

ภาพที่ 8 กิจกรรมตบมือตามจำนวนผลที่ได้รับ

ภาพที่ 9 กิจกรรมทดสอบประสาทสัมผัสผลของกิจกรรม

ภาพที่ 10 กิจกรรมจับคู่ปะทะคารมผลของกิจกรรม

ภาพที่ 11 กิจกรรมปมมนุษย์

ภาพที่ 12 กิจกรรมเกมนับขา

2) กิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่ม ประกอบไปด้วย การเข้าฐานกิจกรรมกิจกรรม วอล์คแรลลี่ (Walk Rally) คือ กิจกรรมกลุ่มที่กระทำควบคู่ไปกับการประชุมเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาบุคลากรและองค์กร ให้เหมาะสมกับบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร ในภาวะการแข่งขันอย่างสูงในเชิงธุรกิจ ในยุคปัจจุบัน โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาศัย ทักษะ และ ศักยภาพโดยมีกิจกรรม 1) การเข้าฐานกิจกรรม 2) กิจกรรมชื้อปั้งเกม 3) กิจกรรมสร้างหอคอย 4) กิจกรรมสุดคว่ำ 5) กิจกรรมCommunication 6) กิจกรรมสนทนาการ สามารถอธิบายผลได้ ดังนี้

2.1) การเข้าฐานกิจกรรม

กิจกรรม วอล์คแรลลี่ (Walk Rally) คือ กิจกรรมกลุ่มที่กระทำควบคู่ไปกับการประชุมเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาบุคลากรและองค์กร ให้เหมาะสมกับบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร ในภาวะการแข่งขันอย่างสูงในเชิงธุรกิจ ในยุคปัจจุบัน โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาศัย ทักษะ และ ศักยภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน หรือ การสร้างผลงาน ให้เป็นที่ต้องการและยอมรับของตลาดหรือกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งจะสร้างประโยชน์ต่อองค์กรทำให้พนักงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ลักษณะของกิจกรรม วอล์คแรลลี่ (Walk Rally) แบ่งกว้าง ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ แบบกึ่งวิชาการ และ แบบนันทนาการ ทั้งสองแบบ ได้จัดทำกิจกรรมวันเสาร์ ที่ 24 กันยายน พ.ศ.2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยมี คณะวิทยากรจากสมาคมสร้างสรรค์กิจกรรมยุวชนได้มามอบความรู้และจัดกิจกรรม โดยมีจำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 ท่าน

เริ่มกิจกรรมแบบที่ 1 แบบกึ่งวิชาการโดยมีชื่อว่ากิจกรรมช้อปปิ้งเกม การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการสื่อสารสองทาง มีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่แตกต่างออกไป และ ผสมผสานความสนุกสนาน ตื่นเต้น ท้าทาย ความสามัคคี และ มนุษย์สัมพันธ์ ด้วยกิจกรรมทดสอบทักษะ ไหวพริบ และ สมรรถภาพทางร่างกายเข้าไว้ด้วยกัน การจัดกิจกรรมวอล์คแรลลี่ นั้น นอกจากการดำเนินกระบวนการ วิชาการ และทำกิจกรรมการละลายพฤติกรรม ของผู้ร่วมประชุมสัมมนา ในหลักสูตรต่าง ๆ แล้ว กิจกรรมวอล์คแรลลี่ จำเป็นต้องมี ฐานกิจกรรม เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มศักยภาพทั้งทางร่างกายและ จิตใจไปพร้อมกัน

2.2) กิจกรรมช้อปปิ้งเกม

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม และความสามัคคีในหมู่คณะเพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์ และฝึกลักษณะของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เพื่อเป็นการฝึกการวางแผนในการทำงานในกิจกรรมจะมีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน วางแผนโครงสร้างของหอยคอย มีการทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมนี้จึงเรียนได้ว่าเป็นกิจกรรมกึ่งทางการ (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 กิจกรรมช้อปปิ้งเกม

2.3) กิจกรรมสร้างหอยคอย

เพื่อให้ผู้เล่นได้รับรู้ว่าการที่เราจะกระทำสิ่งใดย่อมมีข้อดีข้อเสียเสมอ เช่น การทำหอยคอยถ้าผู้เล่นทำหอยคอยสูงมาก หอยคอยก็จะเป็นความแข็งแรง แต่ถ้าหอยคอยแข็งแรงมากมันก็จะไม่สูง เพราะฉะนั้น เมื่อกระทำสิ่งใดควรคำนึงถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นและนึกถึงผลเสียให้มากเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น โดยการวางแผนการทำงานให้เป็นระบบ และในการทำงานนั้น การที่จะได้ผลดีในทุก ๆ เรื่องย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นเราจึงควรสติและการตัดสินใจที่ดี และคิดหาถึงผลดีและผลเสียในทุก ๆ ด้าน โดยให้เกิดผลเสียกับการงานน้อยที่สุด และได้จัดทำกิจกรรมวันเสาร์ที่ 23

กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยมีคณะวิทยากรจากสมาคมสร้างสรรค์กิจกรรมยุวชนได้มามอบความรู้และจัดกิจกรรม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 ท่าน

2.4) กิจกรรมสุดคว่า

วัตถุประสงค์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามัคคี การเสียสละการทำงานเป็นทีมช่วยเหลือกันและมีเป้าหมายเดียวกันจุดสำคัญของเกมการจะเอื้อมมือไปคล้องหนังยางที่อยู่อีกฝั่งหนึ่ง อาจกระทำไม่ได้ ด้วยตัวคนเดียว เพราะ เมื่อยึดตัว หรือ ยื่นมือออกไปไม่ถึงต้องใช้พลังจากทั้งทีม ช่วยกัน ดึง ดัน หรือ อุ้มส่ง เพื่อให้คล้องหนังยางที่กำหนดไว้ กิจกรรมได้จัดกิจกรรมวันเสาร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยมีคณะวิทยากรจากสมาคมสร้างสรรค์กิจกรรมยุวชนได้มามอบความรู้และจัดกิจกรรม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 ท่าน (ภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 กิจกรรมสุดคว่า

2.5) กิจกรรม Communication

วัตถุประสงค์ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน ความสามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้จัดทำกิจกรรมวันเสาร์ ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยมีคณะวิทยากรจากสมาคมสร้างสรรค์กิจกรรมยุวชนได้มามอบความรู้และจัดกิจกรรม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 ท่าน (ภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 กิจกรรม Communication

2.6) กิจกรรมนันทนาการ

เพื่อให้กลุ่มยุวชนนำเที่ยว เกิดความเจริญงอกงามทางร่างกายและพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม กิจกรรมนันทนาการเป็นกระบวนการเสริมสร้าง และพัฒนาอารมณ์ของบุคคลและชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่าง หรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยว ทัศนศึกษา

3.2 อบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยว

กิจกรรมอบรมความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยว ประกอบไป 1) เรียนรู้การทำแผนที่เดินดิน และกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) เรียนรู้การเป็นผู้นำเที่ยว 3) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน 6) การพูดเพื่อสื่อความหมาย 7) ขั้นตอนการนำเที่ยว 8) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและการคิดราคา 9) ศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) การทำแผนที่เดินดิน

มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวาดแผนที่เดินดินในชุมชน และ 2) การบรรยายหลักความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้แผนที่เดินดินเป็นแผนที่ที่เกิดจากการสำรวจลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่เรียกว่าแผนที่เดินดินนั้น เพราะการหา

ข้อมูลต้องกระทำโดยการลงไปเดินดู ไปสัมผัส ไปเห็นรูปลักษณะบ้านแต่ละหลังทุกหลังทั้งชุมชน ด้วยสายตาของตนเองเท่านั้น การทำแผนที่เดินดินมีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งแรกที่ต้องทำเสมอ เพราะเป็นวิธีที่จะทำให้เราเห็นภาพรวมของชุมชน ได้ดีที่สุด เร็วที่สุด และได้ข้อมูลมากที่สุดในระยะเวลาที่สั้นที่สุดรู้จักชุมชนอย่างทั่วถึง ทำให้การศึกษาชุมชนมีความละเอียด และครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น ไม่จำกัดอยู่แต่ในส่วนพื้นที่ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวแผนที่เดินดินมีความสำคัญมากและสามารถเข้าถึงกิจกรรมประจำท้องถิ่นและเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวอีกด้วยมีกิจกรรมดังนี้

ผู้วิจัยและวิทยากรกำหนดให้ยูชนร่วมกันคิดว่าหากพวกเราจะนำเที่ยวจะต้องเตรียมเส้นทาง แผนที่เดินดิน และมีขั้นตอนอย่างไรบ้างซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของยูชนสู่บทเรียนได้โดยธรรมชาติของการทำกิจกรรมขณะนี้ โดยธรรมชาติบุคคลแนะนำคำตอบที่ตนเองตอบไปเพื่อเปรียบเทียบกับคำตอบเฉลยเป็นส่วนมากเพื่อจะทราบว่าตนเองตอบถูกก็ข้อตั้งนั้น กิจการระดมสมองก่อนบรรยายเนื้อหาซึ่งเหมือนกับการเฉลยคำตอบขั้นตอนในลักษณะนี้ ซึ่งมีส่วนช่วยกระตุ้นความสนใจและติดตามเนื้อหาในบทเรียนให้กับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างดี

ในการทำแผนที่เดินดินนั้น ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทำแผนที่ทางกายภาพให้สมบูรณ์ครบถ้วน แต่สำคัญที่การมองเห็นและเข้าใจ ความหมายและหน้าที่ทาง ของพื้นที่ทางกายภาพเหล่านั้น การเข้าใจความหมายทางสังคมของลักษณะทางกายภาพนี้ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อไปเดินดู เช่น บ่อน้ำ หากดูในแผนที่นั่งโต๊ะก็จะทราบเพียงแต่ว่าเป็นบ่อน้ำ แต่จะรู้ว่าบ่อน้ำนี้มีคนมาซักผ้ามากหรือน้อยเพียงไร การไปเห็นผู้หญิงหรือแม่บ้านมาซักผ้าที่บ่อน้ำเป็นการเข้าใจหน้าที่ทางสังคมของบ่อน้ำ ซึ่งเป็นจุดที่มาแลกเปลี่ยนข้อมูลของหมู่บ้าน เพราะฉะนั้นการเดินดูจะช่วยให้เห็นพื้นที่ทางสังคม และเข้าใจหน้าที่ทางสังคม ที่อยู่บนลักษณะทางกายภาพ ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น จัดกิจกรรมวันอาทิตย์ ที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยมี อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้มอบความรู้และจัดกิจกรรม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 18 ท่าน (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 16 ภาพการเรียนรู้ทำแผนที่เดินดิน

2) เรียนรู้การเป็นผู้นำเที่ยว

การอบรมทักษะนำเที่ยวแบบสากลโดยยึดหลักตามวิชาเรียนตามแบบแผน โดยมีท่านวิทยากรเป็นผู้มอบความรู้และเจ้าของหลักสูตรคือ อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในหัวข้อสิ่งที่ควรระวังในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นหลักในการเรียนรู้ ได้แก่ 2.1) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว 2.2) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน 2.3) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน 2.4) การพูดเพื่อสื่อความหมาย 2.5) ขั้นตอนการนำเที่ยว 2.6) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและการคิดราคา 2.7) ศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว

2.1) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

การกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมติโดยก่อนบรรยายเนื้อหาและกำหนดให้ยุวชนจับกลุ่มโดยให้วาดรูปร่างของเพื่อนให้แสดงส่วน ต่าง ๆ ของร่างกายให้มากที่สุดลงในกระดาษบู้คและหลังจากนั้นให้ระบุว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนั้นอาจเกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บปวดในขณะที่มาท่องเที่ยวได้อย่างไรบ้างซึ่งการสังเกตพบว่ายุวชนสามารถระบุถึงปัญหาสุขภาพและปัญหา ร่างกายที่อาจเกิดจากการท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่งโดยการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวและผนวกความคิดเกี่ยวกับอุบัติเหตุหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวจนเกิดเป็นอาการบาดเจ็บต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจ (ภาพที่ 17)

ภาพที่ 17 สิ่งที่ควรระวังในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมนี้ทำให้ยูวชนรับการผ่อนคลายในการฝึกอบรมความรู้และได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานเข้มข้นในระหว่างที่ให้เพื่อนนอนลงไปบนกระดานในท่าต่าง ๆ แล้วให้เพื่อนลากเส้นวาดรูปที่นอนอยู่บนกระดานลงไปรวมถึงได้ฝึกคิดวิเคราะห์ถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวจนทำให้นักท่องเที่ยวอาจบาดเจ็บตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในจุดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

การบรรยายเนื้อหาด้านการดูแลความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพภายนอกคุณสมบัติของผู้นำเที่ยวและสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติโดยใช้ Power point Presentation (ภาพที่ 18) ซึ่งได้สื่อมีเนื้อหาสำคัญและมีภาพประกอบเล็กน้อยพร้อมพูดยกย่องยกย่องประกอบแสดงซึ่งในเนื้อหาได้การปฐมพยาบาลผู้ป่วยสำหรับยูวชนนั้นอาจเป็นข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติดังนั้นจึงได้เน้นการให้ข้อมูลในด้านการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อความช่วยเหลือมากกว่า

โจร ผู้ร้าย

2 ปี จั๊ย ภายนอก

โรคระบาด

เบอร์โทรฉุกเฉิน

191 เหตุฉ้อโกง	1190 เหตุฉ้อโกง	1192 โทรสนมต	1193 ตำรวจหลวง
1196 อุบัติเหตุทางน้ำ	1197 ข้อมูลจราจร	1154 หน่วยแพทย์กู้ชีพ	1155 ตำรวจท่องเที่ยว
1543 สอบถามเส้นทางบนทางด่วน	1669 ศูนย์บรรณสารศูนย์วิจัยฉุกเฉิน	1691 รับแจ้งอุบัติเหตุขม. ตำรวจ	

อุบัติเหตุ
Zero Accident

BEE SLC
facebook.com/BeeSLC

เฉลียว

1 อันตรายจากตัวพื้นที่

โรคประจำถิ่น
มาลาเรีย

แผนที่ดินไหว: แผ่นดินไหว, ภัยธรรมชาติ, น้ำป่า

ดินถล่ม

หน้าผาสูงชัน

กระแสน้ำรุนแรง

สภาพพื้นที่

มีสัตว์ร้าย

ภาพที่ 18 เอกสารบรรยายวิชาความปลอดภัยโดย อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

2.2) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน

มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ (1) การบรรยายหลักความรู้ และ (2) กระตุ้นการเรียนรู้ โดยให้แสดงบทบาทสมมติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1) เนื้อหาด้านบุคลิกภาพผู้นำเที่ยวต้องมีความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพคุณสมบัติของผู้นำเที่ยวและสิ่งที่ผู้นำเที่ยวที่ควรปฏิบัติ (ภาพที่ 19) และไม่พึงปฏิบัติโดยใช้ Power point Presentation ซึ่งได้ให้ใช้เอกสารที่มีเนื้อหาสำคัญและมีภาพประกอบเล็กน้อยพร้อมตัวอย่างประกอบ โดยผู้วิจัยเป็นคนมอบความรู้ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 17 ท่าน

อย่าลืมสังเกตปฏิกริยาของนักท่องเที่ยว

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

1. ต้องรู้จักตัวของตัวเองและชุมชน
2. หน้าตาเข้มแข็งไม่ไฮโซเสมอ
3. ต้องให้ความสนใจและช่วยเหลือคนแก่ คนพิการ เด็ก อย่างใกล้ชิด
4. ก่อนที่จะพูดต้องสำรวจความพร้อมในการรับฟังนักท่องเที่ยว
5. รักษาจริยธรรมที่ดีงามของคนไทย

บุคลิกภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว ม.แม่โจ้

ภาพที่ 19 เอกสารการบรรยายด้านบุคลิกภาพผู้นำเที่ยวโดย อ.ดร.สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

2.2.2) การกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้แสดงบทบาทสมมุติโดยหลังจากการบรรยายเนื้อหาความรู้แล้วได้กำหนดให้ยุวชนแบ่งเป็นกลุ่มโดยออกมาแสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ซึ่งจากการสังเกตพบว่ากลุ่มยุวชน สามารถจับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติ (ภาพที่ 20)

ภาพที่ 20 แสดงบทบาทสมมุติพฤติกรรมที่ผู้นำเที่ยวพึงปฏิบัติ

2.3) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน

มีกระบวนการ 1 ขั้นตอนหลักได้แก่ (1) การบรรยายหลักความรู้ และ (2) กระบวนการเรียนรู้ โดยให้ลงมือทำ โดยมีรายละเอียดดังนี้การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชน โดยการสอนให้ชุมชนรู้จักการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนนำมาสร้างมูลค่าและคิดคำนวณต้นทุนเพื่อจัดจำหน่ายขายให้กับนักท่องเที่ยว

กระบวนการเรียนรู้ โดยให้ลงมือทำ คือลองให้แปรรูปและคิดคำนวณต้นทุนพร้อมหาตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอขายของให้น่าสนใจและน่าซื้อ การดำเนินการจัดกิจกรรมวันเสาร์ ที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยผู้วิจัยเป็นคนมอบความรู้ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 17 ท่าน (ภาพที่ 21)

ภาพที่ 21 การระดมสมองกิจกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน

2.4) การพูดเพื่อสื่อความหมาย

กระบวนการ 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ (1) การบรรยายหลักความรู้ (2) กระบวนการเรียนรู้ โดยให้แสดงการนำเสนอขาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1) การบรรยายหลักความรู้ เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายทางการบรรยายและการสอนให้ออกสถานที่ ทั้งกระบวนการเรียนรู้ด้วยการแสดงการกระตุนการเรียนรู้ด้วยการเสนอเทคนิคการเขียนขึ้นโดยผู้ให้ชุมชนเตรียมตัวออกมานำเสนอเป็นรายบุคคลเพื่อสื่อความหมายนำเสนอภาพถ่ายที่ได้ลงพื้นที่จริงมีหน้าที่ของคนที่ในชุมชนให้ความสนใจการซื้อสินค้าหรือการนำเที่ยวโดยมีวิทยากรเป็นผู้ตัดสิน ให้ความรู้โดยมีท่านวิทยากรเป็นผู้มอบความรู้และเจ้าขอหลักสูตรคือ ชมรมถ่ายภาพอิสระ

2.4.2) กระตุ้นการเรียนรู้ หลังจากกิจกรรมได้กำหนดให้ยุวชนสรุปว่าตัวเองทำได้ดีหรือไม่เป็นเพราะเหตุใดไม่ทำจะทำให้คิดต้องเตรียมตัวอย่างไรซึ่งมีผลในดวงความคิดทำให้ทราบว่าผู้ช่วยหัวข้อความการศึกษาหาข้อมูลข้อปัญหาที่เกิดขึ้นคือที่รวมข้อมูลของสินค้าที่ทำให้ความสำคัญของข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพูดบรรยายให้ความรู้สึกความหมายเพื่อการท่องเที่ยวและการดำเนินการจัดกิจกรรมวันเสาร์ ที่ 30 กันยายน พ.ศ.2560 ณ วัดแม่ตะมาน โดยผู้วิจัยเป็นคนมอบความรู้ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 16 ท่าน (ภาพที่ 22)

ภาพที่ 22 การถ่ายภาพสื่อความหมาย

2.5) ขั้นตอนการนำเที่ยว

เนื้อหาความรู้โดยยึดหลักตามวิชาเรียนตามแบบแผน โดยมีท่านวิทยากรเป็นผู้มอบความรู้และเจ้าของหลักสูตรคือ อ.ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้บรรยายพร้อมด้วยบทบาทและบุคลิกที่ดีของผู้นำเที่ยว (ภาพที่ 23) ใช้เวลาในการบรรยายประกอบด้วยช่วยความรู้หลักขั้นตอนการนำเที่ยว

การบรรยายด้านขั้นตอนในการทำเที่ยวเป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนอย่างง่ายในการนำเที่ยวประกอบไปด้วย การต้อนรับ การนำเที่ยว การส่งแขกโดยใช้สื่อให้เนื้อหาสั้นกระชับเพื่อยุวชนสามารถเข้าใจขั้นตอนการนำเที่ยว การดำเนินการจัดกิจกรรมวันอาทิตย์ ที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่ตะมาน โดยผู้วิจัยเป็นคนมอบความรู้ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 16 ท่าน

3.3 ศึกษาดูงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทักษะด้านการเรียนแบบการศึกษาออกห้องเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ทำให้นักเรียนนำเที่ยวได้ออกไปศึกษาสถานศึกษาที่ เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานที่จริง โดยมีวิทยากรท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้ การนำนักเรียนไปเที่ยวไปนอกสถานที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม ได้รู้จักรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อตนเอง การศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามาก เพราะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ตรง สามารถเกิดเจตคติที่พึงประสงค์ ปลูกฝังให้นักเรียนนำเที่ยวให้รู้จักห่วงแหน ภาคภูมิใจ รักและหวงใยต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดได้ยากหากนักเรียนนำเที่ยวเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 กำหนดการเรียนรู้ของนักเรียนนำเที่ยว

ฐานการเรียนรู้	วิทยากร	เป้าหมายของกิจกรรม
1. ฐานเรียนรู้พืชผักพื้นบ้าน	นางสม คำรังสี	การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและทรัพยากรที่อยู่รอบตัวนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
2. ฐานเรียนรู้เรื่องการทอผ้าด้วยกี่	นางอารี ใจวงศ์	การเรียนรู้การรักษา อนุรักษ์หัตถศิลป์สนใจภูมิปัญญาดี ๆ และสืบต่อไปสู่รุ่น
3. ฐานเรียนรู้งานจักรสานหัตถศิลป์	นางโสภา วงศ์คำปัน	ศึกษาการเรียนรู้การงานจักรสานเป็นหัตถศิลป์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดนำเที่ยวในชุมชน
4. ฐานเรียนรู้การทำขนมขี้แมว	นางวรรณ แก้วศุภางค์	ศึกษาการเรียนรู้การนำขนมและขั้นตอนการนำอาหารหรือขนมประจำท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดนำเที่ยวในชุมชน
5. ฐานเรียนรู้โครงการราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลาน	นางวรรณ แก้วศุภางค์	ศึกษาวิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริและใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

การศึกษาดูงาน ในสถานที่จริงผู้ทำการวิจัยได้เลือกหมู่บ้านที่ได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านตัวอย่างด้านการท่องเที่ยว คือ เทียบบ้านปาง-ห้วยลานเชียงใหม่ บ้านปาง-ห้วยลาน ตั้งอยู่ที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ การวางแผนมาทำดูงานแบบ 2 วัน 1 คืน ในวันที่ 11-12 พฤศจิกายน 2560 มีผู้ร่วมกิจกรรม 18 ท่าน ได้แก่กลุ่มยุวชนนำเที่ยวที่ผ่านการคัดเลือกโดยมีการเข้า

ร่วมกิจกรรมและอบรมโดยมีเวลาเข้าร่วมเกิน 80 เปอร์เซ็นต์ 15 ท่าน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง 1 ท่าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้าง 1 ท่าน และ ผู้วิจัย โดยมี กำหนดการและกิจกรรมมากมายในชุมชน ความน่าสนใจของชุมชน แต่เดิมบริเวณนี้พื้นดินเป็นดิน เหลว (ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า ปง) จึงได้ชื่อว่า บ้านปงห้วยลาน พอดินเป็นดินหลวทำให้เพาะปลูกไม่ได้ ต้องปลูกพืชผักในยางรถยนต์เก่า แถมยังแห้งแล้งมากจะปลูกข้าวที่ ก็ต้องรอฤดูฝน แล้วกะประมาณ เอาว่าตลอดทั้งปีจะกินข้าวแคไหน แล้วค่อยปลูก แต่เมื่อวันที่ 16 ก.พ. 2530 ก็ถึงจุดพลิกผันของ ชุมชนนี้ เมื่อน้ำพระทัยของในหลวง ร.9 มาหล่อเลี้ยงชาวปงห้วยลานพระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ สร้าง “อ่างเก็บน้ำห้วยลาน”

ก่อนการลงพื้นที่ฐานการเรียนรู้ผู้นำเที่ยวชุมชนได้บอกเล่าถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ อ่างเก็บน้ำห้วยลาน ๆ เป็นแหล่งส่งน้ำ และเป็นแพร่พันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำนี้ เพื่อเป็นการขยายพันธุ์ ปลาและแจกจ่ายให้ชาวบ้าน รวมถึงให้พัฒนาป่าไม้ด้วย พอเริ่มมีน้ำ มีป่า ชีวิตความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น สามารถเพาะปลูกข้าวและพืชผักลงดินได้ตลอด แคมทัศนียภาพโดยรอบก็ดีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะ รอบอ่างเก็บน้ำห้วยลาน ที่เรียกว่าเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกชั้นเดียวที่เดียวและถึงแม้ชีวิตความเป็นอยู่ จะดีขึ้น มีอาชีพ มีเงินออม แต่ชาวบ้านที่นี้ก็ยังคงยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง หยิบจับสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า จึงเกิดเป็น “กลุ่มท่องเที่ยวบ้านปงห้วยลาน” ที่ได้ยินดีต้อนรับให้นักท่องเที่ยว ได้เข้ามาเดินชม ศึกษาวิถีชีวิต และเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างพอเพียง ภายในบรรยากาศรอบตัวที่เต็มไปด้วย ความเรียบง่าย สมถะ พอเพียง แผงไปด้วยเสน่ห์อันชวนให้อยากเดินเที่ยวชมและ ฐานเรียนรู้ใน ชุมชน

1) ฐานเรียนรู้พืชผักพื้นบ้าน เป็นแปลงผักในบ้านของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชนซึ่งใน ฐานเรียนรู้นี้ มีแปลงผัก พืชผักสวนครัวหรือเรียกว่า แหล่งรวมพันธุ์พืชผักท้องถิ่น เต็มไปด้วยพืชผัก สมุนไพรกว่า 30 ชนิด เช่น ผักชี ใบเตย สาระแหน่ ผักกวางตุ้ง มะนาวโท่ ผักขี้หูด เป็นต้น ฐานเรียนรู้ พืชผักพื้นบ้านได้เรียนรู้การจัดการพื้นที่รอบ ๆ บ้าน ปลูกสำหรับไว้รับประทานเองและส่งขายที่ตลาด และการถักตุแลเป็นอย่างดี ปลอดภัย พืชที่ได้มามีความสุขและแปลงผักนี้ยังเป็นแหล่ง อาหารสำหรับลูกบ้าน สมาชิก และลูกค้าที่มาท่องเที่ยวยังชุมชน (ภาพที่ 26)

ภาพที่ 26 บ้านแม่สม คำรังสี แหล่งรวมพันธุ์พืชผัก

2) ฐานเรียนรู้เรื่องการทอผ้าด้วยกี่ เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตการทอผ้าด้วยกี่ ฐานนี้ได้สอนวิธี เก็บดอกฝ้ายมาปั่นเตรียมปั่นเป็นด้ายสำหรับทอ กรรมวิธีการทอผ้าทั้ง 6 ขั้นตอน เริ่มจากการกวัก ด้าย (ปั่นฝ้ายทำม้วนด้าย), การโวน์หูก (การเรียงลาย), การทวิหูก (การสานเศษฝ้ายออก), การเก็บ ตะกร้อ (การเตรียมผ้าเส้นยืน), การผัดหลอด (การนำด้ายใส่หลอดแล้วนำไปใส่ในกระสวย เพื่อเตรียม ด้ายพุ่ง) และสุดท้ายคือ การทอผ้าด้วยกี่กระตุก มีการสาธิตการปั่นฝ้าย เตรียมเส้นด้าย แบบวิธี โบราณดั้งเดิมก่อนที่จะมีเครื่องจักรอีกด้วย ฐานนี้เป็นการเรียนให้กลุ่มชุมชนได้สร้างจิตสำนึกให้กลุ่ม ชุมชนสนใจภูมิปัญญาดี ๆ และสืบต่อไปสู่รุ่นต่อไปได้ (ภาพที่ 27)

ภาพที่ 27 บ้านของแม่อารี ใจวงศ์ ศูนย์การเรียนรู้เรื่องการทำผ้าด้วยกี่

3) ฐานเรียนรู้งานจักรสานหัตถศิลป์ การสานปลาตะเพียน สานนก และได้ลองตกแต่ง กระติบข้าวด้วยเส้นฝ้าย เป็นของที่ระลึก เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในและบริเวณชุมชนมีต้นตาลเป็นจำนวนมากการงานจักรสานเป็นหัตถศิลป์ทำมือมาเป็นระยะเวลานานจึงได้หันมาถ่ายทอดการสาน การตีบข้าวจากใบตาลที่วัดฤทธิชัยสามารถหาได้จากในชุมชนฐานการเรียนรู้งานจักรให้กลุ่มเยาวชนได้ เรียนรู้ถึงการใช้สิ่งของ วัสดุดีบ ในชุมชนสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวชุมชนได้ในด้านการทำ เป็นของฝาก ของที่ระลึก (ภาพที่ 28)

ภาพที่ 28 ฐานการเรียนรู้สานตึบข้าวจากใบตาล

ภาพที่ 29 เลี้ยงอาหารกลางแบบขันโตก

4) ฐานเรียนรู้การทำขนมขี้แมว เป็นขนมประจำชุมชน สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในและสาธิตกรรมวิธีในการทำขนม การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ในการลงมือทำ และในฐานการทำขนมขี้แมวกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้ถึงการลงมือทำ เตรียมวัตถุดิบ ตัดใบตองทำกระทงใส่ขนม ชุดมะพร้าว ฐานเรียนรู้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวชุมชนได้ในด้านการจัดเป็นฐานเรียนรู้ สาธิตให้แก่นักท่องเที่ยว และการเรียนรู้การนำขนมและขั้นตอนการนำอาหารเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดนำเที่ยวในชุมชน (ภาพที่ 30)

ภาพที่ 30 ฐานเรียนรู้การทำขนมขี้แมว

5) ฐานเรียนรู้โครงการราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลาน ยุวชนได้เห็นถึง การใช้ประโยชน์ และการทำงานการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน เกิดการเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นในการกลับไปพัฒนากลุ่มกลุ่ม ยุวชนนำเที่ยวได้มากขึ้น การลงสถานที่จริง ทำให้ยุวชนเห็น จุดเริ่มต้นของของบ้านปาง-ห้วยลาน ที่ทำให้ ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติ ตามแนวพระราชดำริและใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (ภาพที่ 31)

ภาพที่ 31 ภาพอ่างเก็บน้ำห้วยลาน

ผลจากการศึกษาดูงานทำให้เยาวชนเกิดความสนใจ และอยากเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านอยู่รวมตัวกันอย่างอบอุ่น และมีวิถีชีวิตที่พอเพียง ตามคำสอนของในหลวงรัชกาลที่ 9 นั่นก็คือ บ้านปาง-ห้วยลาน ซึ่งเป็นหมู่บ้าน ปลูกพืชผักสวนครัวไว้ทานเอง เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาไว้บริโภคในครัวเรือน จนกลายเป็นชุมชนต้นแบบในด้านความเป็นอยู่ที่พอเพียง หยิบจับสิ่งที่อยู่รอบตัวในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า สามารถเกิดเป็น “กลุ่มท่องเที่ยวบ้านปาง-ห้วยลาน” ที่

4. การทดสอบศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

การทดสอบศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวมีกระบวนการดังนี้

1) การวางแผนโปรแกรมทดลองนำเที่ยว

ผู้วิจัยได้ให้ยุวชนนำเที่ยวระดมความคิดเพื่อพัฒนาโปรแกรมนำเที่ยวในชุมชนของตนเอง เพื่อใช้ในการทดลองนำเที่ยว โปรแกรมทดลองนำเที่ยวของแต่ละหมู่บ้านแสดงดังภาพที่ 32

กำหนดการทัวร์นำร่องยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
วันเสาร์ ที่ 18 พฤศจิกายน 2560

โปรแกรมท่องเที่ยวชุมชน หมู่บ้านแม่ตะมาน

วันเสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2560 (ช่วงเช้า)

08.00 – 08.30 น.	พบกัน ณ จุดรวมพล ณ วัดแม่ตะมาน
08.30 – 10.30 น.	เดินเยี่ยมชมชุมชน คู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน และเดินป่าชุมชน
10.30 – 11.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
11.30 – 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวันจัดทำโดยกลุ่มยุวชนนำเที่ยวพร้อมสาธิตการทำอาหาร
12.30 – 13.30 น.	กิจกรรมฐานเรียนรู้การทำขนมวง (ขนมชาติพันธุ์ไทยใหญ่)
14.00 น.	กล่าวคำอำลาและส่งนักท่องเที่ยว

โปรแกรมท่องเที่ยวชุมชน หมู่บ้านเมืองก๊ิด

วันเสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2560 (ช่วงบ่าย)

14.15 – 14.30 น.	พบกัน ณ จุดรวมพล ณ หมู่บ้านเมืองก๊ิดชาติพันธุ์อาข่า
14.30 – 16.00 น.	เดินเยี่ยมชมชุมชน คู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน - เก็บใบชา / ต้มชา - เก็บผลผลิต ผลไม้
16.00 – 16.30 น.	เรียนรู้การเล่นของชาติพันธุ์การเล้าโล่ชิงช้า
16.30 – 17.30 น.	กิจกรรมสาธิตการทำขนมท้องถิ่น
17.30 น.	กล่าวคำอำลาและส่งนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 32 โปรแกรมทดลองนำเที่ยวบ้านเมืองก๊ิด และ บ้านแม่ตะมาน

2) การวางแผนทีมงานยุวชนนำเที่ยว

ทัวร์นำร่องโปรแกรมท่องเที่ยวถูกออกแบบโดยกลุ่มยุวชนนำเที่ยว บ้านเมืองก๊ิดและบ้านแม่ตะมาน โดยได้ร่วมเสนอชื่อเพื่อมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ประกอบไปด้วย ตำแหน่งประธานกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำแหน่งรองประธานกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำแหน่งเลขา ตำแหน่ง เหรัญญิก ตำแหน่งประสานงาน ตำแหน่งประสานงานด้านอาหาร และที่ปรึกษา แสดงในภาพที่ 33 – 34

ภาพที่ 33 การวางแผนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มยุวชนนำเที่ยว

ภาพที่ 34 การวางแผนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มยุวชนนำเที่ยว

ทัวร์นำร่องบ้านเมืองก๊ัดโดยกลุ่มยุวชนนำเที่ยวบ้านเมืองก๊ัดผู้จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวในโปรแกรมทัวร์ 1 วัน มีการแบ่งหน้าที่กัน โดยแบ่งเป็นผู้นำเที่ยวและบรรยาย 2 คน จัดเตรียมสถานที่ 2 คน และจัดเตรียมฐานเรียนรู้พร้อมกิจกรรม 3 คน ทัวร์นำร่องในครั้งนี้ผู้ประเมินทัวร์นำร่องในครั้งนี้แบ่งออกเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย 3 ท่าน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ 2 ท่าน โปรแกรมประกอบไปด้วยการเยี่ยมชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน การเป็นอยู่ วัฒนธรรม อาหารการกิน ชุมชนบ้านเมืองก๊ัดมีความพร้อมทั้งด้านการท่องเที่ยวอยู่พอสมควร และกลุ่มยุวชนนำเที่ยวมีทักษะการนำเที่ยว กลุ่มยุวชนนำเที่ยวเริ่มจากการต้อนรับทางเข้าหน้าหมู่บ้านและเดินชมหมู่บ้านต่อด้วยการแวะชิมชาของดีชุมชน มีการสาธิตการเก็บใบชา เก็บผลผลิตทางการเกษตรมากมาย นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำไปพร้อม ๆ และไปฐานกิจกรรมทำขนมชาติพันธุ์อาชากับกลุ่มยุวชนนำเที่ยวบ้านเมืองก๊ัด

กิจกรรมทัวร์นำร่องผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อให้กลุ่มยุวชนนำเที่ยวได้ลงมือทำในสถานการณ์จริงพื้นที่ชุมชนจริงโดยได้เชิญกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเข้าร่วมเป็นนักท่องเที่ยวทดลองกิจกรรม

3) ทดลองนำเที่ยว

กิจกรรมทดลองนำเที่ยว ผู้วิจัยได้หาอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม โดยสำรวจหาอาสาสมัครจากในชุมชน ที่กำลังใช้บริการท่องเที่ยวบ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชน โดยเชิญเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ทำให้ได้นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร จำนวน 5 คน เป็นชาวไทย 3 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 2 คน จากนั้นนัดหมายในเช้าวันถัดไปเพื่อให้ยุวชนนำเที่ยวได้แสดงศักยภาพในการนำเที่ยวตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ข้างต้น

ภาพที่ 35 กิจกรรมทัวร์นาร่องบ้านเมืองกีด

การทดลองนำเที่ยวบ้านแม่ตะมานโดยกลุ่มยุวชนนำเที่ยวบ้านแม่ตะมานผู้จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว ทัวร์นาร่องบ้านแม่ตะมานโดยกลุ่มยุวชนนำเที่ยวบ้านแม่ตะมานผู้จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว ในโปรแกรมทัวร์ 1 วัน มีการแบ่งหน้าที่กัน โดยแบ่งเป็นผู้นำเที่ยวและบรรยาย 2 คน จัดเตรียมสถานที่ 3 คน และจัดเตรียมฐานเรียนรู้พร้อมกิจกรรม 3 คน ทัวร์นาร่องในครั้งนี้ผู้ประเมินทัวร์นาร่อง ในครั้งนี้ แบ่งออกเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย 3 ท่าน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ 2 ท่าน โปรแกรมประกอบไปด้วยการเยี่ยมชมป่าชุมชนที่แหล่งอาหารของคนในชุมชนและเป็นแหล่งสมุนไพรของชุมชน กิจกรรมต่อไปคือเรียนรู้วัฒนธรรม อาหารการกิน ชุมชนบ้านแม่ตะมานที่มีความผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมคนเมือง และ ชาติพันธุ์ไทยใหญ่ มีการสาธิตและให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ คือขนมวงไทยใหญ่

ภาพที่ 36 กิจกรรมทัวร์นำร่องบ้านแม่ตะมาน

4) การประเมินศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของยุวชนนำเที่ยว

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมทดลองนำเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยได้ขอความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวทดลอง จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว มีเนื้อหาประกอบไปด้วย ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการให้บริการและความมีไมตรีจิต ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว สามารถอธิบายผลการประเมินได้ดังนี้ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	บ้านเมืองกิต (N = 5)		บ้านแม่ตะมาน (N = 5)	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว				
1. แหล่งประวัติความเป็นมาของชุมชน (วัด/สถูป)	3.60	ดี	3.80	ดี
2. ทรัพยากรธรรมชาติในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	3.00	พอใช้	3.40	พอใช้
3. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนกับ ธรรมชาติ	3.40	พอใช้	3.40	พอใช้
4. จุดเด่นของชุมชน	4.60	ดีมาก	3.40	พอใช้
5. ความน่าสนใจของอาชีพและวิถีชีวิต	3.60	ดี	4.20	ดี
6. ความน่าสนใจของอาหารท้องถิ่น	4.20	ดี	3.80	ดี
7. ความน่าสนใจของกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมี ส่วนร่วม	4.40	ดีมาก	4.20	ดี
8. ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ชุมชน (ถ้ามี)	4.00	ดี	3.80	ดี
ภาพรวม	3.85	ดี	3.75	ดี
ด้านการให้บริการและความมีไมตรีจิต				
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว	2.00	น้อย	2.00	น้อย
2. ความพร้อมและความสามัคคีของกลุ่มให้บริการ การท่องเที่ยว	2.00	น้อย	2.00	น้อย
3. การแนะนำข้อมูลเบื้องต้นก่อนการนำเที่ยว	2.00	น้อย	2.00	น้อย
4. ทักษะในการสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยว	2.00	น้อย	2.00	น้อย
ภาพรวม	2.00	น้อย	2.00	น้อย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	บ้านเมืองกิด (N = 5)		บ้านแม่ตะมาน (N = 5)	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
<u>ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย</u>				
1. การตอบคำถามนักท่องเที่ยว	3.00	พอใช้	2.80	พอใช้
2. การดูแลนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว	3.00	พอใช้	2.60	น้อย
3. การอำนวยความสะดวกด้วยความประทับใจ	2.20	น้อย	2.60	น้อย
4. ทักษะในการให้บริการของผู้นำเที่ยวโดยรวม	2.00	น้อย	2.60	น้อย
5. จุดจอดรถมีความปลอดภัยเหมาะสม	3.00	พอใช้	2.40	น้อย
6. ยานพาหนะของชุมชนที่มีไว้บริการ	2.80	พอใช้	2.40	น้อย
7. ถนนเขาสู่จุดท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย	3.00	พอใช้	2.80	พอใช้
8. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติมีความปลอดภัย	2.40	น้อย	2.80	พอใช้
9. การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว	3.20	พอใช้	2.40	น้อย
10. การบริการห้องน้ำ (สะอาด) เพียงพอ	3.00	พอใช้	2.80	พอใช้
11. ความเหมาะสมของอาหารและสถานที่บริการ อาหาร	3.20	พอใช้	3.20	พอใช้
ภาพรวม	2.80	พอใช้	2.67	พอใช้
<u>ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว</u>				
1. ความเหมาะสมของเวลาเริ่มกิจกรรม	2.40	น้อย	3.00	พอใช้
2. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำชม	2.60	น้อย	2.80	พอใช้
3. ระยะทางและเวลาของเส้นทางเดินศึกษา ธรรมชาติ	2.20	น้อย	3.20	พอใช้
4. ระยะทางและเวลาในการนำชมวิถีชุมชน	2.60	น้อย	2.80	พอใช้
5. ความเหมาะสมในรูปแบบการเดินทางไปในแต่ละ จุดนำชม	2.00	น้อย	3.20	พอใช้
6. ความเหมาะสมของจำนวนกิจกรรมนำชมใน 1 วัน	2.40	น้อย	2.80	พอใช้
7. ความเหมาะสมของจำนวนผู้นำเที่ยว	2.40	น้อย	3.00	พอใช้
ภาพรวม	2.37	น้อย	2.97	พอใช้

1) บ้านเมืองกีด

ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.85) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “ดีมาก” ในด้านจุดเด่นของชุมชน และความน่าสนใจของกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.60 และ 4.40) ตามลำดับ รองลงมา มีศักยภาพในระดับ “ดี” ความน่าสนใจของอาหารท้องถิ่น ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ชุมชน (ถ้ามี) แหล่งประวัติความเป็นมาของชุมชน (วัด/สถูป) และความน่าสนใจของอาชีพและวิถีชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.20, 4.00 3.60 และ 3.60) ตามลำดับ ส่วนศักยภาพในระดับ “พอใช้” ในด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนกับธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.40 และ 3.00)

ด้านการให้บริการและความมีไมตรีจิต ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “น้อย” ทั้งหมดในด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว ความพร้อมและความสามัคคีของกลุ่มให้บริการการท่องเที่ยว การแนะนำข้อมูลเบื้องต้นก่อนการนำเที่ยว และทักษะในการสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.00, 2.00, 2.00 และ 2.00) ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “พอใช้” (ค่าเฉลี่ย 2.80) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “พอใช้” ในด้านการดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ความเหมาะสมของอาหารและสถานที่บริการอาหาร การตอบคำถามนักท่องเที่ยว การดูแลนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว จุดจอดรถมีความปลอดภัยเหมาะสม ถนนเข้าสู่จุดท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย การบริการห้องน้ำ (สะอาด) เพียงพอ และยานพาหนะของชุมชนที่มีไว้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.20, 3.20, 3.00, 3.00, 3.00, 3.00, 3.00 และ 2.80) ตามลำดับ รองลงมา มีศักยภาพการให้บริการในระดับ “พอใช้” ในด้านการอำนวยความสะดวกด้วยความประทับใจ และทักษะในการให้บริการของผู้นำเที่ยวโดยรวม (ค่าเฉลี่ย 2.20 และ 2.00)

ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 2.37) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “น้อย” ทั้งหมดในด้านความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำชม ระยะทางและเวลาในการนำชมวิถีชุมชน 1. ความเหมาะสมของเวลาเริ่มกิจกรรม ความเหมาะสมของจำนวนกิจกรรมนำชมใน 1 วัน ความเหมาะสมของจำนวนผู้นำเที่ยว ระยะทางและเวลาของเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ และความเหมาะสมในรูปแบบการเดินทางไปในแต่ละจุดนำชม (ค่าเฉลี่ย 2.60, 2.60, 2.40, 2.40, 2.40, 2.20 และ 2.00) ตามลำดับ

2) บ้านแม่ตะมาน

ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “ดี” ในด้านความน่าสนใจของอาชีพและวิถีชีวิต

ความน่าสนใจของกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม แหล่งประวัติความเป็นมาของชุมชน (วัด/สถูป) ความน่าสนใจของอาหารท้องถิ่น และความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ชุมชน (ถ้ำมี) (ค่าเฉลี่ย 4.20, 4.20, 3.80, 3.80 และ 3.80) ตามลำดับ รองลงมามีศักยภาพให้บริการในระดับ “พอใช้” ส่วนด้านทรัพยากรธรรมชาติในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ในด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนกับธรรมชาติ และจุดเด่นของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.40, 3.40 และ 3.40) ตามลำดับ

ด้านการให้บริการและความมีไมตรีจิต ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “น้อย” ทั้งหมดในด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว ความพร้อมและความสามัคคีของกลุ่มให้บริการการท่องเที่ยว การแนะนำข้อมูลเบื้องต้นก่อนการนำเที่ยว และทักษะในการสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.00, 2.00, 2.00 และ 2.00) ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดและความปลอดภัย ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “พอใช้” (ค่าเฉลี่ย 2.67) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “พอใช้” ในด้านความเหมาะสมของอาหารและสถานที่บริการอาหาร การตอบคำถามนักท่องเที่ยว ถนนเขาสู่จุดท่องเที่ยวมีความสะอาดปลอดภัย เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติมีความปลอดภัย และการบริการห้องน้ำ (สะอาด) เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.20, 2.80, 2.80, 2.80 และ 2.80) ตามลำดับ รองลงมามีศักยภาพการให้บริการในระดับ “น้อย” ในด้านการดูแลนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว การอำล่านักท่องเที่ยวด้วยความประทับใจ ทักษะในการให้บริการของผู้นำเที่ยวโดยรวม จุดจอดรถมีความปลอดภัยเหมาะสม ยานพาหนะของชุมชนที่มีไว้บริการ และการดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.60, 2.60, 2.60, 2.40, 2.40 และ 2.40) ตามลำดับ

ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่า มีศักยภาพในระดับ “พอใช้” (ค่าเฉลี่ย 2.97) โดยมีศักยภาพการให้บริการในระดับ “พอใช้” ทั้งหมดในด้านระยะทางและเวลาของเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ความเหมาะสมของเวลาเริ่มกิจกรรม ความเหมาะสมของจำนวนผู้นำเที่ยว ความเหมาะสมในรูปแบบการเดินทางไปในแต่ละจุดนำชม ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำชม ระยะทางและเวลาในการนำชมวิถีชุมชน และความเหมาะสมของจำนวนกิจกรรมนำชมใน 1 วัน (ค่าเฉลี่ย 3.20, 3.20, 3.00, 3.00, 2.80, 2.80 และ 2.80) ตามลำดับ

5. การเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ด้านการนำเที่ยว

หลังเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนายูชนำเที่ยว ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับยูชนำเที่ยว บ้านเมืองกืด จำนวน 7 คน และบ้านแม่ตะมาน จำนวน 8 คน เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

บทบาทการเป็นผู้เที่ยว ความปลอดภัยของลูกค้า บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว หลักการนำเที่ยว และ ขั้นตอนการนำเที่ยว ผลแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ระดับความรู้ก่อนและหลังการเป็นผู้นำเที่ยว

ความรู้ก่อนและ หลัง	คะแนน เต็ม	บ้านเมืองกิต (n = 7)			บ้านแม่ตะมาน (n = 8)		
		ค่าเฉลี่ย ก่อน	ค่าเฉลี่ย หลัง	การ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย ก่อน	ค่าเฉลี่ย หลัง	การ เปลี่ยนแปลง
1. การเป็นเจ้าของ บ้านที่ดี	4	2.71	3.43	+0.71	2.63	3.00	+0.38
2. บทบาทการ เป็นผู้เที่ยว	4	2.43	2.57	+0.14	2.50	3.13	+0.63
3. ความปลอดภัย ของลูกค้า	4	1.29	1.86	+0.57	1.25	1.50	+0.25
4. บุคลิกภาพที่ดี ของผู้นำเที่ยว	4	3.14	3.57	+0.43	2.50	3.13	+0.63
5. หลักการนำ เที่ยว	3	1.86	2.00	+0.14	1.63	2.13	+0.50
6. ขั้นตอนการนำ เที่ยว	3	1.57	1.86	+0.29	1.88	2.00	+0.13
รวม	22	13.00	15.29	+2.29	12.38	14.88	+2.50

1) บ้านเมืองกิต

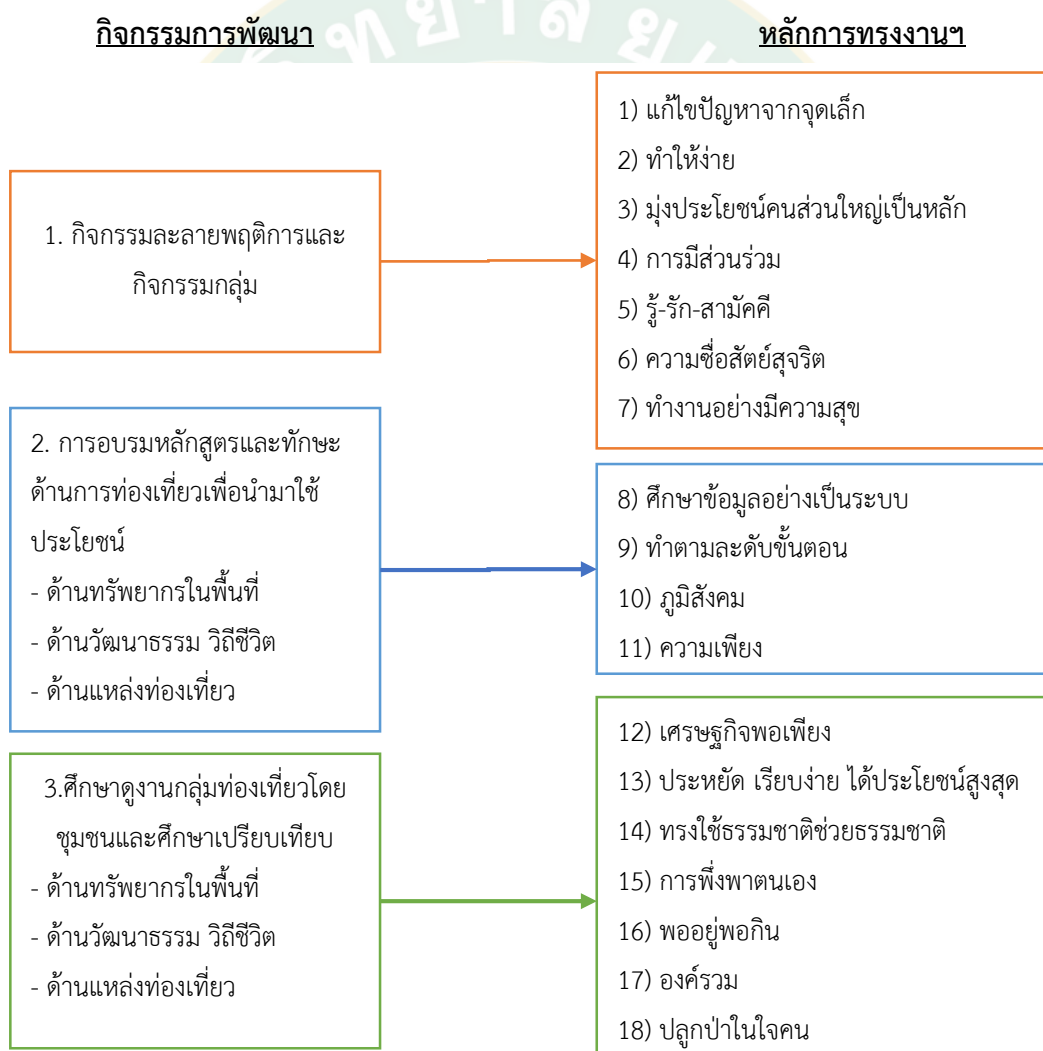
พบว่า ยูวชนนำเที่ยวมีความรู้การเป็นผู้นำเที่ยวในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 2.29 ซึ่งมีระดับความรู้การเป็นผู้นำเที่ยวในด้านการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.71 รองลงมาได้แก่ ความปลอดภัยของลูกค้า บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว บทบาทการเป็นผู้เที่ยว และหลักการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 0.57, 0.43, 0.29, 0.14 และ 0.14) ตามลำดับ

2) บ้านแม่ตะมาน

พบว่า ยูวชนนำเที่ยวมีความรู้การเป็นผู้นำเที่ยวในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 2.50 ซึ่งมีระดับความรู้การเป็นผู้นำเที่ยวในด้านบทบาทการเป็นผู้เที่ยว และบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยว เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.63 รองลงมาได้แก่ หลักการนำเที่ยว การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ความปลอดภัยของลูกค้า และขั้นตอนการนำเที่ยว (เพิ่มขึ้นเฉลี่ย, 0.50, 0.38, 0.25 และ 0.13) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว

การเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยได้แนวทางมาจากการสนทนากลุ่ม การพูดคุย การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนและจากกระบวนการพัฒนาโดยกิจกรรมจึงทำให้เกิดเป็นแนวคิดในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว ดังนี้

ภาพที่ 37 แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว

สามกิจกรรมหลักก่อให้เกิดผลการพัฒนาความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับหลักการทรงงาน ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่ม 2) อบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยว 3) ศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถอธิบายผลการศึกษา ดังนี้

1. กิจกรรมละลายพฤติกรรมและกิจกรรมกลุ่ม

สอดคล้องกับหลักทรงงานฯ ในด้านต่าง ๆ โดยการเรียนแบบกิจกรรมกลุ่มคือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทำให้ยูวชนได้เกิดแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 กิจกรรมตบมือตามจำนวน ผลที่ได้รับคือความพร้อมเพรียงและสมาธิในการทำงาน กิจกรรมดังกล่าว ปัญหาหลักคือการจัดการกับสมาชิกที่ไม่สามารถตบมือตามจังหวะได้ ปัญหาตบมือเกิน ตบมือไม่ทัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ ดังนี้

แก้ไขปัญหามาจากจุดเล็ก ในส่วนของกิจกรรมสามารถทำให้กลุ่มยูวชนนำเที่ยวเห็นถึงการจัดการปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่การแก้ไขปัญหามาเริ่มจากจุดเล็กในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ซึ่งคนมักจะมีมองข้าม ตั้งใจฟังให้มาก มีสติ และสมาธิ

1.2 กิจกรรมจับคู่ปะทะคารม ผลของกิจกรรมเพื่อฝึกสมาธิและความรวดเร็วในการทำงาน ปัญหาของกิจกรรมดังกล่าวจะพบปัญหาคือการคิดข้อมูล และมีตัวกำหนดของกิจกรรมด้วยระยะเวลา ทำให้กลุ่มยูวชนขาดสติทำให้การคิดค้นหาคำตอบได้ช้าและไม่สามารถตอบคำถามได้จึงให้เกิดการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ ดังนี้

ทำให้ง่าย กิจกรรมสามารถทำให้ยูวชนนำเที่ยวคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานที่อยู่ตรงหน้าได้ดีไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งสามารถดัดแปลงปัญหาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ชุมชนและระบบนิเวศโดยรวม

1.3 กิจกรรม Communication ผลที่รับจากกิจกรรมคือ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน ความสามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากกิจกรรมนี้ทำให้ยูวชนนำเที่ยวได้เห็นถึงปัญหาด้านการสื่อสาร ไม่สามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้ได้ จึงเกิดปัญหากับคนหมู่มาก จึงเกิดการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ ดังนี้

มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก กิจกรรมนี้ทำให้กลุ่มยูวชนนำเที่ยวได้เห็นถึงการวางแผน และการรับฟังเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก ประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนและทุกคนในชุมชน เพราะฉะนั้น การทำอะไรที่ตั้งสติและลงมือทำให้เต็มกำลังสติปัญญาความรู้ความสามารถ ได้บรรลุความสำเร็จอย่างสูง และบังเกิดประโยชน์อย่างดีที่สุด

1.4 กิจกรรมทดสอบประสาทสัมผัสผลของกิจกรรมเพื่อฝึกสมาธิและประสาทสัมผัส พร้อมกับกิจกรรมปมมนุษย์ผลของกิจกรรมช่วย ในเรื่องการสื่อสารของกลุ่มความร่วมมือวิธีคิดใน

ทักษะการแก้ปัญหาและฝึกภาวะการผู้นำ กิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถมีส่วนร่วม การรับฟัง จึงจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ ดังนี้

การมีส่วนร่วม รู้จักเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น แม้กระทั่งคำวิพากษ์วิจารณ์และนำมาปรับใช้อย่างฉลาดทำให้เกิดการสร้างกลุ่มอย่างยั่งยืน

1.5 กิจกรรมเกมนั้บขาลของกิจกรรมช่วย ในเรื่องการสื่อสารของ

กลุ่มความร่วมมือวิธีคิดในทักษะการแก้ปัญหา กิจกรรมข้อบ่ึงเกมส่ผลของกิจกรรมฝึกลักษณะของการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี และ กิจกรรมสุดคว่้าผลของกิจกรรมได้ความคิดสร้างสรรค์ ความสามัคคี การเสียสละการทำงานเป็นทีม ทั้งสามกิจกรรมเป็นกิจกรรมใช้ในสร้างแนวคิดในการรับฟังความคิดของสมาชิกกลุ่มยูวชนคนอื่นๆเพื่อกิดการทำที่ตี่ต่อไป ดังการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ ดังนี้

รู้-รัก-สามัคคี เพื่อทำงานให้สำเร็จและเพื่อความสัมพันธ์กับคนในชุมชน รู้จักการรับฟัง และดำเนินกิจกรรมในชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน ยูวชนนำเท่ยมมีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ ต่อนักเท่ยม ต่อเพื่อนร่วมงานทำให้เกิดความย่งยืนในอาชีพ

ทำงานอย่างมีความสุข การทำงานร่วมกัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหา การรับฟังและนำปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้คือความสุขพื้นฐานของการทำงาน

2. อบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเท่ยม

สอดคล้องวิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบการเรียนการสอนเหล่านี้ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นโดยใช้ทักษะต่าง ๆ โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ในกระบวนการพัฒนาเป็นหลัก ดังนี้

- 1) การทำแผนที่เดินดินและกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) การเป็นผู้นำเท่ยม
- 3) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
- 4) บุคลิกภาพผู้นำเท่ยมในชุมชน
- 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน
- 6) การพูดเพื่อสื่อความหมาย
- 7) ขั้นตอนการนำเท่ยม
- 8) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและการคิดราคา
- 9) ศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเท่ยม

การอบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยวเป็นกระตุ่นการเรียนรู้และให้ตอบสนองโดยผู้บรรยายกำหนดให้ยูวชนชนร่วมกันคิดและขั้นตอนอย่างไรจะเตรียมตัวในการนำเที่ยว และได้โดยธรรมชาติของการทำกิจกรรมทั้งนั้นกิจกรรมของระดมสมองก่อนการกระตุ่นความสนใจและติดตามในบทเรียนทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจเป็นอย่างดีการบรรยายด้านขั้นตอนในการนำเที่ยวเป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนอย่างง่ายในการนำเที่ยวประกอบไปด้วย การต้อนรับ การนำเที่ยว การที่ยูวชนนำเที่ยวสามารถเข้าใจขั้นตอนการนำเที่ยวและ การดำเนินการจัดกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ จากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ และคนในชุมชนในพื้นที่เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง

ทำตามระดับขั้นตอน กลุ่มยูวชนนำเที่ยวเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดคือการเรียนรู้ชุมชนเน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คนในชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ภูมิสังคม การจะลงมือทำอะไรๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

ความเพียร เป็นคุณสมบัติที่จะทำให้งานสำเร็จ ต้องมีความมุ่งมั่น โดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพียงที่จะพัฒนาตัวเอง พัฒนาความสามารถอยู่เสมอ

3. ศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทักษะด้านการเรียนแบบการศึกษานอกห้องเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ทำให้ยูวชนนำเที่ยวได้ออกไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานที่จริงและศึกษาบริบทเชิงเปรียบเทียบกับทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนตนเอง โดยมีวิทยากรท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้ การนำยูวชนนำเที่ยวไปนอกสถานที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม ได้รู้จักรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อตนเอง การดำเนินการจัดกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ในหลักการทรงงานฯ

เศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาดูงาน ชุมชนท่องเที่ยวบ้านปาง-ห้วยลาน ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่ที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน และมีวิถีชีวิตที่พอเพียง ตามคำสอนของในหลวง รัชกาลที่ 9

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ตามแนวพระราชดำริและใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ชุมชนที่ทำปลูกพืชผักสวนครัวไว้ทานเอง เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เลี้ยงปลาไว้บริโภคในครัวเรือน จนกลายเป็นชุมชนต้นแบบในด้านความเป็นอยู่ที่พอเพียง

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ สามารถนำสิ่งที่อยู่รอบตัวในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า จนเกิดเป็นกลุ่มท่องเที่ยวบ้านปาง-ห้วยลาน และจะทำเป็นหมู่บ้านให้ศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างพอเพียงของชาวบ้านปาง-ห้วยลาน

การพึ่งพาตนเอง คือการเพาะปลูกผักสวนครัว มีพืชผักหลากหลายชนิด ทั้งเอาเก็บไว้รับประทานตนเองและส่งขายที่และอีกทั้ง แปลงผักที่ปลอดสารพิษชุมชนสามารถนำตัวอย่างนี้ไปใช้ยังชุมชนของตัวเอง และจัดทำเป็นแปลงไว้เป็นฐานการเรียนรู้สำหรับจัดโปรแกรมท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อีกทาง

พ่อยุ่พอกิน การดำเนินชีวิตให้พ่อยุ่พอกินนั้น ต้องมีทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญกลุ่มเยาวชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่อยู่ในชุมชนได้อย่างเป็นระบบ และสามารถดูแล รักษา คงไว้เพื่อให้ทรัพยากรมีใช้ตลอดไปอย่างยั่งยืน

องค์กรรวม คือการมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแบบบูรณาการ และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหา พร้อมแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็น กลุ่มเยาวชนนำเที่ยวสามารถ จัดการ แก้ไข และนำไปปรับปรุง ได้ในโปรแกรมการจ้ดนำเที่ยวเมื่อเกิดปัญหาในงานที่ทำโดยเรียนรู้จากชุมชนท่องเที่ยวบ้านปาง-ห้วยลาน

ปลูกป่าในใจคน ความหมายคือกลุ่มเยาวชนสามารถเข้าใจ เข้าถึงหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน คือ การที่ทุกคนได้พึ่งตนเอง ลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างพอประมาณอย่างมีเหตุผล เหมือนการใช้ทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตมนุษย์ หากไม่มีการปลูกจิตสำนึกในการรักษาป่าไม้ให้กับทุกคนแล้ว จะทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นไปด้วยความยากลำบากหลักการทรงฯสามารถสอนให้กลุ่มเยาวชนสามารถดูแลและหวงแหนป่าไม้ด้วยจิตสำนึกเพื่อรักษาปัจจัยแห่งชีวิตของตนเอง

จากประสบการณ์และการนำเที่ยว ทำให้พบว่ากลุ่มเยาวชนนำเที่ยวได้รับประโยชน์ และพัฒนาเพิ่มขึ้นในด้านกิจกรรมกลุ่มเยาวชนนำเที่ยวโดยออกแบบโปรแกรมทัวร์แบ่งเป็นสองโปรแกรมได้แก่ บ้านเมืองก๊ัด และหมู่บ้านแม่ตะมาน โดยได้เชิญกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าร่วม ประเมินการนำเที่ยวการประเมินของกลุ่มนักท่องเที่ยวทำให้ผลการประเมินกลุ่มเยาวชนนำเที่ยวอยู่ในระดับการพัฒนาที่ขึ้น จากการได้รับประสบการณ์ตรงกับการให้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เมื่อได้ลงมือฝึกฝนหรือปฏิบัติจริง จะทำให้ยุวชนนำเที่ยวรู้จักการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มได้ดีขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาระบบการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองกีด หมู่ 1 และบ้านแม่ตะมาน หมู่ 2 ตำบลกีดช้าง อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

1.1 บริบทชุมชนบ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมาน ตำบลกีดช้าง

1) ประวัติ ตำบลกีดช้างเป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอมะแตง พ.ศ. 2418 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงรับสั่งให้พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7 จัดตั้งแขวงเมืองแกนขึ้นที่บ้านป่า เรียกว่า แขวงบ้านป่าเมืองแกน และแต่งตั้งท้าวแสนไชย ขึ้นเป็นผู้ปกครองแขวงเป็นคนแรก พ.ศ. 2435 ได้ย้ายไปตั้งอยู่บ้านเมืองกีดหมู่ที่ 1 ตำบลกีดช้าง เรียกว่า แขวงเมืองกีด โดยมีขุนกีด เป็นผู้ปกครองแขวง” พ.ศ. 2437 ได้ย้ายไปตั้งที่บ้านวังแดงหมู่ที่ 2 ตำบลอินทิล

2) ที่ตั้ง บ้านเมืองกีด และบ้านแม่ตะมาน ทั้ง 2 หมู่บ้าน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีสภาพดินฟ้าอากาศเป็นไปตามปกติของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ฤดูกาลมี 3 ฤดูกาล มีทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์ เหมาะแก่การท่องเที่ยว

3) ลักษณะภูมิประเทศ เป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาอยู่ในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำแดงซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเวียงแหงไหลผ่านอำเภอเชียงดาวและอำเภอมะแตง โดยไหลผ่านเขตตำบลกีดช้าง รวม

ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ก่อนลงสู่ลำน้ำปิง บ้านป่าจี้ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่

1.2 บริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1) ลักษณะที่ตั้ง ทิศเหนือติดต่อกับ ตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบ้านช้าง ตำบลเมืองกาย ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลอินทิล ตำบลแม่แตง ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลป่าแป๋ และตำบลแม่ฮี้ อำเภอป่าเย็บ มีบริบททางกายภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำแดงไหลผ่าน

2) บ้านเมืองก๊ตมีการจัดการท่องเที่ยวที่ดี เนื่องจากมีบุคลากรของชุมชนที่มีความรู้ทางด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีที่หลากหลาย ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ส่วน บ้านแม่ตะมานมีการจัดการท่องเที่ยวด้านบุคลากร/ภูมิปัญญา ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน

2. การพัฒนากระบวนการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว

การพัฒนากรุ่่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการศึกษาเป็นขั้นตอนประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) กิจกรรมละลายพฤติกรรม 2) อบรมความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยว 3) ฝึกทักษะนำเที่ยว 4) การศึกษาดูงานแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฝึกทักษะการสร้างโปรแกรมนำเที่ยว 5) การศึกษาดูงานแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำทัวร์นำร่อง

เมื่อผ่านกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ได้มีการทดสอบระดับความรู้การนำเที่ยวหลังการผ่านกระบวนการพัฒนาและทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนา ซึ่งพบว่าบ้านเมืองก๊ตมีต้นทุนด้านการนำเที่ยวอยู่ก่อนแล้ว ส่วนบ้านแม่ตะมานมีการพัฒนาการนำเที่ยวที่ดีขึ้น

2.1 แนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว

การเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของพื้นที่ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองก๊ต และบ้านแม่ตะมาน ตำบลก๊ตช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้นำหลักแนวทางการพัฒนาจากความรู้ 4 ด้านตามหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือเรียกว่า CBT (Community-Based Tourism) มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว โดยประกอบไปด้วย 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) ด้านองค์กรชุมชน 3) ด้านการจัดการ 4) ด้านการเรียนรู้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ยุวชนนำเที่ยวต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับด้านข้อมูลฐานความรู้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และการมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง ยั่งยืนในทั้งด้านการดำรงชีวิต และการใช้ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและในชุมชนมีหลากหลาย ทางด้านวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ด้านองค์กรชุมชน

ยุวชนนำเที่ยวบ้านเมืองก๊อต และบ้านแม่ตะมาน ได้เรียนรู้ระบบสังคมทำเข้าใจกัน และ ทำความรู้จักปราชญ์หรือผู้รู้และผู้มีทักษะในเรื่องต่าง ๆ ความหลากหลายชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและ เข้าถึงส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งในตำบลก๊อตข้าง การรวมกลุ่มที่เรียกว่าองค์กรชุมชนยังไม่ เด่นชัดทำให้กลุ่มยุวชนนำเที่ยวไม่สามารถทราบถึงกลุ่มหรือองค์กรที่จัดการตนเองของชุมชนได้ แต่ ยุวชนสามารถทราบได้ว่าชุมชนของตนมีปราชญ์ที่เป็นผู้รู้ในด้านต่าง ๆ ที่ให้ความรู้อยู่ในชุมชน

ด้านการจัดการ

ยุวชนนำเที่ยวต้องศึกษาเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและ การท่องเที่ยวในชุมชน มีองค์กรหรือคนในชุมชนทำงาน เพื่อการจัดการท่องเที่ยวและสามารถ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้พัฒนาไปพร้อมกับชุมชนในภาพรวมได้ และการจัดการมีการกระจาย ผลประโยชน์ที่เป็นธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชนและในด้านการเรียนรู้ในลักษณะ กิจกรรมต่าง ๆ เรียนรู้ในระบบการจัดการระบบการเรียนรู้ของชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึก เรื่องอนุรักษ์

ด้านการเรียนรู้

ยุวชนนำเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการเรียนรู้ และลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของคนในชุมชนหรือ ท้องถิ่น มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน การสร้าง จิตสำนึกเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชน

อภิปรายผล

จากกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวโดยใช้การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมา เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการพัฒนาโดยมีกระบวนการประกอบไปด้วย

- 1) การศึกษาบริบทของพื้นที่เป้าหมายแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่า บริบทที่มีจุดเด่นประกอบ ได้เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ การคมนาคมสะดวกมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และยังมีแม่น้ำไหลผ่าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก สร้างเศรษฐกิจที่ดีให้กับชุมชน

มีภูมิปัญญาชุมชนที่หลากหลาย จุดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย เนื่องจากประชากรของเมืองก็คมีหลายชนเผ่าและบุคลากรในชุมชนเป็นผู้มีความรู้ มีภูมิปัญญา เป็นปราชญ์หรือผู้นำ

2) การพัฒนาชุมชนการโดยพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรหลักที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวร่วมกับใช้กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการมีส่วนร่วมและศักยภาพของกลุ่มยุวชนนำเที่ยวโดยมีกระบวนการหลักได้แก่ 2.1) กิจกรรมละลายพฤติกรรม เพื่อการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมการร่วมกันทำงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เกิดความรู้รักสามัคคี อันสอดคล้องกับหลักทรงงานฯ ในด้านต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 โดยการเรียนแบบกิจกรรมกลุ่มคือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทำให้ยุวชนได้เกิดแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในด้านแก้ไขปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งกลุ่มยุวชนนำเที่ยวได้เรียนรู้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นหลักการที่พระองค์ท่านทรงใช้และทรงปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการทรงงานของพระองค์ จำนวน 27 ข้อ มาใช้ในบางข้อที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจะขอน้อมนำมาเขียนเพื่อเป็นแนวทางให้ท่านทั้งหลายนำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ ตามที่กล่าวมา กระบวนการกลุ่มที่ได้เข้าร่วมการบรรยายการทำงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดอิสระในการแสดงความรู้สึกและมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ 2.2) อบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยวและทักษะด้านการนำเที่ยว เพื่อเรียนรู้และพัฒนาโดยมีหัวข้ออบรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) เรียนรู้การทำแผนที่เดินดินและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) เรียนรู้การเป็นผู้นำเที่ยว 3) การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในชุมชน 6) การพูดเพื่อสื่อความหมาย 7) ขั้นตอนการนำเที่ยว 8) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและการคิดราคา 9) ศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว พบว่าอบรมด้านความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยวและทักษะด้านการนำเที่ยว มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะต่างๆ

ซึ่งงานวิจัยนี้ กลุ่มยุวชนนำเที่ยวได้เกิดการพัฒนากการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว โดยผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ข้างต้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัย พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครมีศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร คือ

ศักยภาพทางการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์

กระบวนการพัฒนาเยาวชนนำเที่ยวของงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำกลุ่มเยาวชนมาร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านการนำเที่ยว จนสามารถมีความสามารถในการนำเที่ยวได้ดีขึ้น โดยมีลักษณะกระบวนการพัฒนาที่มีความคล้ายคลึงกับ อุดมลักษณ์ ดวงลกตก (2553) ที่วิจัย กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร ได้สร้างและพัฒนากระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการคิดและตัดสินใจ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการจัดการ และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้เยาวชนยังมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนากลุ่มเยาวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ควรศึกษาข้อมูลทางชุมชนที่เก่าแก่ของตำบลกี้ดช้าง เพื่อเป็นความรู้ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ทางด้านประวัติศาสตร์การจ้ดนำเที่ยวแบบเชิงอนุรักษ์และประวัติศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

2.1 การจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน สถานศึกษา ตลอดจนตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมาร่วมในการระดมความคิดเพื่อการวางแผน ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลจากการท่องเที่ยว

2.2 ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้และบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนกี้ดช้าง

2.3 ควรสนับสนุนให้เกิดการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชนกี้ดช้างเพื่อนำมาเป็นบทเรียนในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวและด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับ แหล่งท่องเที่ยวใน ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่การท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน

3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบและความสำเร็จของการสร้างกลุ่มยุวชนนำเที่ยว โดย นักท่องเที่ยวเป็นการให้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสะท้อนสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น จริงในการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการศึกษาด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแนวทางใน การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด

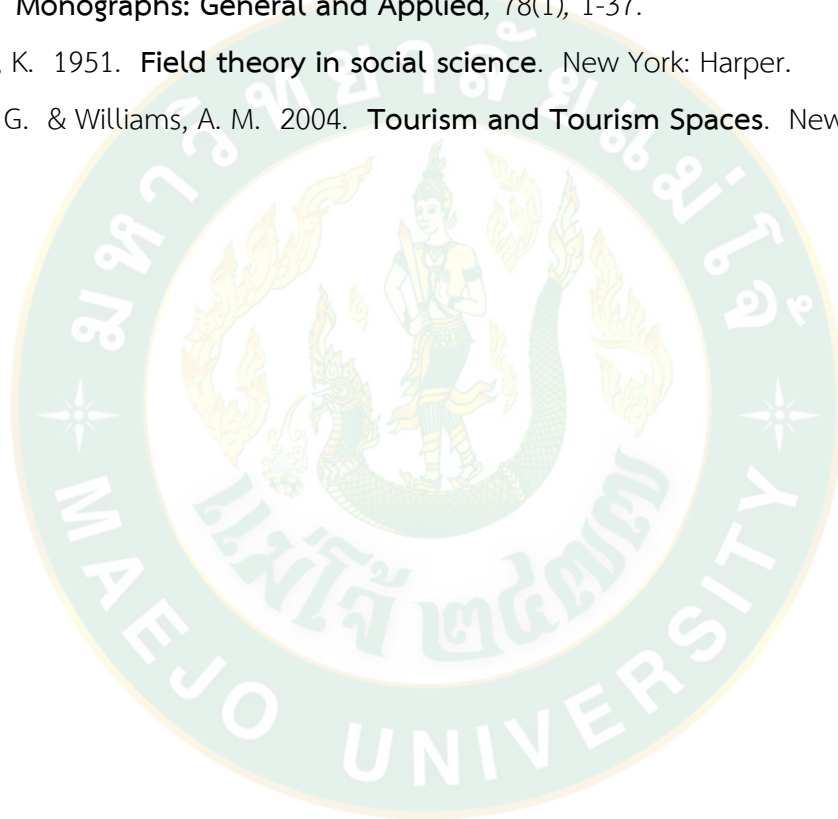

บรรณานุกรม

- ฉันทลักษณ์ อัจฉาญ. 2553. **กระบวนการสร้างกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฉันทิช วรรณถนอม. 2552. **การวางแผนและการจัดนำเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ดวงพร อ่อนหวาน, วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, พิศาพิมพ์ จันทร์พรหม, สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์ และ ธนบดีนทร์ วงษ์เมืองแก่น. 2555. **ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ทีศนา แคมมณี. 2522. **องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2545. **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธาวิช ถนอมจิตต์ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2558. **รูปแบบการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 15(2), 1-15.**
- ธีระ อินทรเรือง. 2559. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- บัณฑิต เศรษฐศิโรตม์ และ นนท นุชหมอน. ม.ป.ป. **การประชุม Rio+20 : จาก “การพัฒนาที่ยั่งยืน” สู่กระแส “เศรษฐกิจสีเขียว” โครงการเวทีสาธารณะ: จับกระแส Rio+20 สู่สังคมไทย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปานแพร เชาวน์ประยูร. 2556. **การประเมินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homestay) บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. 2554. **เยาวชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- พยอม ยุวสุด. 2541. **การใช้ห้องสมุดและสารสนเทศของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551. 2551. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%B808/%B808-20-9998-update.htm> (1 กันยายน 2560).
- พิมพ์ลัส พงศกรรังศิลป์. 2557. การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3), 650-665.
- รัตน์ชัย ดาบุตร. 2559. การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาศิลปวัฒนธรรมไทย โดยใช้สื่อการสอน Google map ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ห้อง 11 แผนกวิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม ปีการศึกษา 2559. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการเพชรเกษม.
- ศิริกุล ทรัพย์จันทร์. 2548. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง มัคคุเทศก์น้อยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2540. การท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ Community - Based Tourism. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://cbtyouth.wordpress.com/cbt-youth/cbt/> (10 กันยายน 2560).
- สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์, อรจนา แสนไชย จันทประยูร, วราภรณ์ ดวงแสง, วิทวัส ขาวเย็น, จักรพงษ์ พวงงามชื่น และ เบญจรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์. 2556. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้แผนที่สีเขียว เป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534. ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่ม. กรุงเทพฯ: สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. กระบวนการสร้างกลุ่ม. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2540. หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.rdpb.go.th/RDPB/front/king.aspx> (11 มิถุนายน 2560).
- สุรางค์ โค้วตระกูล. 2537. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร ใจคำ, จิราพรรณ จันทร์หอม และ หนู่ม สมบุญสารา. ม.ป.ป. Organization (SAO) with Natural Resources and Tourism. เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนตำบลกี้ต้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.

- องค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง. 2559. **การจัดทำแผนชุมชนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ของ หมู่ที่ 1 บ้านเมืองกี้ด หมู่ที่ 2 บ้านแม่ตะมาน ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง (เอกสารอัดสำเนา).
- อุดมลักษณ์ ดวงลกตก. 2553. **กระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการอนุรักษ์ลำน้ำแม่สาร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Kagan, J., Rosman, B., Day, D., Albert, J. & Phillips, W. 1964. Information Processing in The Child: Significance of Analytic and Reflective Attitudes. **Psychological Monographs: General and Applied**, 78(1), 1-37.
- Lewin, K. 1951. **Field theory in social science.** New York: Harper.
- Shaw, G. & Williams, A. M. 2004. **Tourism and Tourism Spaces.** New York: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์กลุ่มด้านบริบทพื้นที่ศึกษา

การสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับการวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : ร่วมสนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ และ อภิปราย (Focus Group)

ตอนที่ 1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

1. วิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
2. วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ด้านองค์กรชุมชน

1. ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านธุรกิจนำเที่ยว
2. ชุมชนมีปราชญ์ และผู้รู้ด้านๆ ในชุมชนด้านใดบ้าง
3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนา

ตอนที่ 3 ด้านการจัดการ

1. ชุมชนมีกฎระเบียบในการใช้ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
2. การจัดการการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม
3. ขั้นตอนการกระจายผลประโยชน์จากกิจกรรมนำเที่ยว
4. การจัดการปันผลเข้ากองทุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ตอนที่ 4 ด้านการเรียนรู้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยว กับความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างของคนในชุมชน
2. การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว
3. การมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 การแสดงความคิดเห็น

1. การท่องเที่ยวในอดีต
2. การท่องเที่ยวในปัจจุบัน
3. การท่องเที่ยวในอนาคต

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังด้านการเป็นผู้นำเที่ยว

การสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับการวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลก๊กช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อสกุล.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

คำชี้แจง : เติมคำตอบลงในช่องว่าง

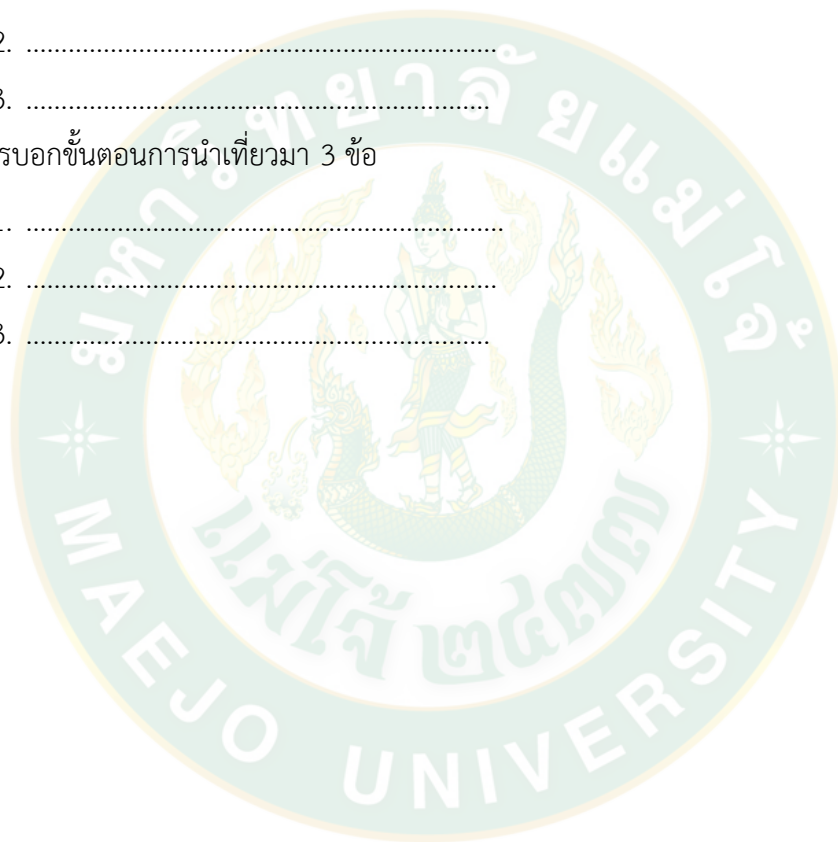
1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ระดับการศึกษา _____

ตอนที่ 2 คำถามวัดความรู้ด้านการเป็นผู้นำเที่ยว

คำชี้แจง : เติมคำตอบสั้นๆ ตามความเข้าใจ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. การเป็นเจ้าของบ้านที่ดีควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง
 - 1.1.
 - 1.2.
 - 1.3.
 - 1.4.
2. บทบาทการเป็นผู้นำเที่ยว
 - 2.1.
 - 2.2.
 - 2.3.
 - 2.4.
3. ความปลอดภัยของลูกค้านักค้าด้านใดบ้างที่เราต้องดูแล
 - 3.1. 1.....
 - 3.2. 2.....
 - 3.3. 3.....
 - 3.4. 4.....

4. บุคลิกภาพที่ดีของผู้นำเที่ยวมีอะไรบ้าง
 - 4.1.
 - 4.2.
 - 4.3.
 - 4.4.
5. หลักการนำเที่ยวบอกมาอย่างน้อย 3 ข้อ
 - 5.1.
 - 5.2.
 - 5.3.
6. การบอกขั้นตอนการนำเที่ยวมา 3 ข้อ
 - 6.1.
 - 6.2.
 - 6.3.

ภาคผนวก ค

แบบประเมินศักยภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของยุวชนนำเที่ยว

การสัมภาษณ์กลุ่มสำหรับการวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลุ่มยุวชนนำเที่ยวเพื่อการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : ให้ท่านแสดงความคิดเห็นลงในช่อง ต่อศักยภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

- 5 คะแนน ศักยภาพการให้บริการดีมาก
- 4 คะแนน ศักยภาพการให้บริการดี
- 3 คะแนน ศักยภาพการให้บริการพอใช้
- 2 คะแนน ศักยภาพการให้บริการน้อย
- 1 คะแนน ศักยภาพการให้บริการควรปรับปรุง

ศักยภาพการบริการทางการท่องเที่ยว	ระดับศักยภาพในการให้บริการ					ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	ดี	พอใช้	น้อย	ควรปรับปรุง	
	5	4	3	2	1	
ด้านจุดดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว						
1. แหล่งประวัติความเป็นมาของชุมชน (วัด/สถูป)						
2. ทรัพยากรธรรมชาติในเส้นทางศึกษารธรรมชาติ						
3. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนกับธรรมชาติ						
4. จุดเด่นของชุมชน						
5. ความน่าสนใจของอาชีพและวิถีชีวิต						
6. ความน่าสนใจของอาหารท้องถิ่น						
7. ความน่าสนใจของกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม						
8. ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ชุมชน (ถ้ามี)						
ด้านการให้บริการและความมีไมตรีจิต						
1. การต้อนรับนักท่องเที่ยว						
2. ความพร้อมและความสามัคคีของกลุ่มให้บริการการท่องเที่ยว						
3. การแนะนำข้อมูลเบื้องต้นก่อนการนำเที่ยว						
4. ทักษะในการสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยว						
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย						
1. การตอบคำถามนักท่องเที่ยว						
2. การดูแลนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว						

ศัภยภาพการบริการทางการท่องเที่ยว	ระดับศัภยภาพในการให้บริการ					ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	ด	พอใช้	น้อย	ควรปรับปรุง	
	5	4	3	2	1	
3. การอำนวยการท่องเที่ยวด้วยความประทับใจ						
4. ทักษะในการให้บริการของผู้นำเที่ยวโดยรวม						
5. จุดจอตระกมมีความปลอดภัยเหมาะสม						
6. ยานพาหนะของชุมชนที่มีไว้บริการ						
7. ถนนเขาสู่จุดท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย						
8. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติมีความปลอดภัย						
9. การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว						
10. การบริการห้องน้ำ (สะอาด) เพียงพอ						
11. ความเหมาะสมของอาหารและสถานที่บริการอาหาร						
ด้านการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว						
1. ความเหมาะสมของเวลาเริ่มกิจกรรม						
2. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำชม						
3. ระยะทางและเวลาของเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ						
4. ระยะทางและเวลาในการนำชมวิถีชุมชน						
5. ความเหมาะสมในรูปแบบการเดินทางไปในแต่ละจุดนำชม						
6. ความเหมาะสมของจำนวนกิจกรรมนำชมใน 1 วัน						
7. ความเหมาะสมของจำนวนผู้นำเที่ยว						

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ง

ข้อมูลทรัพยากรและการจัดการการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของยุวชนนำเที่ยว

ตำบลกีดช้างเป็นชุมชนที่มีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติทำให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และ เกิดวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตำบลกีดช้างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าไม้และภูเขาสูง ตำบลกีดช้างจึงมีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ อุดมสมบูรณ์ อันเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว และขนาดเดียวกันด้านการท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ด้านการใช้สอยทรัพยากร เช่น ไม้ไผ่ ใช้สำหรับกิจกรรมทางน้ำ คือกิจกรรมล่องแพไม้ไผ่ชมธรรมชาติวิถีชีวิตริมฝั่งน้ำทั้งสองฝั่ง แต่ขณะเดียวกันก็ประสบปัญหาคนต่างด้าว และ ชนเผ่าที่เข้ามาจับจองในพื้นที่ นอกจากนั้น ยังมีความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี โดยประชาชนเป็นคนพื้นที่ราบบางส่วน และเป็นชนเผ่า จำนวน 5 ชนเผ่า ได้แก่ เผ่าลาหู่ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกอญอ เผ่าลีซอ และเผ่าอาข่า ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างด้านความหลากหลายของวัฒนธรรม

จากผลการศึกษาพบว่าชุมชนนำเที่ยวมีการรับรู้ถึงทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนตนเองดังต่อไปนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ในพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์มีภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีแม่น้ำแม่แตงไหลผ่านและมีแก่งหินสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนกีดช้างเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวจากกิจกรรมพัฒนาชุมชนนำเที่ยวพบว่ากลุ่ม **เยาวชน**มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของตนเองสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการนำเที่ยวซึ่งมีทรัพยากรสำคัญประกอบไปด้วย

ชื่อ / ชนิด	ประโยชน์	ฤดูออกผล
ไม้แดง 	เป็นไม้ที่ใช้ประโยชน์ ด้วยการ ใช้เนื้อไม้ในเชิงอุตสาหกรรมป่า ไม้ ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ และ เครื่องใช้ ต่าง ๆ	ดอกจะออกมาพร้อมกับใบ อ่อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม ฝักจะแก่ประมาณเดือน ตุลาคม ถึง ธันวาคม
ไม้ยาง 	เป็นไม้ที่ใช้ประโยชน์ใช้ให้ร่ม เงาและบงบอกถึงความอุดม สมบูรณ์ของป่าไม้	

ชื่อ / ชนิด	ประโยชน์	ฤดูออกผล
<p>ต้นแจ้ะ</p> 	<p>ลูกไปทำเป็นสีย้อมผ้าสีที่ออกจะเป็นสีแดง</p>	<p>พบเห็นได้ต้นฤดูฝน</p>
<p>ดอกเสี้ยว</p> 	<p>ดอกสามารถนำไปต้มแล้วนำมาผัดกินได้ หรือจะทำเป็นเมนู “ยำดอกเสี้ยว” หรือ “ดอกเสี้ยวชุบแป้งทอด” ส่วนยอดอ่อนนำไปใช้ประกอบอาหาร เช่น ทำแกง ใช้ใส่ในแกงหน่อไม้ ดอกและใบอ่อนก็สามารถนำมาแกงได้เช่นกัน ใบอ่อนและฝักอ่อนใช้รับประทาน</p>	<p>พบเห็นได้เดือนมีนาคม</p>
<p>ต้นไม้กวาด</p> 	<p>เครื่องจักสานและเครื่องใช้สอย ใบใช้ห่อข้าวเหนียวซึ่งมักจะทำในพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีผูกข้อมือ ซ่อดอกตากแห้งแล้วถักยึดกับด้ามไม้ใช้เป็นไม้กวาด ก้านซ่อดอกตากแห้งแล้วนำไปมัดกับด้ามไม้ไผ่ใช้ทำไม้กวาด</p>	<p>พบเห็นตลอดทั้งปี</p>
<p>ใบตองสาต</p> 	<p>ใช้ห่อข้าว</p>	<p>พบเห็นตลอดทั้งปี</p>

ชื่อ / ชนิด	ประโยชน์	ฤดูออกผล
มะขามป้อม 	ทานสดได้เลย ทานแล้วทำให้ ชุ่มคอ	
มะเขือพวงป่า 	ใช้ประกอบอาหาร	พบเห็นตลอดทั้งปี
ผักกูด 	ใช้ประกอบอาหาร ทานกับ น้ำพริก	พบเห็นตลอดทั้งปี
ไม้ไผ่ 	ใช้ทำที่อยู่อาศัยและแพไม้ไผ่	พบเห็นตลอดทั้งปี
ฝรั่งขึ้นก 	นำใบฝรั่งขึ้นกมาทำแชมพู	พบเห็นตลอดทั้งปี
น้ำแดง ที่มาภาพ: www.mapio.net	แม่น้ำที่ใช้อุปโภคและบริโภค และทำกิจกรรมทางน้ำ	พบเห็นตลอดทั้งปี

2. ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมสามารถแสดงรายละเอียดในตารางดังนี้

วัฒนธรรม	คุณลักษณะ	ช่วงเดือนกิจกรรม
ตานข้าวใหม่	การทำบุญหลังเก็บเกี่ยวเพื่อถวายข้าวใหม่ แต่พระสงฆ์เชื่อว่าจะทำให้ทำมาหากินเจริญยิ่งขึ้นไปเป็นการอุทิศส่วนกุศลไปถึงเทวดาขุนน้ำ ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ที่เป็นเจ้าของไร่นามาแต่เดิม สำหรับอาหารประกอบไปด้วยข้าวหนึ่งสุก พร้อมกับอาหารที่นิยมกันตามท้องถิ่น	สามารถทำได้ในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม
พิธีผูกข้อมือ	ทำโดยพระหรือผู้อาวุโสในชุมชน ถือเป็น การรับพรอย่างหนึ่ง	สามารถทำได้ตลอดทั้งปี
แห่เทียนเข้าพรรษา	ได้กระทำขึ้นก่อนเทศกาลเข้าพรรษาแต่พระภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาทุกปีคือก่อนวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8	สามารถทำในช่วงเข้าพรรษาของทุกปี
ตานก๋วยสลาก	ประเพณีตานก๋วยสลากหรือสลากภัตนี้ เป็นประเพณีที่ชาวล้านนาแสดงความระลึกถึงบรรพบุรุษญาติมิตรผู้ล่วงลับไปแล้วด้วยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผ่านสิ่งที่เรียกว่า ก๋วยสลาก	ทำช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี
ขึ้นบ้านใหม่	เพื่อความ เป็นเป็นสิริมงคล เมื่อได้ฤกษ์ยามดีที่หาไว้	สามารถทำได้ตลอดทั้งปีแต่ยกเว้นช่วงเข้าพรรษา 3 เดือน
แห่ไม้ค้ำ	เป็นวันทำบุญ ครั้งใหญ่เพื่อการนำไม้ค้ำๆ ไม้สะหลี (ต้นโพธิ์) และ เป็นการสืบชะตา วัด หมู่บ้านให้เป็นสิริมงคลอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ชาวบ้านทำบุญที่วัด และให้บรรดาญาติผู้ใหญ่ตลอดจนถึงบรรพชนที่ล่วงลับดับขันธุ์ไป	ทำในวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี
ไหว้เสื่อบ้าน	พิธีกรรมนี้ทำเพื่อเส่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาหมู่บ้านให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข	ทำในช่วงเดือนเมษายน

วัฒนธรรม	คุณลักษณะ	ช่วงเดือนกิจกรรม
รดน้ำดำหัว	ขอขมาและขอพรจากผู้ใหญ่ที่ตนเคารพ นับถือ	ทำในช่วงเดือนเมษายน
ปอยหลวง	งานฉลองที่ยิ่งใหญ่ หรือ งานฉลองที่ใหญ่โตมากซึ่งจะเป็นการฉลองถาวรวัตถุของวัด หรือ ลองสิ่งก่อสร้างที่ประชาชนช่วยกันทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ	ทำในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน หรือ เดือนพฤษภาคมของทุกปี
แหล่ง วัฒนธรรมวัด แม่ตะมาน	ชาวบ้านมักไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาทุกเช้าพระจะมาบิณฑบาตบริเวณหน้าบ้านเรามักจะทำบุญที่วัดเพราะเชื่อว่าการทำบุญผ่านผู้ถือศีลสามารถส่งผ่านไปยังผู้ล่วงลับไปแล้วได้	ทำกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี
แหล่ง วัฒนธรรม วัดเมืองกีด	วัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนา สันนิษฐานว่าวัดนี้มีอายุพอ ๆ กันกับเมืองเชียงใหม่ราว 700 ปี	ทำกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี

3. ด้านองค์กรชุมชน

องค์กรชุมชนชุมชนคือมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้รู้และผู้มีทักษะในเรื่องต่าง ๆ ความหลากหลายชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้าถึงส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาซึ่งตำบลก็ขัดขวางรวมกลุ่มที่เรียกว่าองค์กรชุมชนยังไม่เด่นชัดทำให้กลุ่มตัวอย่างยูวชนนำเที่ยวไม่สามารถบอกถึงกลุ่มหรือองค์กรที่จัดการตนเองของชุมชนได้แต่ยูวชนสามารถบอกได้ว่าชุมชนของตนมีปราชญ์ที่เป็นผู้รู้ในด้านต่าง ๆ ที่ให้ความรู้อยู่ในชุมชน

ปราชญ์ชุมชน	ความชำนาญ
1. นายเสถียร ใจคำ	ปราชญ์ชาวบ้าน อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง ชำนาญเรื่องสมุนไพร
2. นางสาวพัชราภรณ์ บุญตัน	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง หมู่2
3. นางสาวอรุณี คนว่อง	นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ประจำองค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง

4. ด้านการจัดการ

การจัดการจัดการมีทั้งกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในชุมชนมีองค์กรหรือคนในชุมชนทำงานเพื่อการจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้พัฒนาไปพร้อมกับชุมชนในภาพรวมได้และการจัดการมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมีกองทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชนและในด้านการเรียนรู้ในลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างและรับรู้หรือเรียนรู้เข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นมีระบบการจัดการระบบการเรียนรู้ของชาวบ้านกับผู้มาเยือนสร้างจิตสำนึกเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนในการจัดการของตำบลกี้ดช้างนั้นในด้านการท่องเที่ยวหรือมีการต้อนรับผู้มาเยือนยังไม่เด่นชัดในด้านการจัดการที่เป็นระเบียบมีและมีแผนมีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีแบบแผนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการควบคุมในการมาเยือนของนักท่องเที่ยวในจำนวนมาก

5. ด้านการเรียนรู้

การเรียนรู้ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นมีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือนการสร้างจิตสำนึกเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนตำบลกี้ดช้างเองมีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมากมายหลายประเภท เช่นการล่องแก่งจากแพไม้ไผ่หรือการล่องแก่งจากแพยางการล่องแก่งทั้งสองอย่างมีการแตกต่างกันอยู่นั้นคือการล่องแพเราสามารถเลือกทำกิจกรรมทางน้ำได้หลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมผจญภัยส่วนแพไม้ไผ่จะเป็นการล่องเสียบตามลำน้ำแม่แตงทำให้เห็นวิถีชีวิตของทั้งสองฟากฝั่งทำให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของทั้งคนเมือง คนเฝ้าที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำแตงนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเรียนรู้วิถีชีวิตของ

ชุมชนในตำบลกีดช้างยังมีอีกมากมายเกี่ยวกับด้านการเรียนรู้ทั้งปราชญ์ และผู้รู้เรื่องการอนุรักษ์พืชสมุนไพร ท้องถิ่น แสดงรายละเอียดในตารางด้านล่าง

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	ช่วงเดือนกิจกรรม
ล่องแพไม้ไผ่	ชมธรรมชาติเลียบริมฝั่งแม่น้ำแม่แตง ชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำแตง ล่องลำน้ำแม่แตงไปสิ้นสุดที่บ้านสบกาย ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง	ช่วงเวลาที่เหมาะสมและสภาพการ ล่องในช่วงต่าง ๆ ของปี เดือนมิถุนายน ความยากระดับ 2 ถึง 3+ มีความปลอดภัยสูง เดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม กระแสน้ำจะตื้นที่ระดับ 3 ถึง 4+ ต้องระวังและใช้เทคนิคสูงสุด เดือนกันยายน น้ำป่าหลาก ความยากระดับ 4 ถึง 5+ เหมาะกับนักล่องแก่ง ต้องเว้นข้ามในบางจุด ที่มีความเสี่ยงสูง เดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม ความยากระดับ 3 ถึง 4 มีความปลอดภัย แต่ทีมกู้ภัยต้องพร้อม 100% เพราะกระแสน้ำยังแรงอยู่ เดือนมกราคม - เดือนมีนาคม ความยากระดับ 2 ถึง 3 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนุกมาก เหมาะกับครอบครัวและเด็ก ๆ เดือนเมษายน ถึง เดือนพฤษภาคม ความยากอยู่ที่ระดับ 2 ไม่เหมาะ
ล่องเรือยาง	การล่องแก่งในสายน้ำแม่แตงสามารถแบ่งได้เป็นสามช่วงด้วยกัน คือ ช่วงแรก จากบ้านเมืองคอง-บ้านป่าข้าวหลาม เส้นทางช่วงนี้ค่อนข้างจะราบเรียบ ช่วงที่สอง คือบ้านป่าข้าวหลาม-บ้านสบ	ช่วงเวลาที่เหมาะสมและสภาพการ ล่องในช่วงต่าง ๆ ของปี เดือนมิถุนายน ความยากระดับ 2 ถึง 3+ มีความปลอดภัยสูง เดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม กระแสน้ำจะตื้นที่ระดับ 3 ถึง 4+

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	ช่วงเดือนกิจกรรม
	กาย จะมีแก่งเยอะ เป็นช่วงที่ค่อนข้างสนุก ส่วน	ต้องระวังและใช้เทคนิคสูงสุด
	ช่วงที่สาม คือบ้านสบกาย-แคมป์ข้างแม่แตง สามารถพายคัยได้ แต่เหมาะกับผู้ที่มีการประสบการณ์การพายมาแล้ว	เดือนกันยายน น้ำป่าหลาก ความยากระดับ 4 ถึง 5+ เหมาะกับนักล่องแก่ง ต้องเว้นข้ามในบางจุด ที่มีความเสี่ยงสูง เดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม ความยากระดับ 3 ถึง 4 มีความปลอดภัย แต่ทีมกู้ภัยต้องพร้อม 100% เพราะกระแสน้ำยังแรงอยู่ เดือนมกราคม - เดือนมีนาคม ความยากระดับ 2 ถึง 3 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนุกมาก เหมาะกับครอบครัวและเด็ก ๆ เดือนเมษายน ถึง เดือนพฤษภาคม ความยากอยู่ที่ระดับ 2 ไม่เหมาะ
นั่งช้าง	ใช้เวลาในการนั่งช้าง 1 ชั่วโมง ชมวิถีชีวิตของชนเผ่า และวิถีชีวิตคนในชุมชน	สามารถทำกิจกรรมตลอดทั้งปี

จากการศึกษาบริบทชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลกีดช้างอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยด้านทรัพยากรธรรมดานั้นประกอบด้วยด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชนด้าน ด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้เกิดจากการทำแบบทดสอบก่อนเริ่มการขบวนการทำวิจัยเครื่องมือในการทำการสำรวจคือ การทำ Focus Group จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองบ้านคือบ้านแม่ตะมานและบ้านเมืองกีดทั้งสองบ้านคือกลุ่มตัวอย่างในการในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการพูดคุยถึงความเข้าใจก่อนเริ่มกระบวนการด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมด้านองค์กรชุมชนด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างยูวชนนำเที่ยวมีความรู้และความเข้าใจมากน้อยเพียงใดก่อนเริ่มขบวนการ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฐกานต์ บุญหล้า
เกิดเมื่อ	16 สิงหาคม พ.ศ. 2534
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2558 ปริญญาตรี สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน อาจารย์ผู้สอนสาขาการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่

